

Årsredovisning 2017.

Örebro kommun

Struktur

Framsida

Open Art vid Örebro slott. Konstverket Downward spiral av Francesco Bracci. Foto: Örebro kommun.

Målgrupper

I Örebro kommuns årsredovisning hittar du en översikt över kommunens verksamhet och ekonomi under 2017. Årsredovisningen produceras av Kommunstyrelseförvaltningen för Kommunstyrelsen. Målgruppen är Kommunfullmäktige, men den vänder sig även till kreditinstitut, örebroare, medarbetare och övriga intressenter.

Förvaltningsberättelsen

I förvaltningsberättelsen redovisas året som gått i enlighet med Lag om kommunal redovisning 4 kap. Här redovisas kommunens satsningar och arbete för att vara en hållbart växande stad. Utvecklingen inom Kommunfullmäktiges 21 verksamhetsmål och 2 finansiella mål för god ekonomisk hushållning redovisas med analys, diagram och tabeller. Avsnittet innehåller också en fördjupad uppföljning av resurserna ekonomi och medarbetare.

Verksamheten i kommunens nämnder

Under detta avsnitt kan du läsa kort om varje nämnds ansvar, vad året har präglats av och hur nämnden bidragit till utveckling inom kommunens verksamhetsmål.

Verksamheten i kommunens företag

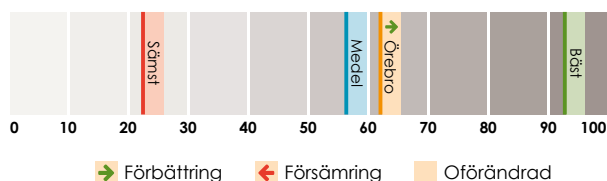
Under detta avsnitt kan du läsa om kommunens företagsstruktur och ägarstyrning. Avsnittet innehåller också en uppföljning av kommunens koncernföretag.

Finansiella rapporter och tillämpade redovisningsprinciper

Resultaträkning, balansräkning och övriga finansiella rapporter för kommunen och koncernen finns under detta avsnitt.

Måttbanden

Måttbanden i årsredovisningen anger Örebros placering i jämförelse med 251 av Sveriges kommuner. Pilarna visar Örebros utveckling. SKL:s undersökning Kommunens kvalitet i korthet (KKiK).

Nyfiken att läsa mer?

Årsredovisningen täcker in hela kommunkoncernens verksamhet och är därför översiktlig. Mer information finns att hämta i nämndernas årsberättelser (finns på orebro.se) och i respektive bolags årsredovisning.

Innehåll

INLEDNING

4

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSEN

10

Kommunstyrelsens uppsiktspflicht	10
Systematisk kvalitetsutveckling	11
En hållbart växande kommun	12
God ekonomisk hushållning	
– verksamhetsmål	21
– finansiella mål	43
– ekonomi.....	45
– medarbetare	54

VERKSAMHETEN I KOMMUNENS NÄMNDER

56

VERKSAMHETEN I ÖREBRO KOMMUNS FÖRETAG

59

FINANSIELLA RAPPORTER

66

REVISIONSBERÄTTELSE

78

BILAGOR

80

Detta är Örebro kommun.

FAKTA OM ÖREBRO

- Örebro är befolkningsmässigt landets sjätte största kommun.
- Här bor drygt 150 200 personer på en yta av 1 380,1 km² (landareal).
- I kommunen finns invånare från nästan 170 olika länder.
- Själva staden Örebro är drygt 750 år gammal, slottet började byggas redan på 1200-talet.

ÖREBROS STYRKOR

- Universitetsstad (15 100 studenter, 85 program, 1 000 kurser, 400 doktorander, 520 lärare/forskare, 125 professorer).
- Centralt i Sverige med cirka 20 mil till Stockholm och 30 mil till Göteborg.
- Delad förstaplats för bästa logistikläge i Sverige.
- Örebro Airport har charter-, reguljär- och godsflyg till Sverige och övriga Europa.
- Positivt näringsklimat.
- Friluftskommun.

VISION

Skandinaviens mest attraktiva medelstora stad.

VERKSAMHETSIDÉ

Vi jobbar långsiktigt och hållbart för att vara en attraktiv kommun för både människor och företag. Vi drivs av att skapa en enklare vardag för alla.

SÅ STYRS ÖREBRO

Den politiska styrningen sker genom beslutsfattande i Kommunfullmäktige, styrelser och nämnder.

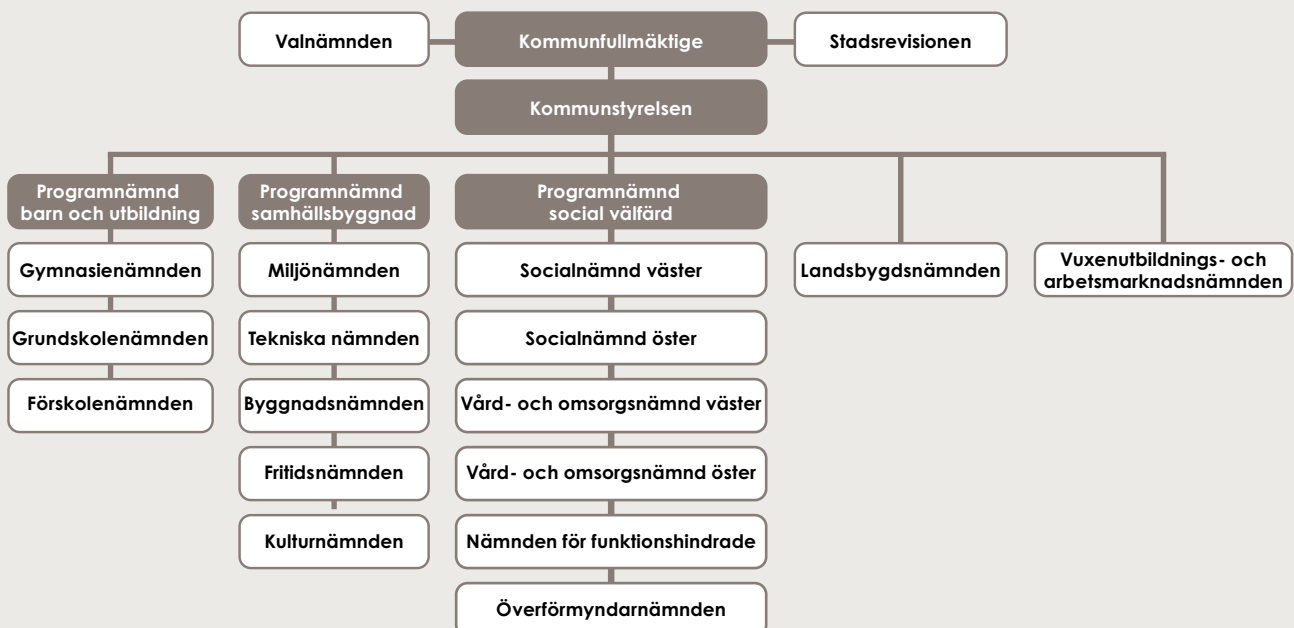
Kommunfullmäktige är Örebro kommuns högsta beslutande organ, Örebros egen "riksdag". De 65 ledamöterna utses i allmänna val, som sker vart fjärde år.

Det är de tre politiska partierna Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet som tillsammans är kommunens politiska ledning.

MANDATFÖRDELNING I KOMMUNFULLMÄKTIGE 2015–2018

Socialdemokraterna	24
Moderaterna	13
Miljöpartiet	6
Sverigedemokraterna	6
Centerpartiet	4
Kristdemokraterna	4
Liberalerna	4
Vänsterpartiet	4
Totalt	65

Kommentar från Kommunstyrelsens ordförande

150 000 skäl att glädjas

2017 blev året då Örebro passerade 150 000 invånare, tidigare än många prognoser pekat på. Tillväxten i kommunen märks på fler sätt än genom ett ökat antal invånare. Bygkranar syns på många håll och där byggs nya skolor och förskolor, äldreboenden och bostäder för människor som valt att bosätta sig i ett växande Örebro. Sysselsättningen ökar och Örebro hör till de kommuner som har den högsta byggtakten i Sverige.

Örebro ska fortsätta att utvecklas och samarbete, det är nyckeln för att komma framåt.

Goda ekonomiska förutsättningar

När 2017 summeras kan vi konstatera att Örebro kommuns ekonomiska och finansiella ställning är fortsatt god. Årets resultat visar på ett överskott med 383 miljoner kronor vilket stärker oss inför framtida utmaningar. Att det är ordning och reda i kommunens finanser tryggar kommunens fortsatta arbete med att leverera välfärd till medborgarna. Med det sagt finns det fortsatt utmaningar i att hålla kostnadsutvecklingen nere, fullfölja det omställningsarbete som pågår inom flera verksamheter och samtidigt bygga ut och stärka kvaliteten i välfärden där det behövs.

Allt fler väljer att bosätta sig i kommunen

Under året ökade Örebro med 3 600 invånare. Det är historiskt sett en rekordstor siffra men följer den trend som varit de senaste åren. Allt fler väljer att bosätta sig i Örebro kommun. Tillväxten skapar förutsättningar genom ökade skatteintäkter samtidigt som den ställer krav på att kommunen kan möta en ökad efterfrågan på god och trygg välfärd. Vi kommer fortsätta växa och år 2026 beräknas vi vara knappt 169 000 örebroare. Det ställer krav på att vi fortsätter den stora utbyggnaden av skolor, förskolor och äldreboenden.

Under året har 2 081 bostäder färdigställt, vilket gör Örebro till en av de kommuner som bygger mest i landet. Den höga byggnadstakten har lett till att Örebro gått från bostadsbrist till att 2017 nå balans på bostadsmarknaden. Nu har också en modell för att skapa lägre hyror i nyproduktion tagits i bruk, något Örebro varit först i landet med att pröva. Det måste vara möjligt för fler att ha råd att bo, även i nybyggda bostäder.

Ett välmående näringsliv är en förutsättning för en välmående kommun

Örebro ligger högst i Nöjd Kund-index (NKI) bland kommuner med fler än 100 000 invånare utifrån Sveriges Kommuner och Landstings Insikten, som undersöker företagens nöjdhet med kommunens service och myndighetsutövning. Örebroregionen delar förstaplatsen som bästa logistikläge 2018 på Intelligent Logistiks lista över Sveriges 25 bästa logistiklägen. NKI för kontakten med Servicecenter ligger fortsatt högt och antalet digitala tjänster som riktas till medborgare och företag ökar succesivt. Detta tillsammans skapar goda förutsättningar för kommunens attraktionskraft, ett positivt näringslivsklimat och en fortsatt stark tillväxt.

Kompetensförsörjning och framtidens arbetsmarknad

Att kompetensförsörja välfärden och framtidens arbetsmarknad är en av de stora utmaningar vi står inför. För att säkra ett långsiktigt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningen fattades under året ett beslut om att prioritera 18 miljoner kronor årligen till just det arbetet. För att klara av de utmaningar vi står inför är det avgörande att vi lyckas rekrytera den kompetens som krävs. Kommunens verksamheter är ingenting utan dess medarbetare.

De personer som nyligen kommit till Sverige och Örebro är en viktig resurs på framtidens arbetsmarknad. Matchning av kompetenser mot arbetsmarknadens behov inom både näringsliv och offentlig sektor, är en stor och viktig möjlighet för både individen och samhället. I det arbetet kommer vuxenutbildningen och det nyinvidga Campus Risbergska spela en viktig roll. Örebro har under året tagit emot en stor andel flyktingar och verksamheterna har klarat av att erbjuda ett bra mottagande. Här har ofta samverkan utanför kommunen, med bland annat privata fastighetsvärdar och civilsamhället, spelat en viktig roll. Det är när vi hjälps åt med de utmaningar vi står inför som Örebro utvecklas allra bäst.

Med sikte på Topp 25 2025

Örebros skolresultat ska förbättras, både inom grundskolan och gymnasieskolan. Fler elever ska uppfylla kraven till ett nationellt gymnasieprogram, klara av att få en gymnasieexamen och därmed bli behöriga till högre studier eller kunna gå direkt till arbete. Under året har skolutvecklingsarbetet inom ramen för Skolutveckling tillsammans – Topp 25 2025 tagit rejäl fart och drygt 30 olika projekt är nu igång i syfte att stärka skolresultaten. Samarbetet med universitetet har fortsatt stärkts, bland annat vad gäller kommunens roll i den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen.

Brist på vatten

Att summera 2017 utan att nämna vattentillgången och dricksvattenförsörjningen är svårt, då vi ställdes inför nya utmaningar under året. Vattenståndet i sjöarna som förser örebroarna med vatten var akut lågt och beslut om bevattningsförbud fattades när läget var som mest kritiskt. Tips och idéer på insatser som sparade vatten spreds i många forum och både kommunens verksamheter och örebroarna överlag drog sitt strå till stacken, ett bra exempel på att alla kan bidra med många droppar små för att bokstavligen göra skillnad. Under året gjordes de sista förberedelserna för att bilda bolaget Vätternvatten AB tillsammans med ett antal andra kommuner i länet. Det arbetet kommer trygga den långsiktiga vattenförsörjningen i Örebro framöver.

Klimatförändringarna är en av vårt sekels största utmaningar och Örebro kommun har länge arbetat aktivt med klimatfrågan. Arbetet med att minska vår klimatpåverkan fortsätter och det är glädjande att se att klimatbelastningen har minskat, både för kommunkoncernen och Örebro som geografiskt område.

Digitaliseringsresan fortsätter

Under året har arbetet med att modernisera, digitalisera och effektivisera kommunens verksamheter fortsatt. 200 miljoner kronor har avsatts för att möjliggöra nästa steg på resan mot att bli en mer digital och modern kommun. Målet är bland annat att förbättra och öka antalet tillgängliga tjänster för privatpersoner och företag. Det är ett nödvändigt förändringsarbete för att vi ska vara en kommun i framkant.

Stort tack till alla er som bidrar till Örebros utveckling

All den positiva utveckling som skett under året hade aldrig varit möjlig utan alla kunniga och engagerade medarbetare i Örebro kommun. Jag vill därför rikta ett stort tack till alla er som bidragit till att göra 2017 till ett på många sätt fantastiskt år för Örebro kommun.

Jag vill också tacka alla samarbetspartners som på olika sätt bidragit till att utveckla kommunen. Örebro bygger vi bäst tillsammans, låt oss fortsätta så även 2018.

Kenneth Nilsson (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Årets verksamhet i korthet.

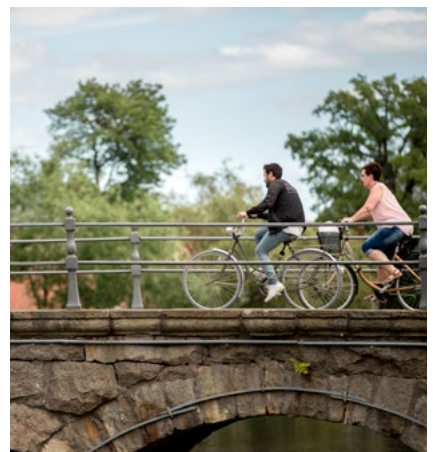
VIKTIGA HÄNDELSE R UNDER 2017

- **150 291 invånare** gör Örebro till Sveriges sjätte kommun befolkningsmässigt.
- **Nytt vård- och omsorgsboende** byggs i Karlslund.
- **Ny- och ombyggnation av förskolor och skolor** fortsätter.
- **Nya mikroparker** anläggs.

- **Årets arkitektkommun** är Örebro kommun.
- **Bevattningsförbud** för att spara på vattnet.
- **Sveriges hållbarhetspris** får kommunen av CFA Sverige.
- **Stadsdelen Vivalla** får eget socialkontor.
- **Årets friluftskommun** är Örebro för tredje gången.

- **Sveriges arkitekters bostadspris och Örebro kommuns byggnadspris** går till vård- och omsorgsboendet Trädgårdarna.
- **Rudbecksgatan och Trädgårdsgatan blir stadsgator** med ökad framkomlighet för cyklister och gående.

- **Företagsamheten ökar** – fler kvinnor och unga.
- **Open Art** arrangeras igen och blir en besöksmässig succé.
- **Titanic-utställningen** besöks av 80 000 personer.

Årets ekonomi i korthet.

NYCKELTAL OCH VOLYMMÅTT FÖR 2017

Årets resultat är

+552 mnkr

och det är 383 miljoner kronor bättre än vi hade budgeterat för. Det goda resultatet beror till stor del på ökade skatteintäkter och generella statsbidrag samt högre intäkter för såld mark.

Vi investerar

673 mnkr

bland annat inom trafik- och miljöområdet samt inventarier till nya verksamhetsbyggnader. De flesta investeringarna i verksamhetslokaler sker genom våra kommunala bolag. 823 mnkr av bolagens investeringar avser skattefinansierad verksamhet.

Örebro har en fortsatt stark soliditet på

48 %

och vi bedömer att Örebro kommun har en god ekonomisk hushållning.

Verksamhetens nettokostnader utgör

97 %

av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag.

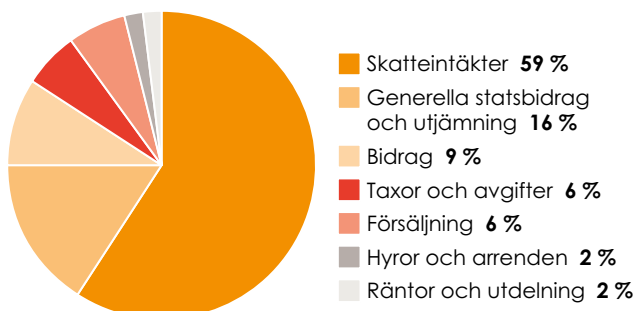

SÅ HÄR FÖRDELADES 100 KRONOR AV ÖREBROARNAS KOMMUNALSKATT I KOMMUNENS VERKSAMHETER

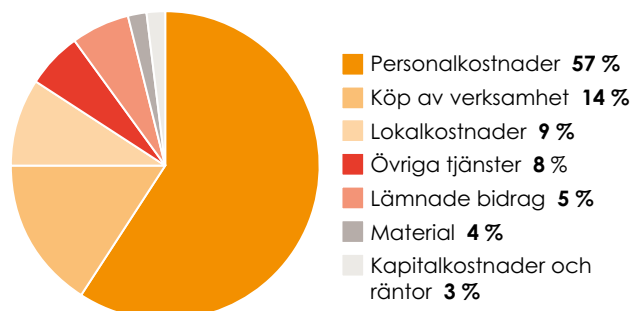

- Grundskola **23 kr**
- Äldreomsorg **23 kr**
- Förskola **13 kr**
- Funktionshindrade **11 kr**
- Socialtjänst **9 kr**
- Gymnasieskola **7 kr**
- Infrastruktur och skydd **5 kr**
- Fritid och kultur **5 kr**
- Övrig pedagogisk verksamhet **2 kr**
- Politisk verksamhet **1 kr**
- Arbetsmarknadsåtgärder och flyktingmottagning **1 kr**

INTÄKTERNAS FÖRDELNING

KOSTNADERNAS FÖRDELNING

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSEN

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsen i en kommun leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter, och uppsikten över nämnder samt hel- och delägda aktiebolag är ett medel för att kunna göra detta. Basen i uppsikten är årsprocessen med verksamhetsplaner, delårsrapporter och årsberättelser samt dialoger kring dessa. Uppsikt har även utövats genom månatliga rapporter (ekonomi, verksamhet och finans), rapporter från bolagen, temarapporter (främst uppföljning av styrdokument), väsentlighets- och riskanalyser inför internkontroll samt muntliga redovisningar där det bedömts angeläget.

God ekonomisk hushållning uppnås när kommunen utför sin verksamhet väl, kan betala för den och inte skjuter betalningsansvaret på framtiden. God ekonomisk hushållning ska ses både ur verksamhetsperspektivet och ur det finansiella perspektivet. Verksamhetsperspektivet tar sikte på kommunens förmåga att bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. Det finansiella perspektivet tar sikte på kommunens finansiella ställning och dess utveckling, och anger därmed kommunens finansiella förutsättningar och ramar. Bra förutsättningar skapas när det råder ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter.

Kommunfullmäktige har i Övergripande strategi och budget 2017 beslutat om fyra strategiska områden: *hållbar tillväxt, människors egenmakt, barns och ungas behov* samt *trygg välfärd*. Inom de fyra strategiska områdena finns 21 mål, och utvecklingen inom dessa målområdena utgör grunden för slutsatsen om kommunen uppnått god ekonomisk hushållning. För varje mål finns ett antal indikatorer som fått ett målvärde. Målvärdet sätts utifrån läge, förutsättningar och ambitionsnivå. Varje nämnd och bolag bidrar till utvecklingen inom relevanta mål, genom att säkra sitt grunduppdrag och genomföra åtaganden från styrdokument eller utvecklingsuppdrag. Bedömning av utvecklingen inom verksamhetsmålet för året grundas på utfall för Kommunfullmäktiges indikatorer, om nämnderna säkrat sitt grunduppdrag och i vilken utsträckning nämnderna utfört sina planerade åtaganden.

De finansiella målen för god ekonomisk hushållning är två och syftar till att över tid stärka och värdesäkra kommunens eget kapital och den kommunala förmögenheten samt begränsa behovet av upplåning för att finansiera ökade investeringsbehov.

- Den samlade bedömningen är att Örebro kommun uppfyllt kraven för en god ekonomisk hushållning 2017. En redogörelse för varje mål med sammanfattning för varje strategiskt område finns i avsnittet God ekonomisk hushållning. En detaljerad indikatorlista finns som bilaga till årsredovisningen. →

Intern kontroll

Örebro kommun säkrar att nämnderna och bolagen upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll. Det betyder att de bedriver en ändamålsenlig och effektiv verksamhet, har en tillförlitlig rapportering och information om verksamheten samt följer tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.

Nämndernas och bolagens bedömningar och beslut om åtgärder är genomtänkta och relevanta och utgör i allt högre grad en naturlig del av verksamhetsutvecklingen. Kommunens visseblåsarfunktion har fullföljt ett tidigare initierat tillsynsärende under året. Inga nya ärenden har inkommit till funktionen.

- Utifrån den samlade värderingen av årets tillsynsarbete samt nämndernas och bolagens samlade interna kontroll och systematiska resultatrapportering, bedöms kommunen ha en god intern kontroll.

Uppföljning av externa utförare

Örebro kommuns arbete med godkännande och uppföljning av utförare i konkurrensutsatt verksamhet har vidareutvecklats och under året testades även oanmälda uppföljningar ute i verksamheterna. Metoden gav god insyn och kommer fortsättningsvis att användas som en del i uppföljningsarbetet. Vid avtalsuppföljningen inom Social välfärd används en särskild metod, där privat och kommunal verksamhet följs upp på ett likvärdigt sätt. Uppföljningar av nya externa utförare i hemvården har prioriterats under året.

- Uppföljningarna visar att de externa utförarna har goda resultat för kontinuitet och tillgänglighet, medan bristerna finns framförallt inom områdena kompetens och dokumentation. De utförare som har brister åläggs att upprätta en tidsatt åtgärdsplan som följs upp.

Örebro kommuns styrmodell

VISION FÖR ÖREBRO – SKANDINAVIENS MEST ATTRAKTIVA MEDELSTORA STAD

HÅLLBAR TILLVÄXT

MÄNNISKORS EGENMAKT

BARNS OCH UNGAS BEHOV

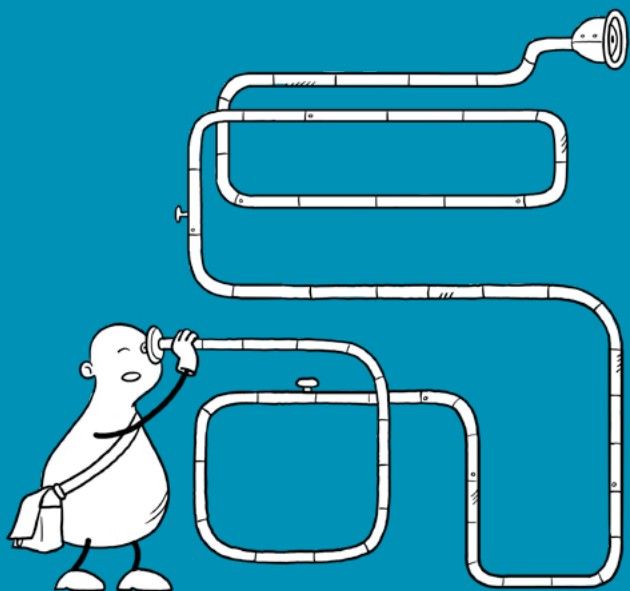
TRYGG VÄLFÄRD

KOMMUNFULLMÄKTIGES UPPDRAG – STRATEGISKA MÅLOMRÅDEN

MÅL- OCH RESULTATSTYRNING

STYRELSER OCH NÄMNDER • BOLAG • INTERNA OCH EXTERNA VERKSAMHETER

Jag håller utkik efter nya idéer!

IDÉSLUSSEN

Systematisk kvalitetsutveckling

Örebro kommun

Vi jobbar långsiktigt och hållbart för att vara en attraktiv region för både människor och företag. Vi drivs av att skapa en enklare vardag för alla.

Under många år har Örebro kommun utvärderats i Sveriges Kommuner och Landstings Kommunkompassen. Resultaten har varit mycket goda och ligger till grund för det fortsatta arbetet med systematisk kvalitetsutveckling. För att säkerställa fortsatt utveckling har kommunen bland annat under tre år satsat på utbildning av samtliga chefer. Denna utbildning ger förutsättningar för nya arbetsätt.

Kvalitetspriset

Styrning och struktur kombineras med olika sätt att uppmuntra utveckling. Ett sätt att stimulera till kvalitetsutveckling är kommunens interna kvalitetspris *Nya steg* som under 2017 delades ut för femte året i rad. Vinnare av kvalitetspriset 2017 blev vård- och omsorgsboendet Skebäcksgården och *Stolta promenerare*. På initiativ från volontärer har man tillsammans skapat en långsiktigt hållbar aktivitet på äldreboendet, där de äldre varje lördag året runt ges möjlighet att komma ut på promenad. Samarbetet har även bidragit till andra aktiviteter för de boende samt skapat goda kontakter och relationer. Genom en systematik för att säkra upp att volontärer finns på plats, med hjälp av sociala medier och med engagemang från alla involverade, har vinnarna visat att man med ganska små medel kan göra stor skillnad, till nytta och glädje för de boende på Skebäcksgården. *Stolta promenerare* kan följas på Facebook och finns som film, se länk.

[Stolta promenerare](#)

Götapriset

Vinnarna av Kvalitetspriset 2015, Skebäcks reningsverk/VA-verksamheten, nominerades för sitt "uppströmsarbete" till 2017 års Götapris, som delas ut till Sveriges bästa utvecklingsprojekt i offentlig sektor. Av 468 insända bidrag blev Skebäcks reningsverk en av sex finalister.

Idéer och innovation

Omvärlden förändras och en fortsatt utveckling av kommunens tjänster är en förutsättning för att även i framtiden kunna motsvara medborgarnas önsknings och behov. Från och med 2016 sattes ett särskilt fokus på idéer och innovation, dels i det interna arbetet, dels genom regional och nationell samverkan, alltid med nytta för medborgaren som högsta prioritet.

Örebro kommun vill uppmuntra alla medarbetare till att aktivt bidra i utvecklingsarbetet, och då behövs stöd för detta. En idésluss kan vara ett sätt. Med stöd av Vinnova, Sveriges innovationsmyndighet, gjordes en förstudie 2016, som resulterade i ett beslut om att inrätta en idésluss. 4 miljoner kronor fördelade på tre år beviljades av Vinnova för utveckling av en idésluss, som efter de tre åren ska övergå till att vara en ordinarie stödfunktion i kommunen.

Syftet med vår idésluss är att bidra till en mer innovativ organisation, genom att vara ett verktyg för att ta emot medarbetares idéer samt bedöma och slussa dessa till rätt stöd (internt eller externt) för utveckling. Fokus ligger på nytta för medborgaren. Arbetet följs av Vinnova och följeforskare. Även Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) följer projektet. I maj 2017 öppnade Idéslussen. Sedan dess har 62 idéer inkommit från medarbetare inom de flesta förvaltningar. Det är ännu för tidigt att säga något om effekter av genomförda idéer, däremot kan vi se att Idéslussen har bidragit till att skapa ett engagemang för utveckling, och att idéerna i sig bidrar till allt från enklare förbättringar till potentiella innovationer.

En hållbart växande kommun

Örebro kommun arbetar för en hållbar utveckling. Det innebär att dagens behov av välfärdstjänster ska tillgodoses utan att äventyra kommande generationers möjligheter att göra detsamma.

Örebro befinner sig i en mycket stark tillväxt men tillväxten i sig är inget självändamål. Att barn får växa upp med goda uppväxtvillkor, att människor och familjer trivs och att de med egenmakt får vara med och utveckla Örebro är målet. Våra invånare ska möta en modern och öppen kommun med en god social sammanhållning som tillåter mångfald och som samtidigt skapar välstånd. Att fånga möjligheterna i utmaningarna är en uppgift som kräver ett helhetsperspektiv. I det strategiska arbetet behöver synergier mellan olika verksamhetsområden identifieras som ska leda till att kommunen utvecklas på ett hållbart sätt både ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Medborgarnas och näringslivets delaktighet och engagemang är en nyckel till en sådan utveckling och kommunen behöver utveckla system som gör det rationellt att värna om miljön, producera kvalitet och understödja en hållbar livsföring. Under 2015 enades världens länder om 17 globala hållbarhetsmål, FN:s *Agenda 2030*. För Sverige har sex områden pekats ut som särskilt viktiga att beakta:

- ett jämlikt och jämställt samhälle
- hållbara städer
- en samhällsnyttig och cirkulär ekonomi
- ett starkt näringsliv med hållbara affärsmodeller
- hållbara och hälsosamma livsmedel
- stärkt kunskap och innovation

Många av målen arbetar kommunen strategiskt med sedan länge medan det inom vissa områden finns utrymme för ytterligare insatser. Under 2018 påbörjas arbetet med att ta fram ett program för hållbar utveckling där Agenda 2030 ska utgöra en bas.

Under 2017 har kommunens arbete med hållbar utveckling särskilt fokuserat på följande områden

- Bostäder för fler och hållbart byggande
- Naturvård och vatten
- Giffri miljö
- Hållbar livsföring och minskad klimatbelastning
- Skolutveckling och barnens livschanser
- Integration och arbetsmarknadssatsningar
- Sveriges bästa äldreomsorg och rehabiliterande arbetssätt
- Sociala investeringar, jämlika livsvillkor och folkhälsa
- Ett tryggt, säkert och inkluderande samhälle
- Digitalisering och verksamhetsutveckling

Viktiga händelser på etablerings- och investeringsområdet 2017

Örebroregionen har de senaste åren haft en stadig andraplats på listan över Sveriges bästa logistiklägen som görs av tidningen Intelligent Logistik. I listan för 2018 kliver Örebroregionen upp till en delad förstaplats med Göteborg. Efterfrågan på mark för verksamhetsetableringar har varit fortsatt stor och några av de större verksamhetsetableringarna är Lidl:s nya centrallager där byggnationen är påbörjad och beräknas vara i drift under 2019 med 300 nya arbetstillfällen. Postnord samlar sin verksamhet från andra lokaler i en ny paketterminal som invigs i februari 2018. Den ökande trenden med e-handeln driver efterfrågan på lager- och logistikfastigheter och en ökad efterfrågan inom detta segment är att förvänta sig.

Verksamhetsetablering

Området Berglunda är nu slutsålt och under 2018 påbörjas exploatering i det nya området Palmbohult, söder om Berglunda. Ett nytt verksamhetsområde i Norra Marieberg kommer att knytas samman med Palmbohult. Området kommer i vissa delar att medge handel, huvudsakligen med skrymmande varor. Verksamhetsområdet Bettorp expanderar österut och en ny detaljplan planeras antas under våren 2018 vilket möjliggör för 10–12 nya etableringar inom blandade branscher. Vid Gustavsvik invigs My Office i början av 2018, ett kontorshotell i ett nytt spännande koncept. I Gällersta-Gryt byggs infrastruktur för att kunna möta efterfrågan för ytterligare 12

mindre och medelstora etableringar. Översiktsplanen har reviderats och beslut väntas i Kommunfullmäktige under våren 2018. Den reviderade översiktsplanen kommer bland annat att möjliggöra omvandling till verksamhetsområde av skogsområdet norr om Pilängen.

Bostadsetablering

Kommunen har under året sålt mark för bostadsändamål motsvarande 968 kommande bostäder (764 år 2016). Efterfrågan på mark för att bygga flerbostadshus är fortsatt stor, även om en viss avmattning skett i efterfrågan på bostadsrätter. Försäljningar har skett i framförallt Södra Bettorp, Sörbyängen och Södra Ladugårdsängen. Av flera kommande stadsutvecklingsprojekt är Österplan det som tagit ett steg framåt genom att den första detaljplanen i projektet vunnit laga kraft.

Strategiska markköp

Under 2017 har kommunen gjort strategiska markköp för att vinna rådighet över framtida stadsutvecklingsprojekt. Köp som kan nämnas är en lantbruksfastighet norr om flygplatsen, mark i området kring Atleverket och en fastighet i Bista vilken är en del i överenskommelsen kring Elektroskandias nya etablering i Munkatorp. Under året har markbyte genomförts med Gustavsviks golfklubb. Kommunen har fått rådighet över östra delen av golfbanan vilket möjliggör ett framtida bostadsområde med närhet till universitetet.

Bostäder för fler och hållbart byggande

För att säkra både effektiva byggprocesser och kvaliteten på det som byggs jobbar kommunen med en detaljplans- och markanvisningsprocess kallad *Örebromodellen*. Modellen är välkänd och bygger bland annat på att marken som säljs redan är planlagd. Det positiva med Örebromodellen, förutom att Örebro har en av Sveriges snabbaste byggtakter, är att kommunen får en större kontroll över vad som planeras. Kommunen förväntar sig att den som vill bygga i staden bidrar med ett tydligt hållbarhetsperspektiv och tack vare Örebromodellen fungerar det.

Hållbar tillväxt handlar vid sidan om minskad miljö- och klimatpåverkan minst lika mycket om den sociala hållbarheten i planeringen av den framtida staden. Nyproduktion innebär relativt höga boendekostnader och kommunen har därför tagit två steg i riktning mot bostäder som fler människor har råd med. Örebrobostäder AB (ÖBO) har tagit fram en modell med hyresrabatt som drar nytta av det låga realränteläget under tio år. Stadsbyggnad har i sin tur tagit initiativ till att vidareutveckla Örebromodellen till ett koncept som är unikt i Sverige: *Vi skapar bostäder för fler*. Konceptet innebär förändrade markanvisningsregler i form av att vissa tomter ska villkoras för bostäder med lägre hyror. Kommunen ska också kunna hyra eller köpa upp till 20 procent av de hyreslägenheter eller bostadsrätter som byggs. Konceptet testas nu i verkligheten tillsammans med byggföretaget Botrygg på en tomt i Södra Ladugårdsängen med planerad inflyttning hösten 2018. Om satsningen faller väl ut kan den bidra till minskad bostadssegregation, genom att inte bara de med höga inkomster kan skapa sig ett hem i en nybyggd lägenhet.

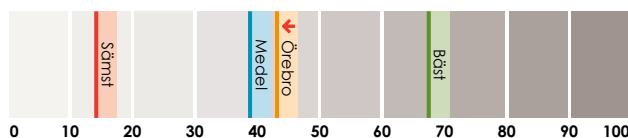
Örebromodellen möjliggör för kommunen att premiera byggaktörer vars projekt bidrar till ett ekologiskt hållbart byggande. Exempel på detta är projekt i Södra Ladugårdsängen som uppförs

i trä, integrerar solceller på taken eller på fasaderna, arbetar med miljöcertifiering samt olika lösningar för transport där kollektivtrafik, bilpooler och cykelpooler är naturliga inslag. I Södra Ladugårdsängen byggs också plusenergihus som innebär att byggnaden är självförsörjande på energi, vilket ger såväl lägre klimatpåverkan som lägre driftskostnader.

Naturvård och vatten

Byggnader och infrastruktur har lång livslängd, det som byggs idag blir en del av morgondagens samhälle. I denna process är det viktigt med en tillväxt som värnar om naturmiljön och dess mångfald. Naturens processer utför otaliga mängder av uppgifter som vi människor är beroende av för att leva och må bra. Ekosystemtjänster är ett begrepp som försöker fånga alla de värden och tjänster som naturen ger. Luften vi andas, vattnet vi dricker, maten vi äter, mediciner, bränslen, pollinering, men också de immateriella och känslomässiga värden vi får av naturen – allt kan räknas in bland ekosystemtjänsterna. En stor mängd av dessa gratistjänster från naturen är omöjliga att ersätta med hjälp av teknik. Det handlar bland annat om känslomässiga värden som rekreation, skönhets- och andliga upplevelser. Urban grönska och vatten av hög kvalitet ger flerfaldiga effekter för biologisk mångfald, vatten- och klimatreglering, ökad folkhälsa och livskvalitet.

Andel hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning eller biologisk behandling, procent (Kolada ID U07414)

Utarmningen av den biologiska mångfalden i Sverige har många orsaker, men två faktorer dominerar – avverkning och igenväxning. Avverkning har stor negativ påverkan på de många arter som är knutna till skoglig kontinuitet. Med utgångspunkt i *Naturplan för Örebro kommun* och genom kommunens kompensationsåtgärder har investeringarna i naturvården fortsatt under 2017. Antalet hektar som har fått ett långvarigt skydd eller restaurerats ökar stadigt. Under året har Björköns restaurerats genom att öppna upp skogen och tillskapa betesmark. Likaså har landskapet och byggnaderna vid utkanten av Oset och Rynningeviken som gränsar till Elektroskandias område omvandlats till ett rekreationslandskap. Kilsbergens målpunkter samt rast- och övernattningsstugor har också utvecklats och färdigställt vilket gynnar friluftsliv, naturturism och därigenom också företagande.

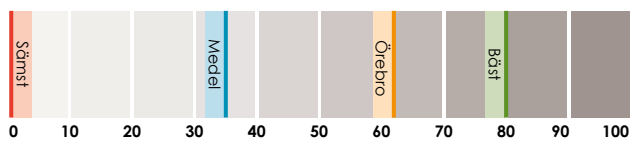
Vatten är vårt viktigaste livsmedel. Det råvatten som efter behandling blir Örebros dricksvatten hämtas från Svartån. I dag är cirka 120 000 invånare beroende av att vattnet håller en bra kvalitet. För att skydda dricksvattnet nu och för framtida generationer har kommunen tagit fram ett förslag till vattenskyddsområden. Inom ett vattenskyddsområde begränsas till exempel användning av kemikalier, hantering av petroleumprodukter, utsläpp av avloppsvatten, båttrafik och tåktverksamhet. Örebro har ingen reservvattentäkt och därför är det extra viktigt att skydda Svartåns vatten.

Gifrfri miljö

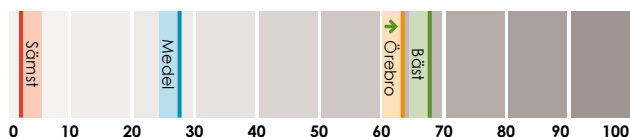
Farliga ämnen finns överallt i vardagliga produkter som leksaker, mobiltelefoner, rengöringsmedel m.m. De kemiska ämnena är tusentals och mindre än en procent av ämnena vet vi säkert vilken miljö- och hälsopåverkan de har. Kommunkoncernen har svårt att påverka den globala kemiindustrin, men vi kan välja vilka produkter som köps till verksamheterna och hur de hanteras. På så vis gör kommunkoncernen sin del för att begränsa exponeringen mot skadliga ämnen. En prioriterad målgrupp är barn och unga.

Strategin *Giftfritt Örebro* innehåller mål inom tre områden; giftfri upphandling, kemiska produkter och giftfria barnverksamheter, med en *handlingsplan för giftfria barnverksamheter*. Arbetet med att vidareutveckla förfrågningsunderlag för upphandling har pågått under året. De krav kommunen ställer ska både driva utvecklingen framåt, påverka näringslivets aktörer och samtidigt matcha marknadens utbud. En inventering av kemiska produkter inom kommunkoncernens verksamheter har pågått under året. Syftet är att minska antalet kemiska produkter som används och att fasa ut produkter som innehåller farliga kemiska ämnen. Arbetet utifrån handlingsplanen har bland annat resulterat i utbyte av vilmadrasser och leksaker i syfte att minska exponeringen för farliga ämnen.

Miljöbilar, andel av kommunorganisationens personbilar och lätta lastbilar, procent (Kolada ID U00437)

Andel ekologiskt inköpta livsmedel i kommunens verksamhet, procent (Kolada ID U07409)

Hållbar livsföring och minskad klimatbelastning

Nudging är en gren inom beteendekonomi som handlar om hur man kan påverka människors beteende genom att arrangera en valsituation, som gör att man till exempel kan välja beteenden som leder till hållbara val och hållbar konsumtion, eller främja beteenden som är till nytta för enskilda individer eller för samhället i sin helhet.

Ett flertal projekt inom ”nudging” har pågått under året för att på olika sätt påverka människor att välja hållbara transporter. Kampanjer för att stimulera till ett ökat cyklande har genomförts bland annat i samband med ombyggnation av Trädgårdsgatan. I flera steg har Trädgårdsgatan/Alnängsgatan byggts om till en grön stadsgata med förbättrad trafiksäkerhet för cyklister. Kommunen deltog också i Europeiska Trafikantveckeln (European Mobility Week) i september och delade ut cykelkartor till pendlare vid Södra station. Arbetet med förbättrad information via orebro.se och sociala medier har pågått kontinuerligt. I samband med *Open Art* under sommaren gjordes en del av Olaigatan om till förmån för gående och cyklister.

I arbetet för att fler ska kunna välja kollektiva transportmedel har arbetet med att ta fram en handlingsplan för BRT (Bus rapid transit) också pågått under 2017. BRT är bussystem med hög medelhastighet, turtäthet, komfort och attraktivitet. Heltäckningsplaneringen möjliggör att önskade egenskaper kan byggas in i systemet på ett helt annat sätt än vad som är möjligt med traditionell busstrafik. Samtidigt kvarstår bussens största fördel – flexibiliteten. Kommunen deltar också i ett projekt kring hållbart resande som Region Örebro län driver. För en förbättrad uppföljning av cykeltrafiken har nya cykelräknare installerats längs med Svartån och under 2018 fortsätter utbyggnaden av huvudcykelstråk. Detta görs för att skapa ytterligare incitament för ett ökat cyklande. Arbetet med en gångstråksplan har påbörjats och planeras bli klart under 2018.

Under året har fem utmaningar riktats till örebroarna inom ramen för projektet *Klimatsmart vardag*, i syfte att inspirera till en hållbar livsföring. Intresset för utmaningen ”testa elcykel” har varit stort och en fortsättning på projektet planeras med fokus på att nå nya målgrupper. Ett erbjudande om förmåncykel har gått ut till alla tillsvidareanställda inom kommunen och satsningen har fallit väl ut med drygt 1 900 bokade cyklar.

Inom projektet *Beteenderesan* har ÖBO tillsammans med företaget Beteendelabbet och två studenter från Örebro universitet undersökt möjligheterna till att studenter i större utsträckning ska sortera ut matavfall. Projektet riktar in sig på tre fysiska faktorer vilkas nuvarande utformning kan vara möjliga orsaker till den bristande sorteringsviljan: miljöhusen, köket i studentkorridorerna och lägenheterna samt den bruna papperspåsen där matavfallet ska sorteras. Kreativa verktyg har använts för att skaffa kunskap om studenternas syn på hanteringen av matavfallet och för att undersöka om förändrad design eller utformning kan bidra till att påverka deras beteende positivt. Parallellt med detta pågår en innovationsupphandling för att ta fram en ny förbättrad matavfallspåse. Om innovationsupphandlingen lyckas, och marknaden förmår ta fram en lämplig produkt, kommer den bidra till att delmål i kommunens klimatstrategi uppfylls.

Sedan årsskiftet 2016/2017 har ett elavtal tecknats med Kumbro Vind AB som innebär att kommunens verksamheter numera är självförsörjande på förnybar vindkraftsel. Alla placeringar inom fossil energi har avvecklats och kommunen innehar därmed inga placeringar i företag som ägnar sig åt prospektering, exploatering, utvinning eller produktion av olja, gas, oljesand eller annan okonventionell fossil olja, eller företag inom kolbranschen. *Placeringspolicy för Örebro kommuns kapitalförvaltning* har under året reviderats och fått ännu skarpare hållbarhetskrav. Mätetal för att värdera koldioxidavtrycket inom kapitalförvaltningen håller på att tas fram. Genom nätverket *klimatkommunerna* deltar kommunen i projektet "Nettan 45 – kommuner mot nettonoll 2045" som syftar till att hjälpa kommuner att nå målet nettonollutsläpp till år 2045. Under året har projektet bland annat fokuserat på plast och klimat.

Kommunens tredje *gröna obligation* gavs ut i december. En grön obligation är en obligation där kommunen som låntagare åtar sig att investera lånat kapital i hållbara projekt som bidrar till åtgärder för klimatet. Detta valideras genom att kommunen i en uppföljande rapportering visar att det lånade kapitalet investeras i hållbara projekt. Ett ramverk som granskas av oberoende part talar om vilka projekt som kan finansieras, hur de väljs ut, hur de likvida medlen hanteras samt hur återrapportering ska ske. Ett nytt ramverk för grön obligation blev klart till årsskiftet 2017/2018. Genom att emittera gröna obligationer skickar kommunen budskapet att prioritera och öronmärka medel för hållbara investeringar. Investeringen som lånar ut pengar signalerar att den som kapitalägare investerar hållbart. Genom ett nordiskt initiativ för emittenter i offentlig sektor tog kommunen under 2017 fram en guide för effektrapportering av gröna obligationers klimatbelastning. Genom arbetet med gröna finanser är kommunen med och driver på utvecklingen inom finansverksamheten till förmån för minskad klimatpåverkan.

ÖBO har under året ingått ett strategiskt partnerskap med *Inno-Energy*, en innovationsorganisation för hållbar energi i Europa. Syftet är att minska energikostnaderna och öka energieffektiviteten för ÖBO:s fastigheter. Genom partnerskapet siktar de på att öka elenergibesparingarna med 50 procent och värmeenergibesparingarna med 25 procent genom att integrera ny teknik – inklusive energilagring och solceller. Projektet ska leda till att konceptet lanseras på marknaden för att användas i större skala.

Skolutveckling, barns och ungas livschanser och gröna skolgårdar

Det finns ett nära samband mellan utbildningsnivå, hälsa och livschanser. Därför har skolutveckling en central plats i kommunens arbete för en hållbar utveckling. Satsningen *Skolutveckling tillsammans – Topp 25 2025* handlar om att Örebros skolresultat ska förbättras och omfattar både förskola, grundskola och gymnasieskola, inklusive fristående aktörer. Syftet är att skapa samling och struktur samt ge energi åt ett brett skolutvecklingsarbete där barns och elevers lärande står i centrum. Målet är att öka barns och elevers kunskaper och stärka skolresultaten, att fler elever ska nå kunskapsmålen i årskurs nio och att fler elever ska fullfölja gymnasieskolan. För att främja utvecklingsarbeten kopplade till ovanstående mål avsätts 28 miljoner kronor 2017–2018. En projektorganisation har tagits fram samt en strategi som konkretiserar hur arbetet ska organiseras.

ESKA etablerades under året och är en enhet för systematiskt kvalitetsarbetet inom den kommunala grundskolan. Enheten bedriver ett nära samarbete med Skolverket kring förutsättningar och nulägesanalyser. Prioriterade frågor är bland annat nyanländas lärande, systematiskt kvalitetsarbete och hur grundskolan kan dra nytta av digitaliseringens möjligheter.

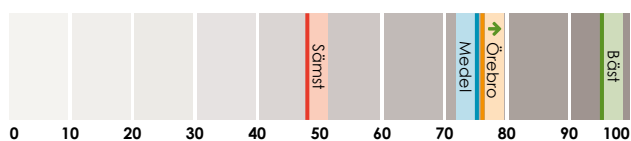
Ung Arena stöttar ungdomar mellan 16 och 19 år som inte har fullföljt eller påbörjat en gymnasieutbildning och inte har jobb. Verksamheten etablerades vid årsskiftet 2016/2017, utgår från det Kommunala aktivitetsansvaret (KAA) och syftar till att ungdomarna ska erbjudas aktiviteter som på olika sätt bidrar till att de närmar sig studier eller arbete.

Linje 14 – från drömmar till framtidsplaner är ett betydelsefullt samverkansprojekt mellan kommunen och Örebro universitet som funnits sedan 2003. Målet är att skapa intresse och motivation för högre studier hos ungdomar från studieovana miljöer i Örebro. Linje 14 samarbetar i dagsläget med Vivallaskolan, Västra Engelbrektskolan och Mellringeskolan.

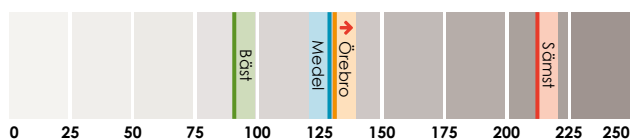

Linje 14 – Från drömmar till framtidsplaner

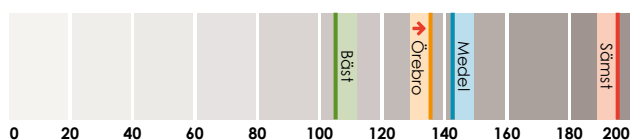
Andel elever i årskurs 6 som har lägst betyg E i alla ämnen, procent (Kolada ID N15543)

Kostnad per elev i ett gymnasieprogram, tkr (Kolada ID N17005)

Kostnad per barn i förskolan, tkr (Kolada ID N11008)

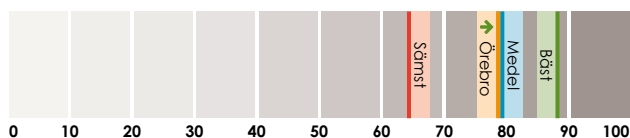

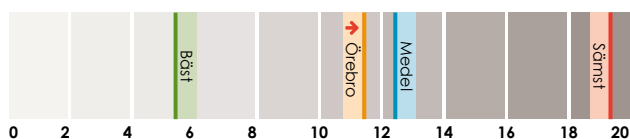
Under hösten påbörjades avvecklingen av Vivallaskolans årskurs 7–9 och eleverna i årskurs sju anvisades istället till Lillåns skola, Gumaeliuskolan, Engelbrektsskolan och den nystartade 7–9 verksamheten på Nikolaiskolan. Bedömningen är att flytten kommer att öka elevernas studieresultat och skapa förutsättningar för integration.

Många av kommunens förskolegårdar och skolgårdar byggdes för länge sedan och motsvarar inte dagens krav och förväntningar på en god utomhusmiljö. Ett arbete med *Gröna förskolegårdar och skolgårdar* har därför startats under året. En styrgrupp och en arbetsgrupp har etablerats för att säkerställa en god kontinuitet i arbetet över tid. Syftet är att tillskapa grönnare och mer kreativa gårdar som både stimulerar till lärande och möjliggör för lek och kreativt skapande. Medel har avsatts för arbetet och förskolorna och skolorna kommer själva att vara delaktiga i utformningen av sina respektive gårdar. Under 2018 kommer ett flertal gårdar som hittills ingått i arbetet att färdigställas.

Andelen förvärvsarbetande i kommunen av invånare 20–64 år, procent (Kolada ID N00914)

Sjukpenningtalet bland kommunens invånare, antal dagar (Kolada ID N00938)

Integration och arbetsmarknadssatsningar

Ett samhälle där människor får sociala och ekonomiska förutsättningar för att kunna leva ett gott liv, känna delaktighet och växa av egen kraft är också ett demokratiskt och hållbart samhälle. *Campus Risbergska* invigdes i november och innebär att all vuxenutbildning som tidigare varit utspridd på en mängd olika platser numera är samlad på en och samma plats. Ett centrum med en ingång till en mängd olika alternativ skapar förutsättningar för att fler ska komma i utbildning, praktik eller arbete.

ÖBO har under året tillsammans med Arbetsförmedlingen tagit fram ett koncept för att arbetslösa som ännu inte hunnit lära sig det svenska språket kan ges möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Detta samtidigt som ÖBO löser interna bemanningsproblem inom fastighetsservice vid arbetstoppar m.m. Resultatet är ett *lokalvårdsteam* på fem personer som idag är igång och jobbar med lokalvård och stötts av en flerspråkig arbetsledare. Bristen på utbildad personal inom park- och trädgårdsskötsel har fått ÖBO att tillsammans med AMS starta en yrkesintroduktionsutbildning, *ÖBO-skolan*. Utbildningen riktar sig till personer som stått utanför arbetsmarknaden en tid men som visat intresse och fallenhet för yrket. De flesta går direkt från utbildning till säsonganställning eller sommarjobb.

I samband med att delar av Vivalla skulle förnyas och byggas om startade projektet *Boendebyggarna*. Målet var att arbetslösa människor bosatta i Vivalla skulle få praktik och utbildning under projektiden. Projektet är ett samarbete mellan ÖBO, Skanska och Arbetsförmedlingen, där den upphandlade entreprenören

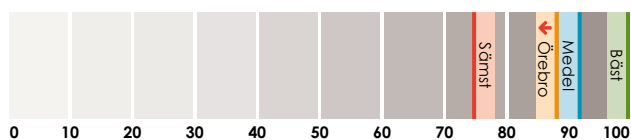
Skanska förbundit sig att ta emot boendebyggare utan krav på att dessa ska ha tidigare erfarenhet från byggbranschen.

Sveriges bästa äldreomsorg och rehabiliterande arbetssätt

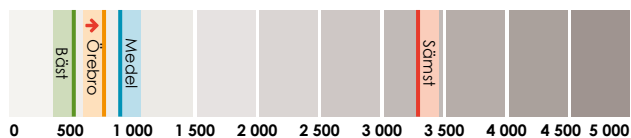
Ett hälsosamt åldrande kan beskrivas som en process där möjligheter till fysisk, social och psykisk hälsa optimeras så att äldre människor kan ta aktiv del i samhället och få ett självständigt liv med god livskvalitet, utan att diskrimineras på grund av ålder. Strategin *Åldras på dina villkor* beslutades under året och har målsättningen att kommunen på sikt ska sträva mot att tillhandahålla Sveriges bästa äldreomsorg. I arbetet med att ta fram strategin har flera medborgar- och medarbetardialoger genomförts, bland annat genom enkätundersökningar och en framtidsstudie.

Ett rehabiliterande arbetssätt är en central del i strategin och innebär att olika yrkeskategorier behöver samverka och samarbeta runt servicemottagaren. Målet är att servicemottagaren ska nå sina mål och kunna leva så självständigt och oberoende som möjligt under trygga förhållanden, och med respekt för självbestämmande och integritet. Strategin tar också fasta på betydelsen av förebyggande åtgärder för att på olika sätt undvika eller skjuta upp behov av vård. Träning, kostrådgivning och sociala aktiviteter är exempel på sådana åtgärder. Det rehabiliterande arbetssättet ställer också krav på nya former av kommunikation och dokumentation för att öka samverkan mellan olika parter. Vi behöver även nyttja välfärdsteknik som genererar ökad trygghet och patientsäkerhet för våra medborgare samt ökar effektivitet för kommunens medarbetare. Införande av digital läkemedels-signering, uppsättning av digitala läs (*nyckelfri hemtjänst*) och en pilot för tillsyn via länk, är exempel på satsningar som genomförts under 2017.

Andel brukare som är nöjda med sin hemvård, procent (Kolada ID U21468)

Kostnad för en plats inom kommunens särskilda boende, tkr (Kolada ID N23009)

Sociala investeringar, jämlika livsvillkor och folkhälsa

Sedan starten 2013 har sammanlagt nio satsningar inom området sociala investeringar beviljats totalt 50 miljoner kronor, medel som använts till att på olika sätt förbättra människors livsvillkor. Arbetet med att driva på utvecklingen kring sociala investeringar har fortsatt, även på nationell nivå genom ett tätt samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting. Detta skapar förutsättningar även för andra kommuner, landsting och regioner att påbörja och vidareutveckla arbetet med sociala investeringar. Under året har tre av de satsningar som initierades 2015 utvärderats med ett positivt resultat och beslut har fattats om implementering i ordinarie verksamhet.

Tre sociala investeringar som implementerats i ordinarie verksamhet

Samverkan för teckenspråkiga har som mål att hjälpa fler teckenspråkiga att etablera sig på arbetsmarknaden och få rätt sorts stöd från samhället. Teckenspråkiga har generellt sett svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Ibland kan det röra sig om funktionsvariationer utöver hörselnedsättning vilket leder till ytterligare svårigheter. I de fallen behöver individen få hjälp till en utredning som sedan ligger till grund för rätt stöd från samhället. Genom ett samarbete mellan försörjningsstöd och verksamheten Kultivera som har tvåspråkig personal, ges teckenspråkiga stöd och hjälp i att komma ut på arbetsmarknaden eller till en utredning om det är aktuellt.

Team Oxhagen arbetar för att familjer ska kunna tillgodogöra sig samhällets stöd samt att barns och familjers behov av stöd ska upptäckas i ett tidigt skede. Det handlar också om att barn i Oxhagen ges trygga uppväxtvillkor genom att deras föräldrar får adekvat stöd i föräldrarollen och vägledning kring utbildning och sysselsättning. Ett tvärkompetensteam bestående av specialpedagog, socionom, arbetsterapeut och studievägledare arbetar aktivt för att på olika sätt skapa närhet och tillgänglighet för familjer utifrån deras olika behov av stöd. Målet är att målgruppen ska få ökade förutsättningar för ett fortsatt bra liv tack vare förtroendeskapande relationer, användbara verktyg och ökad kunskap i att hantera vardagliga situationer.

El Sistema är en satsning gentemot barn på förskolan Blåmesen och Hagaskolan och syftar till att med musiken som redskap främja barnens sociala och mänskliga utveckling och känsla av samhörighet, samt öka deras språkkunskaper och målpuppfyllelse i skolan. Man vill också ge barnens föräldrar en större inblick i och möjlighet till engagemang i sina barns vardag. Familjeträffar har bland annat bidragit till att skolans relationer med föräldrarna stärks och förbättrats. Satsningen är särskilt betydelsefull för de barn som saknar plats på fritidshem.

Myndighetsavdelningen har under året utformat en *metod för jämställd och professionell myndighetsutövning*. En central del är att säkerställa att individer får rätt hjälp utifrån behov och inte utifrån föreställningar om kön. Arbetet handlar också om att säkra kvaliteten i myndighetsutövningen genom att alla handläggare utgår ifrån standardiserade fråge- och bedömningsmallar. Arbetssättet har integrerats både med rehabiliterande arbetssätt, vägledande samtal och individens behov i centrum (IBIC).

Arbetet med att ta fram en ny *folkhälsoöverenskommelse* mellan kommunen och Region Örebro län för perioden maj 2018 – december 2023 har pågått under året. Målet med överenskommelsen

är att uppnå en god, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län. Syftet är att skapa förutsättningar för samverkan kring ett långsiktigt och kunskapsbaserat lokalt och regionalt folkhälsoarbete.

Vivallakullen ligger i Hjärstaskogen mellan Vivalla och Nya Hjärsta. Det kuperade grönområdet erbjuder trevliga utblickar över staden, och till vintern bra pulkaåkning. I Hjärstaskogen finns löv- och tallskog med mycket höga naturvärden. Få andra grönområden i Örebro har så många boende i sin närhet och är därför ett viktigt rekreationsområde. Vivallakullen har länge varit i behov av utveckling och upprustning. Området kommer att utvecklas etappvis fram till år 2019. Målet är att göra området mer attraktivt och till en målpunkt för fler besökare. Projektet innebär bland annat upprustning av gångstigar och anläggning av grillplatser, utegym, entréer, lekplats, trappa till toppen av kullen och ett landmärke/konstverk på toppen.

Ett tryggt, säkert och inkluderande samhälle

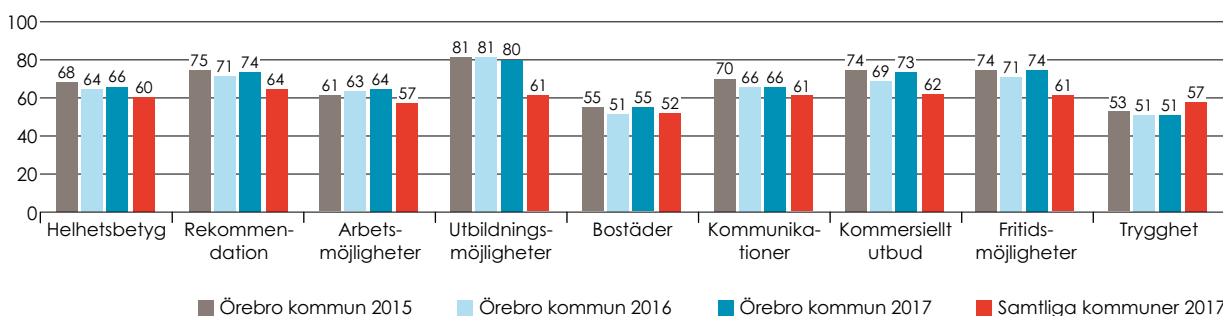
En trygg, säker och inkluderande kommun är också en kommun där människor trivs, vill bo, arbeta och vistas. Under året fattades beslut om att etablera ett nytt utskott för socialt förebyggande arbete. Utskottet kommer att ansvara för att ytterligare driva på, bevaka och följa upp det politiska åtagandet att skapa ett tryggt, säkert och inkluderande samhälle.

*Partnerskap i Örebro*s insatser i de fem partnerskapsområdena Vivalla, Baronbackarna, Varberga, Oxhagen och Brickebacken spelar en stor roll för kommunens förebyggande arbete. En nära dialog och samverkan mellan kommunens förvaltningar, det civila samhället och övriga myndigheter, möjliggör tidiga insatser som på olika sätt förbättrar människors livsvillkor och ger framtidstro.

Nya socialkontoret i Vivalla har inneburit en förändring av stöd till barnfamiljer i området, bland annat genom det tydliga uppdraget om förebyggande och tidiga insatser. Mätningar visar att antalet hushåll i Vivalla som söker stöd från socialtjänsten och tackar ja till hjälp och stöttning ökat med 20 procent under bara tio månader. Ett aktivt arbete med att bygga relationer och informera om vad kontoret kan hjälpa till med har skapat förutsättningar för nära kontakter och ett ökat förtroende.

Örebro kommun deltar tillsammans med polisen och näringslivet i ett forskningsprojekt vid Örebro universitet kring utveckling av ett digitala verktyget *EMBRACE*. Verktyget syftar till att ge stöd för evidensbaserat och systematiskt arbete i det lokala situationella brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet. Örebro kommun ligger i framkant på nationell nivå och är modellkommun för brottsförebyggande arbete. Verktyget används redan idag genom samverkansmetoden *Effektiv samordning för trygghet* (EST) och bidrar med viktiga lägesbilder och kartläggningar. Den statistik som verktyget tillhandahåller möjliggör både att resurserna kan användas mer effektivt och att förebyggande insatser kan sättas in där de behövs som mest.

Medborgarnas attityder till Örebro som en plats att bo och leva på ^(NRI)

ÖBO har valt att införa *huskurage* som policy genom konceptet *Våga bry dig*, en arbetsmodell som kommer från den ideella föreningen Huskurage. Genom att grannar ges rätt verktyg ska de få förutsättningar att kunna agera vid misstanke om att någon i deras närhet far illa. Målet är att förhindra våld i nära relationer men också att uppmärksamma andra tecken på otrygghet, till exempel en åldrande granne som verkar må dåligt. I detta samarbetar ÖBO med kommunen, Polisen, Länsstyrelsen, Hyresgästföreningen och Kvinnohuset.

Digitalisering och verksamhetsutveckling

Att dra nytta av digitaliseringens möjligheter kommer att vara en viktig del i arbetet att utvecklas till en hållbart växande kommun. Här kan smarta digitala lösningar och helautomatiserade flöden frigöra resurser till områden där de skapar mest värde för dem som kommunens finns till för. Örebro befinner sig liksom hela myndighetssverige i en stor förändringsprocess. Sedan kommunens digitaliseringsstrategi beslutades i början av året har ett flertal arbetsformer tillskapats för att främja och säkra en önskvärd utveckling. Workshopar om digitalisering har hållits inom kommunens nämnder och stödmaterial är framtaget för att underlätta den förändring i kultur och arbetssätt som digitaliseringen innebär. Ett projektkontor har etablerats som ger stöd i att värdera förslag på digitaliseringsåtgärder, säkerställa beslutsunderlag och utvärdera åtgärder som finansierats med medel från utvecklingsportföljen. Under det kommande året kommer stort fokus läggas på att förändra arbetssätt och börja nyttja den digitala plattform som nu till stora delar finns på plats. Nya riktlinjer för informationssäkerhet antogs under året och en förstudie har genomförts med anledning av den nya dataskyddsförordningen (GDPR) som träder i kraft i maj 2018.

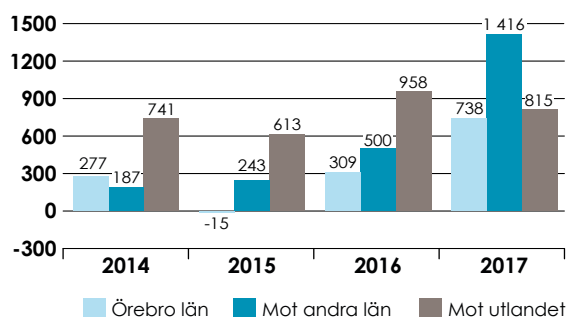
Befolkningsutveckling

Örebro är den sjätte mest folkrika kommunen i landet med 150 291 invånare enligt SCB:s officiella siffror i slutet av 2017. Lite drygt 80 procent är bosatta i tätortsområden, och huvudsakligen i Örebro tätort. Befolkningsökningen under 2017 var 3 660 personer vilket är en ökning med 2,5 procent. Prognoserna för 2018 pekar på att befolkningsökningen förväntas bli lägre än årets, en ökning med cirka 2 400 personer.

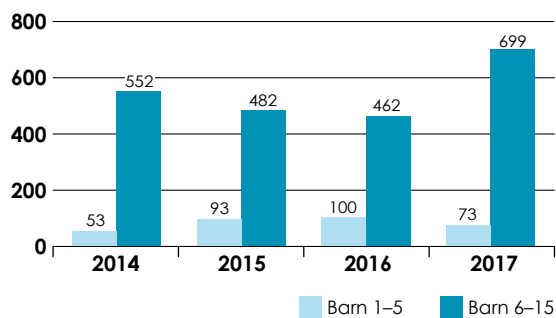
Barnafödandet befinner sig på en hög nivå och antalet avlidna sjunker jämfört med 2016. Födelsenettet, det vill säga födda minskat med antalet döda, är 650 personer för 2017. Inom kategorin barn i grundskoleålder 6–15 år sker en ökning 2017 som är något större än för 2015 och 2016. Även antalet ungdomar i gymnasieålder 16–18 har börjat öka under 2016 och 2017. Kategorin 65 år och äldre fortsätter också att öka, cirka 600 personer under 2017. Viss ökning sker av personer 65–74 år men den grupp som ökar mest inom kategorin är gruppen 75 och äldre.

Örebro kommuns flyttnetto, det vill säga inflyttade minskat med utflyttade över kommungränsen, ligger på en hög nivå jämfört med tidigare år. Framförallt är det flyttnettot gentemot andra län som har ökat markant under 2017. Tillgången på bostäder har blivit bättre, vilket är den största orsaken till detta. Inflyttningar från utlandet är fortsatt på en hög nivå men har avtagit något under 2017. I denna kategori är en betydande del mottagande av flyktingar, något som beräknas minska under 2018.

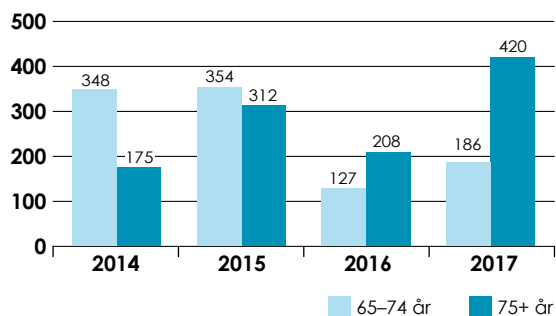
Flyttnetto, helår

Förändring mot föregående år, antal barn

Förändring mot föregående år, antal äldre

Ekonomiskt läge och finansiell ställning

Den svenska ekonomin har under 2017 inte vuxit så snabbt som de tidiga prognoserna visat. Men konjunkturen har ändå förstärkts och decemberprognosen från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), visar att även 2018 kommer präglas av högkonjunktur. Det reala skatteunderlaget fortsätter att öka under 2018, dock något svagare än tidigare år, och då främst genom ökat antal arbetade timmar eller ökad lönesumma. Prognosen visar också att den ekonomiska utvecklingen blir svagare och högkonjunkturen når sin kulmen under 2018. Utvecklingen därefter är svårt att prognosticera men en uppbromsning av skatteunderlagets ökningstakt 2019–2020 och en relativt snar återgång till neutralt konjunkturläge är att vänta. Oavsett hur snabbt denna uppbromsning blir, står kommunerna inom kort inför en besvärlig obalans mellan snabbt växande demografiska behov och ett mer långsamt växande skatteunderlag. Förväntningarna är även att arbetslösheten pressas tillbaka något, medan bedömning finns att det är svårt att nå lägre arbetslöshet utan att arbetslösheten bland utrikes födda och personer som saknar utbildning minskar markant.

Örebro kommun har bra förutsättningar att upprätthålla en god ekonomisk hushållning. Kommunen har en välskött och stark ekonomi. Bokslutsresultaten har varit goda, soliditeten är god och investeringarna har kunnat finansieras med egna skattemedel. Kommunen har över tid kunnat avsätta likvida medel för att säkerställa utbetalning av framtida pensioner.

Ekonomin i Örebro kommun har under ett antal år förstärkts av engångsintäkter. Markerade AFA-medel har under ett flertal år kunnat nyttjas i verksamheterna samtidigt som extra statsbidrag för ökat flyktmottagande och byggbonus förstärkt kassan. En kommun som har ett starkt finansiellt handlingsutrymme har goda förutsättningar att anpassa sig till framtiden utan skattehöjningar och alltför stora neddragningar i verksamheten. Kommunen höjde skatten 2016 med 50 öre som en konsekvens av volymökningar inom förskola, skola och vård- och omsorg. Skattesatsen ligger något högre än jämförbara kommuner.

Kommunens ekonomiska ställning har också förstärkts av goda resultat från exploaterings- och finansverksamheten. Skatteintäkterna har utvecklats gynnsamt bland annat tack vare en mycket hög befolkningsökning. Utmaningen att ha balans mellan kostnader och intäkter blir successivt större när det demografiska behovet ökar, medan en långsammare ökning av skatteintäkterna prognosticeras redan under slutet av 2018.

Det ökande demografiska trycket berör i princip alla kommunala verksamheter, särskilt det ökande antalet barn och äldre. Kostnaderna ökar inte enbart i form av förskolor, skolor och vård- och omsorgsboenden. Även de sociala kostnaderna och kostnader för kultur- och fritidsverksamheten ökar. Andra kostnader är utökning av parker, gator och naturvård med tillhörande skötsel, som är viktiga förutsättningar för att människor ska må bra i en växande stad. I ett läge där det finansiella handlingsutrymmet försvagas är det viktigt att följa och utveckla mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning, och att inte tumma på dem när skatteintäkterna inte utvecklas i takt med verksamhetens kostnader. Örebro behöver bibehålla en god resultatnivå i förhållande till verksamhetens kostnader, för att möta förväntade framtida utmaningar.

Kommunkoncernen har en stark finansiell ställning med bra resultat. Soliditeten har utvecklats positivt däremot har graden av självfinansiering av investeringar försvagats något jämfört med föregående år.

Finanseill analys →

Känslighetsanalys

Känslighetsanalysen visar på några utvalda förändringar och hur dessa påverkar kommunens ekonomi.

Händelse, förändring	Resultateffekt, mnkr
Löneökning 1 %	54
Externa varor och tjänster 1 %	27
Kommunalskatt 10 öre	30
Taxor och avgifter 1 %	6

God ekonomisk hushållning

POSITIVA IAKTTAGELSER OCH FÖRBÄTTRINGSOMRÅDEN

HÅLLBAR TILLVÄXT

- Många nya företag startas i Örebro
- Förbättrat stöd till ungdomar utan gymnasieutbildning genom *Ung Arena* men arbetsmarknadsinsatserna behöver moderniseras
- Klimatbelastningen minskar
- Utökad digital plattform som underlättar medborgarorienterad verksamhetsutveckling
- Satsning på hållbara trafiklösningar
- Projektet *Breddad kompetensförsörjning* har gett god effekt men HME, *Hållbart medarbetarengagemang*, behöver stärkas
- Framgångsrikt arbete med funktionsprogram för lokaler
- Flertalet åtgärder för att minska det sociala utanförskapet bidrar till kostnadsdämpande effekter men ett samlat grepp kring integrationsfrågor behöver utvecklas

MÄNNISKORS EGENMAKT

- Samtliga nämnder involverar sina målgrupper
- Valfrihetssystemet inom hemvården fortsätter att utvecklas
- Tre sociala investeringar fortsätter inom ordinarie verksamhet
- Open Art öppnar upp det offentliga rummet
- Stor satsning på utbildning i mänskliga rättigheter

BARNS OCH UNGAS BEHOV

- 33 satsningar beslutade inom *Skolutveckling tillsammans – Topp 25 2025*
- Digitalt schemaverktyg i förskolan för vårdnadshavare
- Kostnadsfri förskola, skola och fritidshem
- Ett varierat utbud av fritidsaktiviteter, många avgiftsfria

TRYGG VÄLFÄRD

- Satsning på rehabiliterande arbetssätt
- Lyckad etablering av socialkontor i Vivalla
- 2081 nya bostäder
- Nya kvinnohuset invigt

FINANSIELLA MÅL

- Kort- och långsiktig finansiell handlingsberedskap men behov att följa kostnadsutvecklingen i den växande staden

God ekonomisk hushållning – verksamhetsmål

Sammanfattande analys av utvecklingen

Bedömningen av utvecklingen inom verksamhetens mål för god ekonomisk hushållning baseras på utfallet för de indikatorer som fastställts i Övergripande strategier och budget 2017, och hur kommunen arbetat för att nå utveckling inom de fyra strategiska områdena och de 21 fastställda målen.

Utvecklingen går framåt inom samtliga 21 mål och många förbättringsarbeten pågår. Inom femton mål visar indikatorernas utfall att utvecklingen går åt rätt håll. Inom två av målen når majoriteten av indikatorernas utfall inte uppsatta målvärden, vilket är en indikation på att vi inte uppnår önskvärda effekter. Inom ytterligare två mål indikerar någon av indikatorerna att utvecklingen inte går i önskvärd riktning. Två av målen har indikatorer där mätningar inte kan göras, dessa är fortfarande under utveckling. Indikatorerna presenteras dels översiktligt under respektive måluppföljning, dels i bilaga 1. →

Inom målet *Invånarna i Örebro ska ha goda förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden och fler ska ha ett arbete* redogörs för arbetet med arbetsmarknads- och utbildningsinsatser. Andel elever med behörighet till gymnasieskolan sjunker och är nu 84 procent. Andelen som gått vidare till studier och/eller arbete efter avslutad arbetsmarknadsinsats ligger på 29 procent (målvärde 35) och arbetslösheten är återigen högre än i riket. En förklaring till de två sista indikatorresultaten är att efter flera år med sjunkande arbetslöshet så har de som fortfarande är kvar i arbetslöshet ofta mycket komplexa och mångfacetterade behov. För att uppnå god ekonomisk hushållning krävs tidiga insatser genom hela skolsystemet för att stötta elever att klara kunskapskraven, få behörighet till gymnasiet och ta examen.

Under de tre senaste åren har Örebro tagit emot drygt 2 300 kommunplacerade flyktingar. För att uppnå god ekonomisk hushållning krävs att integrationen fungerar och att dessa flyktingar får stöd att komma in i studier och arbetsliv för att kunna bli självförsörjande. Stödet i form av arbetsmarknadsåtgärder måste i högre grad än idag vara differentierat och modernt i både innehåll och utformning, för att matcha de behov som finns i målgruppen.

Inom målet *Örebro kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare* redogörs för arbetet med kompetensförsörjning, kompetensstyrningsmodellen och kommungemensamt rekryteringscenter. Andelen enheter som redovisar minst 78 i HME-värde (Hållbart medarbetarengagemang) uppgår till 55 procent, vilket är betydligt

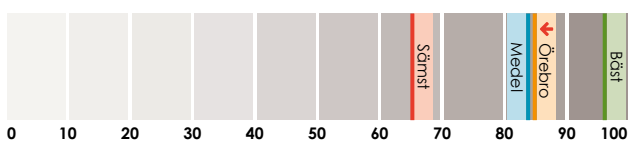
lägre än målvärdet. Värdet för anställningstrygghetsindex har ökat något för kvinnor, men sjunkit för män. Andel chefer med 10–30 medarbetare har sjunkit två procentenheter, istället för att öka som önskat. För att uppnå god ekonomisk hushållning är kompetensförsörjningen ett viktigt område, både när det gäller att attrahera ny personal och att behålla den befintliga. Att ha utrymme att, förutom vårt lag- och regelstyrda arbete, kunna arbeta förebyggande och strategiskt ger många positiva effekter, både för medborgare och medarbetare. Att fortsätta arbetet med att behålla och rekrytera rätt kompetens, och att arbeta med frågorna inom Hållbart medarbetarengagemang (styrning, ledning och motivation) är därför av största vikt.

Inom målet *Örebro kommuns ekonomi ska vara långsiktig och hållbar* redogörs för några av de verktyg kommunen har för att planera ekonomin och förhindra ökade kostnader i framtiden. Nämndernas sammanlagda ramavvikelse är positiv. Inom flera verksamheter är det intraprenadernas ackumulerade överskott från tidigare år som utgör överskottet. Dessutom gör både hemvårdsverksamheten och gymnasieskolan stora underskott. Fem av bolagen redovisar negativa resultat. Örebro kommun har sammantaget en god ekonomi, men det är viktigt att beslut fattas och utvärderas utifrån kriterierna inom god ekonomisk hushållning, för att säkra en långsiktig och hållbar ekonomi.

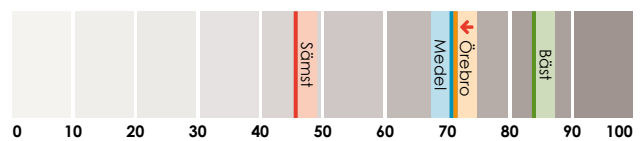
Inom målet *Örebro kommun ska nyttja sina lokaler på ett effektivt sätt* visar indikatorn att andelen omställningsyta uppnår en nivå som möjliggör ett effektivt lokalnyttjande. För att säkra en kvalitativ lokalförsörjningsprocess måste dock tillräckliga resurser säkerställas framöver. Med den utbyggnadstakt av lokaler inom skola och välfärd som kommunen har är det viktigt att stöd och kompetens finns, men också att vår lokalförsörjning möjliggör för övriga nämnder att bedriva och utveckla sin verksamhet i ändamålsenliga lokaler.

Inom övriga mål indikeras att utveckling sker i önskad riktning och effekter är synliga. Redogörelserna vittnar om många insatser och åtgärder och det finns planering för en fortsatt utveckling framöver. Stora satsningar väntar inom kompetensförsörjning, integration, digitalisering, skolutveckling och stadsutveckling. Förebyggande insatser pågår inom kommunens samtliga verksamheter och arbetet med sociala investeringar ger förutsättningar för förebyggande arbete i en strukturerad form. Sammantaget är därför bedömningen att Örebro kommun uppfyllt kraven på god ekonomisk hushållning utifrån satta verksamhetsmål.

Andel behöriga elever till något nationellt program inom gymnasieskolan, procent (Kolada ID N15428)

Andel elever som tagit gymnasieexamen, procent (Kolada ID N17461)

Strategiområde 1 – hållbar tillväxt

MÅL

Örebro ska ha ett positivt näringslivsklimat där Örebro kommun underlättar att starta, utveckla och etablera företag.

Regionala och nationella samverkansforum har bidragit till att stärka Örebros position som en av Sveriges mest attraktiva kommuner att bo, verka och leva i. Efterfrågan på planlagd mark för verksamhet är fortsatt stor. Kommunen har genom ett aktivt och proaktivt arbete lyckats upprätthålla en produktionstakt och ett utbud som motsvarar marknadens efterfrågan. Totalt 60 hektar mark för planlagd verksamhet tillkom under året, vilket är tre gånger så högt som målvärdet. En fortsatt stor efterfrågan kräver att en tillräcklig tillgång även fortsättningsvis säkras.

Business Region Örebro har intagit en stark position som samarbetsplattform. Arbetet utifrån nätverket Forum för Logistik har fortlöpt med fokus på regionens arbete med logistik, verksamhetsetableringar och innovationer. Örebroregionen har 2017 för andra året i rad positionerat sig som tvåa i Intelligent Logistiks lista över Sveriges 25 bästa logistiklägen. I listan för 2018 delar Örebroregionen förstaplatsen med Göteborg. Nätverket spelar också en viktig roll för frågor som rör näringslivets kompetensförsörjning och olika aktörens möjligheter att kunna verka fullt ut i regionen. Projektet *Låna en student eller en forskare* är en ny samverkansplattform mellan näringslivet och Örebro universitet. Det ger näringslivet tillgång till aktuell kunskap och forskning, samtidigt som studenter och forskare etablerar kontakt med företag och potentiella arbetsgivare.

Efterfrågan på processutbildningen *Ung Företagsamhet* är stor bland Örebros skolor och flera av ungdomarna fortsätter att driva sina företag även efter utbildningen. Under året fick flera entreprenörer möjlighet att presentera sina affärsidéer inför potentiella investerare genom *Creative Dragons* på Creative House i Örebro. Detta är också en möjlighet för entreprenörer att hitta kapital för att kunna växa och utveckla sina affärsidéer. Pilotprojektet *Create IT* har startats upp under året för att attrahera Stockholmsföretag inom IT och Tech genom att titta på olika matchningsförfaranden och förutsättningar för etableringar, samarbeten och kompetensförsörjning.

För att säkerställa bästa möjliga utväxling och effekter av innovationssystemet har en genomlysning av systemet gjorts. Genomlysningen ska leda till en gemensam målbild för kommunen, Region Örebro län, Länsstyrelsen och Örebro universitet i syfte att skapa rätt förutsättningar för innovationer. Samma parter samverkar också i framtagandet av en handlingsplan till den nationella livsmedelsstrategin.

Samverkan mellan kommunens verksamhetsområden kan stärkas ytterligare för att stimulera till ett fortsatt gott entreprenöriellt klimat och för att människor och innovationer ska ges de bästa förutsättningarna. Ett fortsatt arbete att väcka intresse hos ungdomar att våga satsa på och växa med sina idéer är också viktigt. Det är också angeläget att uppmuntra flickor till deltagande i projekt som *Ung företagsamhet* och att säkerställa entreprenöriella arenor och mötesplatser för kvinnor.

För att leva upp till ambitionen att Örebro ska bli den främsta kommunen för möten och evenemang utöver de tre storstadsregionerna, krävs fortsatt arbete. En utredning och analys behöver göras för att identifiera vilka typer av aktiviteter och områden som lämnar mest positiva bidrag utifrån den uppsatta ambitionen.

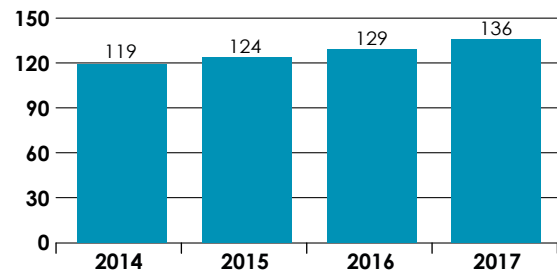
Positiva iakttagelser

- Många nya företag startas i Örebro
- Ett av Sveriges bästa logistiklägen
- God tillgång till planlagd mark för verksamhet

Förbättringsområden

- Utveckla nätverken med fler samarbetspartners
- Vidareutveckla samverkan mellan utbildningssektorn och näringslivet

Lönesummeutveckling, index Målvärde: öka

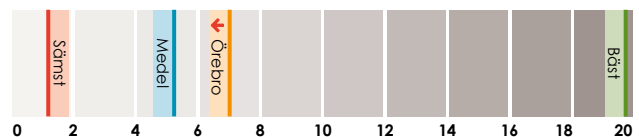
Sysselsättningsutveckling, index

	2015	2016	2017	Målvärde
Kvinnor	101	103	104	Öka
Män	99	100	101	Öka

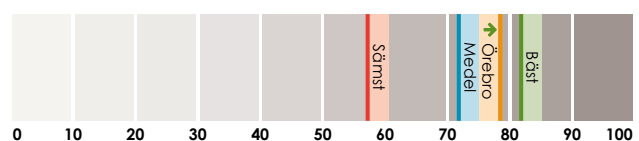
Planlagd mark för verksamheter, hektar

	2015	2016	2017	Målvärde
	25	60	60	20

Antal företag som har startats per 1 000 invånare i kommunen (Kolada ID U00901)

Företagarnas sammanfattande omdöme om kommunens service och myndighetsutövning, NKI (Kolada ID U07451)

Volymuppgifter	2015	2016	2017
Antal nystartade företag per 1 000 invånare	6,5	7,5	7,0

MÅL

Invånarna i Örebro ska ha goda förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden och fler ska ha ett arbete.

Ett rikt utbud med bredd och variation av arbetsmarknads- och utbildningsinsatser har skapat förutsättningar för människor att kunna närma sig arbetsmarknaden eller gå vidare till utbildning. Antalet hushåll som uppstår ekonomiskt bistånd har minskat stadigt sedan 2010 vilket gett ekonomiskt utrymme för ytterligare insatser. *Komjobb* höjer hushållets ekonomiska standard genom arbete och minskar utanförskap och beroende gentemot myndigheter. *Feriepraktik för ungdomar* bidrar till en inkomst under sommaren och möjlighet att etablera en första kontakt med arbetslivet. Genom en vidareutveckling av feriepraktiken kan ungdomar numera även få prova på att driva eget företag. *Ung Arena* tillhandahåller stöd för ungdomar som inte har jobb, eller inte påbörjat eller fullföljt en gymnasieutbildning. Riktade insatser kopplat till individuella behov ger en möjlighet att antingen återgå till gymnasieskolan, finna andra utbildningsvägar eller att etablera sig på arbetsmarknaden.

ÖBO har bidragit med ett flertal innovativa insatser. *Boendebyggarerna*, *ÖBO-skolan* och *Lokalvårdsteamet* ger ökad sysselsättning samtidigt som människor får vara med i arbetet kring stadsdelutveckling. En satsning på språkstödande insatser och grundläggande yrkessvenska har resulterat i att kommunikationen mellan instruktör och deltagare förbättrats. Antalet *extratjänster* har uppnått det förväntade antalet under året. Andel vårdnadshavare som får barnomsorgsplats tillgodosedd inom fyra månader har för fjärde året i rad uppgått till hundra procent. Detta bidrar till att vårdnadshavare kan tacka ja till och påbörja arbete eller studier. Detsamma gäller även för erbjudanden om omsorg på obekvämt arbetstid (som inte är en lagstadgad verksamhet utan en utökad service till medborgarna).

Förmågan att matcha utbudet av insatser till olika gruppers individuella behov och samtidigt tillfredsställa näringslivets behov av kompetens, är en av grunderna för ett framgångsrikt arbete. Inom flera grupper är behovet av stöd både komplext och mångfacetterat, vilket ställer höga krav på individanpassade lösningar. Det rör sig bland annat om psykosociala och neuropsykiatriska hinder och/eller mycket bristfälliga kunskaper i det svenska språket. Det är en bakgrund till att insatser inte alltid lämnar positiva utslag.

Campus Råsbergska invigdes i november och innebär att all vuxenutbildning numera finns i ett samlat vuxenutbildningscentrum. En stark koppling till yrkesutbildning och ett flertal externa utbildningsanordnare kommer att präglade utbudet. Parallellt med detta pågår ett arbete för att utveckla, differentiera och modernisera innehåll och utformning av kommunens arbetsmarknads-

insatser. Insatserna behöver bland annat i allt högre grad kunna möta människor med funktionsvariationer, psykosocial problematik eller stora brister i svenska, och mycket lång frånvaro från eller ingen erfarenhet av arbetslivet. Likaså behöver arbetet med metodutveckling för att minska beroende av långvarigt ekonomiskt bistånd fortsätta. Tillräckliga språkkunskaper är en nyckel för att komma in på arbetsmarknaden, en fortsatt satsning på att utveckla former för språkstöd är därför angelägen. Tidiga insatser inom grundskolan och i samverkan med *Ung Arena* är också prioriterade, för att kunna identifiera elever som riskerar att inte få behörighet till eller fullfölja gymnasieskolan.

Positiva iakttagelser

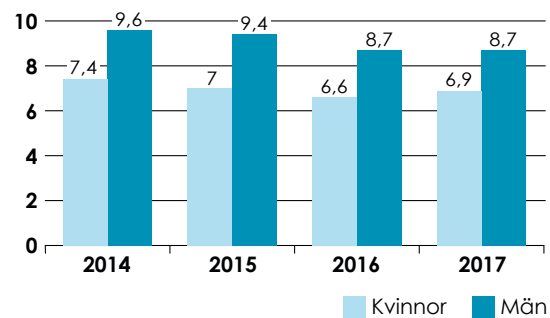
- Förbättrat stöd till ungdomar utan gymnasieutbildning genom *Ung Arena*
- Alla som söker barnomsorgsplats får plats på önskat datum
- Förbättringsarbete av arbetsmarknadsinsatser innehåll och form har påbörjats

Förbättringsområden

- Matcha insatser utifrån individuella behov
- Utveckla fler flexibla former för stöd i svenska språket

Andel arbetslösa av arbetskraften 16–64 år, procent

Målvärde: i nivå med rikets snitt

Andel behöriga till yrkesprogram på gymnasieskolan, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
Kvinnor	83	88	86	Öka
Män	83	85	83	Öka

Andel som gått till studier eller arbete efter arbetsmarknadsinsats, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
Kvinnor	35	30	27	35
Män	36	35	30	35

Volymuppgifter	2015	2016	2017
Öppen arbetslöshet, procent	4,2	4,0	4,7
Öppen arbetslöshet inkl. alla i arbetsmarknadsprogram, procent	8,2	7,7	7,7
Antal personer i arbetsmarknadsåtgärder	1 639	1 528	1 735
Antal mottagna flyktingar	640	841	870
Antal deltagare i sfi-undervisning	1 892	1 670	1 835
Antal årsstudieplatser på grundläggande vuxenutbildning	360	378	537
Antal årsstudieplatser på gymnasial vuxenutbildning, allmänna kurser	423	439	361

MÅL**Örebro kommun ska vara en ekologiskt hållbar kommun.**

Utifrån *kommunens miljöprogram* har ett brett spektrum av insatser inom ett flertal områden lämnat flera positiva bidrag. Klimatbelastningen minskar både för kommunkoncernen och Örebro som geografiskt område. Tillförsel av förnybar energi (sol, vind och biogas) har haft stor betydelse för minskningen. Ett flertal satsningar och investeringar i form av huvudcykelstråk, cykelvägar och saltsopning av dem vintertid, skapar incitament för såväl klimatsmarta som hälsofrämjande transporter. Att ställa miljökrav i upphandlingar är ett effektivt och kraftfullt verktyg för att nå hållbarhetsmål och har varit betydelsefullt i arbetet för att säkra giftfria barnverksamheter. Effekterna av *den samordnade varudistributionen* är både minskade transporter och förbättrad trafiksäkerhet runt skolor. Alla transporter inom samordningen sker med förnybara drivmedel, HVO100 och biogas. Sedan starten 2015 har antalet produktområden successivt ökat, fler leverantörer anslutits och rutter optimerats löpande. Alla placeringar i företag som ägnar sig åt prospektering, exploatering, utvinning eller produktion av fossil energi har avvecklats. Beräkning av klimatbelastningen i kommunens kapitalförvaltning visar att den är 51 procent lägre än jämförbara index.

Antalet hektar *naturmark som har fått ett långvarigt skydd eller restaurerats* ökar stadigt. Under året har Björköen restaurerats genom att öppna upp skogen och tillskapa betesmark. Likaså har landskapet och byggnaderna vid utkanten av Oset och Rynningeviken som angränsar till Elektroskandias område omvandlats till ett attraktivt rekreationslandskap. Kilsbergens målpunkter, rast- och övernattingsstugor har utvecklats och färdigställts vilket gynnar friluftsliv, naturturism och därigenom också företagande. I arbetet med att säkra en trygg dricksvattenförsörjning idag och för kommande generationer, har förslag till nya vattenskyddsområden tagits fram.

Medborgarnas och näringslivets delaktighet är viktigt för att Örebro ska kunna utvecklas till en ekologiskt hållbar kommun. Arbetet med beteendeförändring som främjar en hållbar livsföring, inom allt från hållbara transporter till ökad utsortering av avfall, behöver därför fortsätta.

Med ökande krav, fler samarbeten och en växande kommun behöver arbetssätten för samordning av hållbarhetsarbetet vidareutvecklas. En del i detta handlar om att i större utsträckning tillämpa *livscykelkostnadskalkyler* (LCC) för att analysera olika produkter och dess totala kostnader för inköp, energianvändning, drift, underhåll och avveckling/återvinning. Metoden som tidigare använts i samband med upphandling av storköksutrustning kommer att tillämpas på nytt under 2018. Lika viktigt som att ställa ambitiösa miljökrav i upphandling är att kommunens

inköpare också följer de avtal som tecknats. En väl etablerad inköpsorganisation med hög avtalstrohet är avgörande för att effekterna av de miljökrav som ställts vid upphandlingar också ska införlivas, liksom ständig vidareutveckling av kravställningen i förfrågningsunderlag.

Positiva iakttagelser

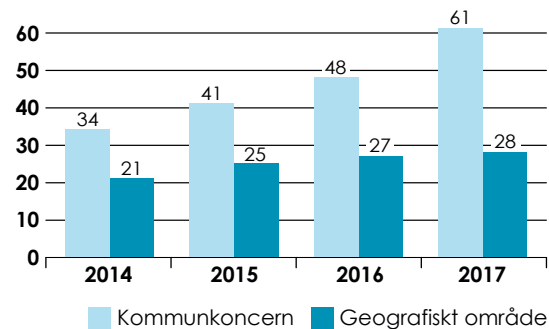
- Klimatbelastningen minskar
- Samordnade varutransporter
- Antalet hektar som fått ett långvarigt skydd eller restaurerats ökar

Förbättringsområden

- Öka avtalstroheten vid inköp
- Öka andelen rätt sorterat avfall

Klimatbelastning, ackumulerad minskning, procent

Målvärde: öka

Andel rätt sorterat restavfall, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	38	37	40	Minst 60

Andel centralt genomförda upphandlingar med miljöhänsyn, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	90	90	89*	Bibehåll

* Utfallet visar andelen upphandlingar där miljökrav har ställts. En bedömning om huruvida miljökrav är aktuellt har genomförts vid samtliga upphandlingar. Minskning under 2017 beror på upphandlingarnas karaktär.

Antal hektar som fått långsiktigt skydd eller genomgått restauration

	2015	2016	2017	Målvärde
	245	288	316	Öka

Volymuppgifter	2015	2016	2017
Hushållsavfall till förbränning, ton	22 490	22 790	22 570
Natur- och kulturresevat, antal	20	20	20

MÅL

Det ska vara enkelt för medborgare och företag att få kontakt med kommunen, och utbudet av e-tjänster ska öka.

Ett flertal insatser har förbättrat e-tjänsteutvecklingen under året. Den tekniska plattformen har utökats och på vissa håll integrerats med övriga verksamhetssystem vilket möjliggjort smartare och helt eller delvis automatiserade e-tjänster. Under året har sammanlagt 37 e-tjänster riktade till privatpersoner och företag tillkommit.

Örebro ligger högst i Nöjd Kund-index (NKI) bland kommuner med fler än 100 000 invånare utifrån Sveriges Kommuner och Landstings *Insikten*, som mäter företagarnas nöjdhet med kommunens service och myndighetsutövning. Effektiviserade kontaktvägar och förbättrade tjänster är faktorer som bidragit till det positiva resultatet.

Samarbetet mellan kommunens webbstrategier och verksamheter har under året stärkts för att bättre kunna analysera vilka typer av frågeställningar som är aktuella. Vidare har ett nytt ärendehanteringssystem inom Servicecenter och Kommunsupport implementerats. Systemet möjliggör mer kvalitativa statistikunderlag, dokumentation av olika typer av ärenden och frekvenserna av dessa. Kopplat till en förbättrad process har systemet skapat förutsättningar för en sammanhållen ärendehantering med ökad servicegrad.

För att på bästa sätt kunna nyttja den nya plattformen krävs ett fortsatt arbete inom medborgarorienterad verksamhetsutveckling. Arbetet med att utveckla attraktiva tjänster behöver fortsätta samtidigt som de interna arbetsprocesserna ska vara effektiva och värdeskapande. Nya arbetssätt och processer behöver tillskapas som korsar organisatoriska gränser och där medarbetare, processer och verksamhetssystem samverkar, med servicemottagaren i fokus.

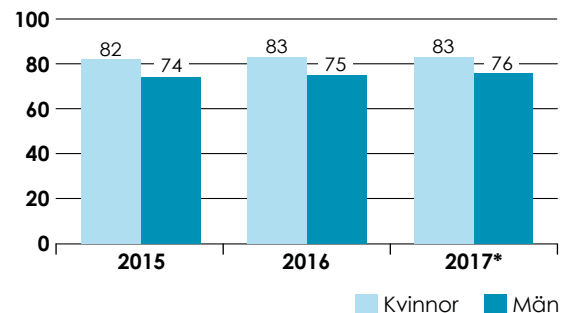
De tekniska förutsättningarna för *Mina meddelanden*, en av de totalt fyra nationella digitala tjänsterna finns på plats. Nu återstår ett arbete med att börja använda tjänsten på alla områden där kommunen skickar information till enskilda privatpersoner eller företag. En viktig del i arbetet är att samverka med andra myndigheter för att minimera antalet myndighetsingångar för medborgarna. Artificiell intelligens kommer att testas för första gången inom kommunens interna serviceyta, för att utreda vidare möjligheter till utökad service gentemot medborgarna oavsett tid på dygnet och året.

Positiva iakttagelser

- Företagarna är fortsatt nöjda med service och myndighetsutövning
- Utökad digital plattform som underlättar medborgarorienterad verksamhetsutveckling
- 37 nya e-tjänster under året

Förbättringsområden

- Informationsstruktur och IT-arkitektur
- Den digitala mognaden behöver öka

Nöjd Kund-index (SKL Insikten) Målvärde: öka

* Avser perioden januari-maj 2017.

Lösningsgrad i första kontakt Servicecenter, procent

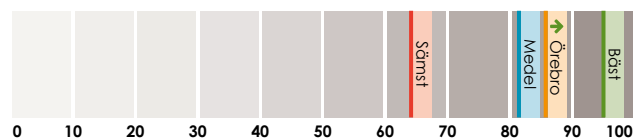
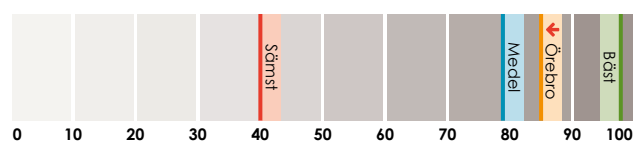
År	2015	2016	2017	Målvärde
	54	65	55*	70

Kommentar: Resultat 2017 visar på sjunkande lösningsgrad, eftersom medborgarna i större utsträckning löser enkla ärenden via e-tjänster.

Antal e-tjänster

År	2015	2016	2017	Målvärde
	*	113	150	Öka

* Nytt mått, mätthistorik saknas.

Andel av medborgarna som uppfattar att de får ett gott bemötande när de via telefon ställer en enkel fråga till kommunen, procent (Kolada ID U00414)**Informationsindex för kommunens webbinformation, procent (Kolada ID U00415)**

MÅL**Medborgarna i Örebro kommun ska ha tillgång till bra kommunikationer.**

En strategisk planering för hållbara trafiklösningar har under året pågått både på lokal, regional och nationell nivå. Ett aktivt arbete har gjorts för att möjliggöra hållbara trafiklösningar i en växande och förtätad stad. Bland annat har två ombyggnationer vid Trädgårdsgatan/Alnängsgatan genomförts för att möjliggöra ett bättre samspel mellan olika trafikslag. Fler ombyggnationer är planerade och kommer att genomföras under 2018. För att öka andelen hållbara transporter och öka trafiksäkerheten för barn och unga har områdesvisa handlingsplaner tagits fram under hösten. Vidare har en gångstråksplan tagits fram för att förbättra trafiksituationen för fotgängare och planen kommer att beslutas i början av 2018. För att fler ska kunna välja kollektiva transportmedel har arbetet med att ta fram en handlingsplan för BRT (Bus rapid transit) också pågått.

Medborgarna i Örebro är mer nöjda med kommunikationerna jämfört med rikets snitt. Tillgången till gång- och cykelvägar ökar kontinuerligt och andelen medborgare som ställer sig positiva till att använda kollektivtrafik har ökat. Antalet resande med kollektivtrafiken och inpendlingen till Örebro har också ökat. Antalet resor med bil har inte ökat trots den stora befolkningsökningen, vilket är positivt.

Medverkan i regionala nätverk och dialog med Region Örebro län har under året bland annat fokuserat på regionala kommunikationer samt att underlätta för pendling, och därmed också utveckla arbetsmarknadsregionerna. För att fler ska välja kollektivtrafik och för bättre möjligheter till pendling mellan tätort och glesbygd har ett arbete med att utveckla modeller och platser för pendlarparkeringar pågått. I samarbete med Trafikverket och Region Örebro län har kommunen arbetat för att öka tryggheten och tillgängligheten för cyklister och gående både i tätort och i glesbygd, med bland annat fortsatt utbyggnad av huvudcykelstråk.

Kommunen har också medverkat i ett nätverk kring *järnvägsförbindelsen Stockholm–Örebro–Karlstad–Oslo* för att bidra till utökade arbetsmarknadsregioner och fortsatt tillväxt i storstadsregionerna. Örebro är även delägare i det nystartade bolaget Oslo–Stockholm 2.55 AB som verkar för en förbättrad järnvägsstruktur mellan huvudstäderna, och de större städerna däremellan.

Utbyggnaden av bredbandsnätet fortsätter i både tätort och glesbygd och tillgången ökar fortsatt.

Kommunens rådighet är begränsad och en långsiktig samverkan med marknadsaktörer är angeläget för att på sikt uppnå nödvändig utbyggnadstakt.

Arbetet med att utveckla området kring Södra station har gått långsammare än förväntat men pågår och kommer att fortsätta. I arbetet för att minimera antalet avstängningar som inte är samordnade och för att förbättra trafikinformationen gentemot medborgarna har ett arbete med att ta fram den digitala grävkartan *Nystart* inletts. Genom detta kommer örebroarna att kunna se vilka gator som är tillfälligt avstängda och vilka grävarbeten som är planerade framöver.

Goda kommunikationer är en viktig förutsättning för att tillvarata regionens resurser, utveckla näringslivet och öka invånarnas välbefinnande. För att Örebroregionen fortsatt ska kunna växa och vara attraktiv krävs ett fortsatt aktivt arbete både på lokal, regional och nationell nivå.

Positiva iakttagelser

- Fortsatt utbyggnad av gång- och cykelbanor
- Satsning på hållbara trafiklösningar
- Fortsatt utbyggnad av bredband

Förbättringsområden

- Fortsatt arbete för att underlätta pendling i regionen
- Fortsatt samverkan med marknadsaktörer

Pendling, index

	2015	2016	2017	Målvärde
	106	109	112	108

Antal resor i kollektivtrafik (stadstrafik), mn

	2015	2016	2017	Målvärde
	*	7,4	7,8	Öka

* Mätthistorik saknas.

Tillgång till 100 Mbit bredband inom tätort/småort, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	*	*	89	90

* Mätthistorik saknas.

Tillgång till 100 Mbit bredband utanför tätort/småort, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	*	*	23	Öka

* Mätthistorik saknas.

Volymuppgifter	2015	2016	2017
Vinterväghållning, mnkr	28,8	25,0	23,0
Asfaltunderhåll körbanor, mnkr	20,7	10,5	28,1

MÅL**Örebro kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare.**

Ett flertal satsningar under året inom kompetensförsörjning, arbetsmiljö och ledarskap har bidragit till att stärka kommunens personalstrategiska arbete. Chefs- och ledarutvecklingsprogrammet *Sveriges viktigaste chefsjobb* har genomförts och utvärderats med goda resultat. Så gott som samtliga chefer har genomgått ledarutvecklingsprogrammet vilket skapar förutsättningar för ett stabilt ledarskap och stärker chefers förmåga att agera utifrån kommunens ledarplattform.

Ett pilotprojekt *Använd kompetensen rätt – breddad kompetensförsörjning* har pågått under året. Ett antal förskolor och skolor har ingått i arbetet, som bidragit med viktiga analyser kring hur verksamheterna bäst kan nyttja olika kompetenser. Exempel på positiva effekter är införandet av den nya rollen resurspedagog inom förskola och skola, vilket skapar förutsättningar både för ett konkretiserande av lärares kärnuppdrag och en kvalitativ undervisning. Pilotprojektet har utvärderats med goda resultat och genererat positiva effekter för arbetet med såväl kompetensförsörjning, arbetsmiljö som verksamhetsutveckling.

Under hösten har ett pilotprojekt inletts för att utreda möjligheten att etablera *ett kommungemensamt rekryteringscenter*, i syfte att avlasta chefer som i dagsläget avsätter för stor del av sin arbetstid till rekryteringsarbete. Bedömningen är att ett rekryteringscenter kommer att medföra ytterligare kvalitetssäkring av rekryteringsprocessen, samordningsvinster, förbättrad upplevelse hos de arbetssökande samt större möjlighet till verksamhetsutveckling inom nämnderna.

Anställningstrygghetsindex har ökat marginellt sedan förra året, främst för andelen heltidsanställningar och tillsvidareanställningar bland kvinnor.

Hållbart medarbetarengagemang (HME) har minskat jämfört med förra året, från 79 till 78 procent. Även andelen enheter som uppnår ett HME på minst 78 procent har minskat, från 64 till 55 procent.

En förändrad och vidareutvecklad *kompetensstyrningsmodell* har implementerats i kommunens nämnder under året. Förändringen innebär en tydligare styrning och koppling mellan prestation, resultat och lön, liksom en kontinuerlig återkoppling till medarbetaren utifrån uppdrag och prestationer. Detta förväntas skapa förutsättningar för ett förbättrat HME.

Ett utökat stöd kommer också att ges till kommunens nämnder framöver i det fortsatta arbetet att identifiera viktiga personalstrategiska utmaningar. Kompetensförsörjning kommer fortsatt att vara ett huvudsakligt fokusområde. Här handlar det om olika åtgärder, både för att påverka utbudet av kompetens och kommunens egen efterfrågan av kompetens. Det kan ske genom att till exempel arbeta med karriärvägar, kompetensutveckling, utvecklingsmöjligheter och däribland en fortsättning på projektet *Använd kompetensen rätt – breddad kompetensförsörjning*.

Positiva iakttagelser

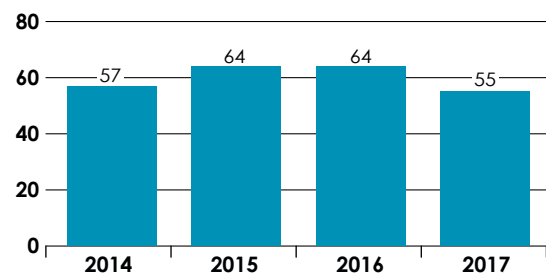
- Kommungemensamt rekryteringscenter
- Förbättrad kompetensstyrningsmodell
- Projektet *Breddad kompetensförsörjning*

Förbättringsområden

- HME, *Hållbart medarbetarengagemang*, behöver stärkas
- Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud

Andel enheter med HME-värde på minst 78, procent

Målvärde: öka

Andel chefer med 10–30 medarbetare, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	*	49	47	Öka

* Mätistorik saknas.

Anställningstrygghet, index

	2015	2016	2017	Målvärde
	72,0	71,9	72,1	Öka

MÅL**Örebro kommun ska nyttja sina lokaler på ett effektivt sätt.**

Arbetet med att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler fortsätter att utvecklas, bland annat genom funktionsprogram för högre kvalitet och bättre möjligheter till samnyttjande. En organisatorisk förändring har genomförts för att skapa bättre förutsättningar för en mer sammanhållen lokalförsljningsprocess, utifrån de behov som en växande stad har. En tydligare ansvarsfördelning och ett mer proaktivt arbetssätt inför uppkommande och framtida lokalbehov har eftersträvat.

En påtaglig resursbrist kombinerat med olika förutsättningar mellan programområdena, har lett till att en enhetlig arbetsflödesmodell inte kunnat tas fram. Under året har dock ett flertal workshoppar genomförts i syfte att tydliggöra och förbättra kommunens samlade arbete kring lokalförsljningsfrågorna, och dess koppling till övrigt planarbete.

Förutom att utnyttja sina lokaler effektivt behöver Örebro kommun också säkra att lokalerna är effektiva för dem kommunen finns till för. Lokalerna geografiska placering och deras utformning påverkar tillgänglighet och ändamålsenlighet. Socialkontor Vivalla är ett exempel på hur en lokal etablering har resulterat i en ökning av dem som söker och får hjälp. Ytterligare analyser behövs kring hur kommunens verksamhet lokaliseras och hur lokaler kan utformas och anpassas för att på bästa sätt stötta verksamheterna i att uppnå sina mål.

Ett arbete för att se över hur användningen av kommunens administrativa lokaler kan effektiviseras är påbörjat. Nyttjandegrader kommer att analyseras och lokalerna behöver framöver anpassas för att bättre understödja moderna arbetsformer med nya digitala hjälpmedel. I Citypassagen som nu byggs formas lokalerna utifrån tillgång till ny teknik, flexibla arbetsformer och kunskap om faktisk nyttjandegrad. Att kommunens lokaler kan samnyttjas med föreningar och aktörer i det civila samhället är ytterligare en väg till ett effektivt lokalutnyttjande. Kulturkvarteret och den nya Änglandaskolan är båda exempel på hur byggnader kan projekteras så att fler aktörer kan nyttja lokalerna över dygnets timmar. Nya resursfördelningsmodeller kan möjliggöra ett framåtskridande arbetssätt som bygger på samlokalisering och samnyttjande. De kommunala bolagens kompetens, ansvarsområden och uppdrag är viktiga delar i den helhet som eftersträvas.

Positiva iakttagelser

- Framgångsrikt arbete med funktionsprogram
- Ökad satsning på samnyttjande
- Nya moderna arbetsplatser formas

Förbättringsområden

- Tydligare ansvarsfördelning
- Resursfördelningsmodeller som främjar samnyttjande

Andel omställningsyta i kommunens lokaler, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	1	1	1	1-3

MÅL**Örebro kommuns ekonomi ska vara långsiktig och hållbar.**

Strategiska åtgärder har vidtagits under året för att på olika sätt dämpa kostnadsutvecklingen och samtidigt främja att framtida kostnader inte ska uppstå. Kommunens *projektportföljer* inom digitalisering, sociala investeringar, skolutveckling och rehabiliterande arbetssätt, bidrar på flera sätt i arbetet att säkra en långsiktig och hållbar ekonomi. Genom effektiviserade och digitala processer kan resurser frigöras till områden där de kan göra större nytta. *Sociala investeringar* bidrar både till att förbättra människors livsvillkor och samtidigt generera kostnadsdämpande effekter på längre sikt. Ett flertal projekt inom skolutveckling skapar förutsättningar för barns uppväxtvillkor, livschanser och möjligheter till egen försörjning i framtiden.

Ett rikt utbud med bredd och variation av arbetsmarknads- och utbildningsinsatser skapar förutsättningar för människor att kunna närma sig arbetsmarknaden eller gå vidare till utbildning. Genom *Campus Risberg* skapas ett centrum med endast en ingång till en mängd olika alternativ som minskar utanförskap och leder människor vidare till sysselsättning.

Investeringsprogrammet bidrar både i arbetet att göra rätt prioriteringar och till att kommunen ska utvecklas på ett hållbart sätt i takt med att staden växer.

Budgetunderskottet inom hemvården är något lägre än tidigare år, men mycket arbete kvarstår för att på sikt kunna uppnå en budget i balans. Kostsamma hyreskontrakt, svårigheter att planera och bemanna utifrån faktiska beläggningsgrader och kostnader för hyrsjuksköterskor är exempel på faktorer som bidragit till en fortsatt budget i obalans.

Att utveckla bemanningsstrategier och säkra ett effektivt nyttjande av personella resurser i förhållande till varierande beläggningsgrader och servicemottagares behov, är ett fortsatt angeläget utvecklingsområde. Den planerade övergången till ett rehabiliterande arbetssätt och användning av välfärdsteknik innebär stora möjligheter att effektivisera arbetssätt samtidigt som servicemottagare ges verktyg för ett mer självständigt liv och en förbättrad livskvalitet.

Att möta dagens utmaningar med rätt kompetens är avgörande i arbetet med att säkra en långsiktig och hållbar ekonomi. Brist på kompetens och personella resurser kan både resultera i onödiga kostnader för att hyra in kompetens och samtidigt bromsa upp strategiskt viktig utveckling. Kommunen satsar därför årliga medel under 2018–2019 på det strategiska arbetet med kompetensförsörjning.

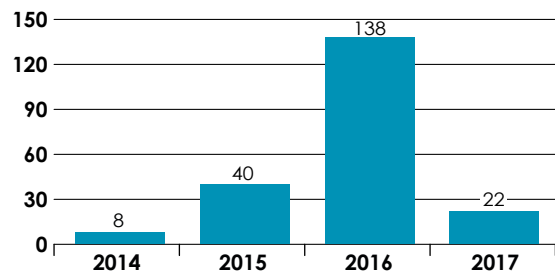
Ett virtuellt projektkontor etablerades under året. Projektkontoret kommer att stötta med strategisk och operativ styrning av de projektportföljer som finns och de större utvecklingsprojekt som bedrivs i kommunen. Detta genom ett sammanhållet stöd utifrån en kommungemensam projekt- och portföljstyrning. Parallellt med detta har en metod för nyttorealiserings och effekthemtagning tagits fram för att säkra att tilltänka satsningar och projekt leder till realiserbara effekter. Arbetet kommer sammantaget bidra till att säkra och optimera användning av resurser.

Positiva iakttagelser

- Åtgärder för att minska det sociala utanförskapet
- Sociala investeringar bidrar till kostnadsdämpande effekter
- Hållbara och ansvarsfulla finansiella placeringar

Förbättringsområden

- Säkra tillgång till kompetens i egen regi
- Utveckla ett samlat grepp kring integrationsfrågor

Nämndernas ramavvikelse, mnkr Målvärde: 0**Andel uppfyllda avkastningskrav kommunala bolag, procent**

	2015	2016	2017	Målvärde
	68	73	77	100

Beviljad tid per servicemottagare, omvårdnad hemvård, genomsnitt timmar/mån

	2015	2016	2017	Målvärde
	48	51	47	-

Strategiområde 2 – människors egenmakt

MÅL

Medborgarnas möjlighet till inflytande och påverkan inför politiska beslut ska vara god.

Inom ett flertal verksamhetsområden har medborgarnas inflytande och påverkan inför politiska beslut stärkts. Kommunens nya *handlingsplan för Örebro som teckenspråkig huvudstad* har tagits fram genom medborgardialoger och en långtgående samverkan med döva, hörselskadade och intresseorganisationer i det civila samhället. Arbetet med att ta fram strategin för Sveriges bästa äldreomsorg – *åldras på dina villkor* har också den föregåtts av medborgar- och medarbetardialoger samt arbetats fram av en parlamentarisk grupp. Inom projektet *Skolutveckling tillsammans – Topp 25 2025* har ett flertal dialogmöten genomförts med elever, olika yrkesgrupper och fackliga företrädare.

I det strategiska arbetet att skapa förutsättningar för medborgare att utifrån sina egna premisser kunna delta i kulturlivet har ett *förslag till kulturpolitiskt program* tagits fram. En parlamentarisk grupp har arbetat fram programmet som under hösten skickats iväg på remiss till bland annat 64 aktörer inom det civila samhället.

I arbetet med planeringen av det framtida *Kulturkvarteret* har arbetsgrupper med deltagare från kulturskola, bibliotek och konserthus bildats och dialoger har förts med barn och unga från olika skolor i Örebro.

Under hösten fattades beslut om att inrätta ett *samråd för nationella minoriteter och minoritetsspråk* som kommer att bestå av förtroendevalda, romer, sverigefinnar, teckenspråkiga samt förtroendevalda och tjänstemän. Beslutet är ett led i arbetet att säkra dessa gruppers möjlighet till inflytande och påverkan samt att kommunen ska leva upp till de krav som ställs kring nationella minoriteter och minoritetsspråk.

ÖrebroBostäder (ÖBO) arbetar med att omsätta hyresgästernas engagemang och idéer till hyresgästaktiviteter, för att på olika sätt stärka delaktigheten i stadsdelsutvecklingen. Ett exempel är ett uppskattat samarbete mellan ÖBO och Hyresgästföreningen kring stadsodling med ett ökande antal pallkragar på allt fler gårdar.

Inför planerad ombyggnation av Fisktorget under 2019/2020 genomfördes *medborgardialoger* under sommaren. Medborgare fick möjlighet både via kommunens webbsida och sociala medier att tycka till om hur de önskar använda platsen i framtiden. Kommunens medarbetare fanns också på platsen under ett antal dagar för att prata med människor och ta emot deras olika idéer och förslag. Fisktorget var även med som fallstudie i "design thinking" i samband med Summer College vid Örebro universitet, där högstadies- och gymnasieungdomar tog fram olika förslag.

För att säkra en hög grad av delaktighet och inflytande för så många medborgare som möjligt krävs fortsatt metodutveckling. Här handlar det om att kommunen behöver nå fler grupper,

däribland människor som inte har vana att engagera sig inför politiska beslut. Det rör sig också om att engagera fler än de primära målgrupperna inför en specifik förändring, till exempel att i samband med en detaljplaneremiss nå ut till människor som kan tänka sig att bo i området i framtiden och inte enbart de som berörs av förändringen här och nu.

Under 2018 fortsätter arbetet med att vidareutveckla och kvalitetssäkra processen för ärendeberedning, beslutsunderlag och registrering av handlingar genom framtagande av digitala handböcker. En del i detta är råd och stöd till handläggare i hur de kan bli bättre på att fråga civilsamhället och hur dialogen med medborgarna kan förbättras. En översyn av den överenskommelsen som funnits mellan kommunen och det civila samhället sedan 2010 är planerad. Vidare kommer riktlinjerna för de förtroendevaldas medborgardialog att revideras.

Positiva iakttagelser

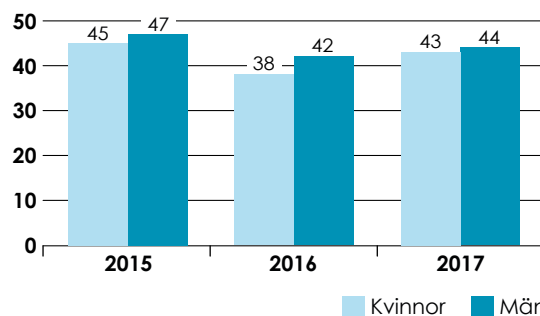
- Samtliga nämnder involverar sina målgrupper
- Ett flertal medborgardialoger har hållits

Förbättringsområden

- Metoder och tekniker för att utveckla möjligheter till dialog
- Inrättat samråd för nationella minoriteter och minoritetsspråk

Medborgarnas upplevelse av insyn och inflytande, procent

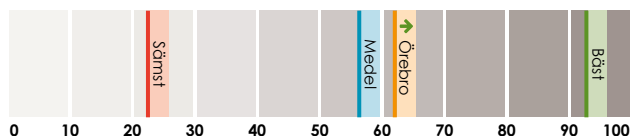
Målvärde: öka

Medborgarnas möjlighet att delta i kommunens utveckling, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	63	59	62	Öka

Hur väl kommunen möjliggör för medborgarna att delta i kommunens utveckling, procent (Kolada ID U00416)

MÅL

Medborgarna ska ha möjlighet att välja utförare inom hemvården.

Valfrihetssystemen i kommunen har fortsatt att utvecklas. Totalt finns nu 28 valbara utförare av service, av dessa är 11 verksamma även inom omvårdnadstjänster. Många utförare har profilerat sig med språk eller mot andra specifika målgrupper. De privata utförarnas andel av verksamheten har ökat kontinuerligt och utför i dagsläget cirka 35 procent av tiden för omvårdnad. Valfrihetssystemen har bidragit till att bredda utbudet för medborgarna som inte bara initialt kan göra ett val utan också ges möjligheten att välja bort utförare som inte lever upp till önskade krav. Örebro kommun har utmärkt sig bland jämförbara kommuner genom att ha ett stort antal utförare, ett antal som nu har minskat. Valet av utförare försvåras av den stora mängden val, där olika utförare kan göra olika insatser hos samma individ. Den stora mängden utförare har även försvårat arbetet med uppföljning och kontroll av kvalitet.

Arbetet med att stödja robusta valfrihetssystem behöver fortsätta att utvecklas för att skapa bättre förutsättningar och bli mer kvalitativt hållbart. En förberedelse för rehabiliterande arbetssätt behövs, och är nu föremål för utredning. Ett utvecklingsområde för att underlätta val av utförare är *jämförelseverktyget*. En utredning av valfrihetssystemet har genomförts och mynnat ut i ett förslag på hur ett framtida valfrihetssystem präglad av bland annat god kvalitet, valfrihet för individen, mångfald utifrån mervärde för individen samt enkelhet i valsituationen, ska se ut. Beslut i kommunstyrelsen sker under våren 2018.

Positiva iakttagelser

- Många olika företag att välja på för servicemottagaren
- Flera av företagen erbjuder tjänster på olika språk
- Valfrihetssystemen fortsätter att utvecklas

Förbättringsområden

- Ett verktyg där medborgarna enkelt kan jämföra olika utförares kvalitet och resultat

MÅL**Människors livsvillkor ska vara jämlika.**

En mängd insatser inom ett flertal verksamhetsområden har på olika sätt bidragit i arbetet till förmån för människors jämlika livsvillkor. Under året har tre av de sociala investeringar som påbörjades under 2015 permanentats i ordinarie verksamhet. Satsningarna har sammantaget bidragit till att förbättra villkor och livschanser för aktuella målgrupper. Ett aktivt arbete kring jämställdhet och jämlikhet inom kommunens fritidsgårdar har pågått under året och bidrar till en ökad upplevelse av trygghet och tillgänglighet bland ungdomar, framförallt för tjejer. Vidare har ett arbetssätt inom normkritik och ett normkritiskt förhållningssätt inom förskolan utvecklats för att integreras i den pedagogiska verksamheten. Metoden för jämställd och professionell myndighetsutövning bidrar till att individer får hjälp utifrån behov, samtidigt som den säkrar kvaliteten på arbetssätt och rutiner.

Bostadssegregationen är ur ett socioekonomiskt perspektiv fortsatt hög i Örebro. En marginell minskning har skett jämfört med förra året och index ligger strax under 2014 års nivå. Att arbeta för en blandad bebyggelse och att de stadsdelar som byggs idag inte ska vara för bara en socioekonomisk grupp är därför fortsatt prioriterat. Om arbetet utifrån konceptet *Vi skapar bostäder för fler* faller väl ut kan det bidra till minskad bostadssegregation. Detta genom att inte bara de med höga inkomster kan skapa sig ett nytt hem i ett nybyggt bostadsområde.

Med utgångspunkt i ett flertal medborgardialoger, däribland med ungdomar, har arbetet med att utveckla och rusta upp området kring Vivallakullen påbörjats under året. Få andra grönområden i Örebro har så många boende i sin närhet och det är därför ett mycket viktigt rekreationsområde. Området kommer att utvecklas etappvis under de närmaste två åren. Vivalla är ett av kommunens mest socioekonomiskt utsatta bostadsområden. Satsningarna som bland annat möjliggör för mötesplatser, fysisk aktivitet och rekreation är därför värdefulla då de på olika sätt skapar förutsättningar för bra uppväxtmiljö, hälsa, social samvaro och välbefinnande. Arbetet med att analysera effekten av olika samhällsinvesteringar utifrån ett jämställdhetsperspektiv pågår löpande inom ramen för stadsplaneringsprocessen.

Antalet unika hushåll som uppstår ekonomiskt bistånd fortsätter att minska. Antalet vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd minskar också, dock inte i samma takt. Ett arbete med metodutveckling pågår. I många fall rör det sig om komplex problematik däribland missbruk, medicinska och psykosociala hinder samt mycket begränsade kunskaper i det svenska språket, vilket medför många utmaningar.

Den nya folkhälsoöverenskommelsen mellan kommunen och Region Örebro län som träder i kraft under 2018 kommer att innebära flera ambitionshöjningar i arbetet för en större jämlik-

het i livsvillkor och hälsa. Samverkan kring metoder i hälsofrämjande och förebyggande arbete samt analys och prioriteringar utifrån befolkningsundersökningar är exempel på prioriterade områden. Vidare kommer det nya utskottet för socialt förebyggande arbete att bidra i arbetet att driva på, bevaka och följa upp det politiska åtagande att skapa ett tryggt, säkert och inkluderande samhälle. Inga nya medel till sociala investeringar beviljades under året. Att främja förutsättningar för uppstart av nya satsningar under 2018 är därför angeläget, främst för målgruppen äldre.

Positiva iakttagelser

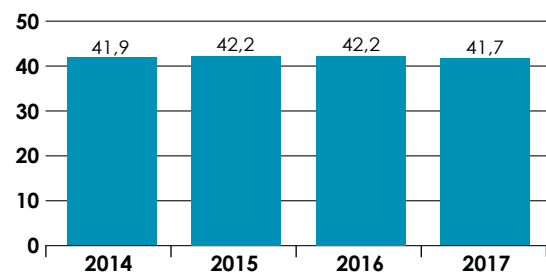
- Tre sociala investeringar fortsätter inom ordinarie verksamhet
- Bostadssegregationen fortsätter att minska
- Antal hushåll med ekonomiskt bistånd fortsätter att minska

Förbättringsområden

- Metoder som möjliggör värdering av insatser effekter

Segregationsindex, bostadsperspektivet

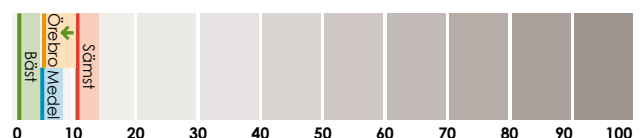
Målvärde: minska

Antal sociala investeringar som permanentats i ordinarie verksamhet (totala antalet avslutade satsningar)

	2015	2016	2017	Målvärde
	0 (0)	0 (0)	3 (3)	1 (1)

Andel vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	39	40	39	Minska

Andel av befolkningen som någon gång under året fått ekonomiskt bistånd, procent (Kolada ID N31807)

Volymuppgifter	2015	2016	2017
Antal unika hushåll med försörjningsstöd	3 814	3 613	3 568
Utbetalt ekonomiskt bistånd, totalt, mnkr	178,4	172,1	175,9

MÅL**Alla ska ha tillgång till en meningsfull fritid.**

Ett långsiktigt och strategiskt arbete samt en långgående samverkan med aktörer och föreningar i det civila samhället, har bidragit till kommunens stora utbud av aktiviteter med både bredd och variation. Ett stort antal avgiftsfria och subventionerade aktiviteter inom både rekreation, motion och idrott bidrar också till att *fler, oavsett socioekonomisk bakgrund, får tillgång till en meningsfull fritid*. Örebro placerar sig högst i jämförelse med övriga 21 kommuner som ingår i kategorin större städer. Av landets 290 kommuner har enbart Göteborg fått samma höga värde som Örebro. För tredje gången sedan 2012 har Örebro också utnämnts till *Årets friluftskommun* av Naturvårdsverket. Långsiktighet i planeringen och enkelhet för kommuninvånarna att välja en aktiv fritidssysselsättning utomhus är kriterier för utmärkelsen. Samverkan, planering, gemensamma mål och visioner över nämndgränserna i de gröna frågorna är faktorer som bidragit till kommunens framgångsrika arbete. Nöjd Region-index (NRI) för fritidsmöjligheter ha ökat jämfört med förra året men ligger på samma nivå som 2015.

Under sommaren fylldes Örebros stadskärna och offentliga rum med utställningar av samtidskonst genom *Open Art*. Utställningen lockade till sig närmare 200 000 besökare. Genom en applikation för smarta telefoner kunde besökare få "guidade" turer med information om respektive konstverk. Applikationen som fanns både på svenska och engelska laddades ned av 10 000 personer. För att göra utställningen tillgänglig för fler hölls guidade visningar på engelska, tyska, franska, spanska och tolkade visningar på arabiska och farsi för drygt 5 000 personer. Ungefär 450 personer deltog på teckenspråks- och syntolkade visningar.

Besöksantalet till de offentliga föreställningarna på *Bio Roxy* har ökat med 9,5 procent. Ett aktivt programarbete och införandet av e-biljett har gett positiva resultat.

För att säkerställa en effektiv planering av fritidsutbudet har ett arbete påbörjats med att ta fram underlag för de långsiktiga behoven av nya fritids- och idrottsplatser. I detta sammanhang är jämställdhetsperspektivet viktigt för att även nå en långsiktig jämställd resursfördelning. För att säkra jämlika livsvillkor

behöver också utbudet av kulturaktiviteter spridas bortom stadskärnan till kommunens större bostadsområden och landsbygd. Likaså kan mer göras för att i högre grad tillgängliggöra aktiviteter och event för medborgare med funktionsvariationer.

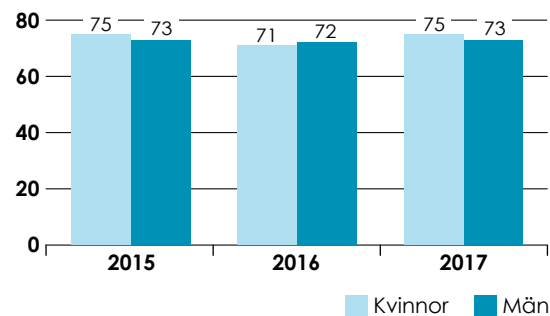
Ett *förslag till kulturpolitiskt program* togs fram under året och knyter an till flera områden inom samhällsplaneringen, däribland demokrati, hållbar tillväxt, lärande, bildning, stadsplanering, näringslivsutveckling, miljö, klimat och folkhälsa. Genom programmet skapar kommunen förutsättningar för medborgare att utifrån sina egna premisser delta i och utforma kulturlivet. Vidare har ett förslag till revidering av det idrottspolitiska programmet tagits fram. Programmet kommer att utgöra en grund i det strategiska arbetet för att örebroare och besökare, oavsett ålder, kön, etnisk bakgrund eller funktionsnedsättning, ska kunna utöva fysisk aktivitet, och idrotts- och motionsaktiviteter utifrån sina egna förutsättningar och önskemål. I revideringen av översiktsplanen har också det långsiktiga behovet av fritids- och idrottsplatser, kulturutbud och fritidsgårdar tillgodosees.

Positiva iakttagelser

- Open Art öppnar upp det offentliga rummet
- Revidering av det kulturpolitiska programmet
- Nytt idrottspolitiskt program framtaget

Förbättringsområden

- Säkerställ nivån av utbud inom kultur och fritid när kommunen växer

Nöjd Region-index: Fritidsmöjligheter Målvärde: öka

Volymuppgifter	2015	2016	2017
Besökare badanläggning, antal	499 377	508 050	530 252

MÅL

I Örebro kommun ska alla människors lika värde och mänskliga rättigheter respekteras.

En utbildningsinsats om mänskliga rättigheter och ett rättighetsbaserat arbetssätt påbörjades under året och kommer att fortsätta under 2018 och 2019. Satsningen kommer att höja den generella kunskapsnivån och samtidigt förstärka effekten av gällande styrdokument inom områdena barnets rättigheter, hbtq, tecken- språk, våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Parallellt med detta har ett flertal verksamheter som möter barn, ungdomar, familjer och enskilda vuxna genomgått RFSL:s hbtq-certifiering. Detta ger verksamheterna konkreta verktyg för att implementera ett normkritiskt samt systematiskt och rättighetsbaserat arbetssätt utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Ett arbete som även skapar förutsättningar för ett professionellt bemötande, likabehandling och därmed service på lika villkor.

Arbetssättet med jämställdhetsanalyser har tagit fart sedan starten 2014 och allt fler av kommunens nämnder arbetar kontinuerligt med metoden. Detta har sammantaget resulterat i en större kunskap och medvetenhet om vikten av att säkra en jämnare och rättvisare fördelning av resurser mellan kvinnor och män, flickor och pojkar. Likväl har metoden genererat relevanta analyser för hur såväl kvalitet som effektivitet kan förbättras. Bland annat så har återvinningscentralernas verksamhet förbättrats både ur ett jämställdhets- och tillgänglighetsperspektiv. Inom socialnämnderna har Mottagningsgruppen kvalitetssäkrat sitt arbetssätt. Myndighetsavdelningens nya metod för professionell och jämställd myndighetsutövning har både resulterat i en kvalitetssäkrad handläggning och ett normkritiskt förhållningssätt. I detta ingår att individer ska få den hjälp de har rätt till utifrån behov och inte utifrån föreställningar om kön.

Sociala hänsyn i form av arbetsmarknadsinsatser vid relevanta upphandlingar har resulterat i att personer som stått långt ifrån arbetsmarknaden beretts praktik och reguljära anställningar med kollektivavtal. Insatser i form av informationsmöten, utbildningar och policyer har ökat kunskapen om sociala hänsyn både inom kommunen och hos leverantörer.

I arbetet med att stärka teckenprägigas rättigheter och villkor har handlingsplanen *Örebro som Europas teckenspråkshuvudstad* beslutats under året. Under hösten arrangerade kommunen för nionde året i rad *Örebroveckan för mänskliga rättigheter*, ett forum för tjänstemän, medborgare, förtroendevalda och representanter från det civila samhället.

Att använda upphandling för att skapa incitament för en mer jämställd samhällsutveckling behöver fortsätta. I detta arbete ingår att vidareutveckla förfrågningsunderlagen, analysera effekterna av ställda krav och att utreda möjligheterna till fler jämställdhetskrav.

Som ett led i det pågående arbetet med jämställdhetsanalyser kommer metodunderlag och mallar att tas fram för att förenkla användningen av metoden.

Positiva iakttagelser

- Metod för jämställd myndighetsutövning är framtagen
- Många verksamheter har HBTQ-certifierats
- Stor satsning på utbildning i mänskliga rättigheter

Förbättringsområden

- Utveckla jämställdhetsanalyserna

Andel genomförda upphandlingar med sociala hänsyn, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	9	10	14	Öka

Antal genderbudgetanalyser från föregående år som lett till beslut om förändring i verksamhet eller arbetssätt

	2015	2016	2017	Målvärde
	*	- (8)	7 (10)	Öka

* Mätistorik saknas.

Strategiområde 3 – barns och ungas behov

MÅL

Alla elever i grund- och gymnasieskolan ska ges förutsättningar att klara kunskapsmålen.

Arbetet med skolutveckling har fått fart under året och präglas av ett flertal åtgärder som ska lägga grunden för ett systematiskt kvalitetsarbete. Inom *Skolutveckling tillsammans – Topp 25 2025* har totalt 33 satsningar beviljats medel under året, däribland satsningar på kompetensförsörjning. Bland annat kommer ett antal lärarassistenter, socialpedagoger och elevkoordinatorer att rekryteras för att lärare ska kunna fokusera på det pedagogiska kärnuppdraget. I denna satsning ingår de fristående verksamheterna där närmare en femtedel av kommunens barn finns. Det kontinuerliga arbetet med att se över, systematisera och utveckla resursfördelningsmodellerna syftar till att i samspel med alla berörda öka träffsäkerheten i fördelandet av medel. För att öka måluppfyllelsen ska varje elevs/barns behov mötas oavsett skolform och huvudman. Det systematiska kvalitetsarbetet för de kommunala skolorna har under hösten fokuserats på digitalisering, nyanländas lärande och kvalitetsarbete. Genom *SPRI-yrk* ges nyanlända möjlighet till en gymnasieutbildning som kombinerar språkinträdning med yrkesinriktning inom ett flertal områden.

Utifrån Sveriges Kommuner och Landstings ranking *Öppna jämförelser* inom grundskolan har Örebro klättrat från plats 149 till 108. Kunskapsresultaten inom grundskolan visar en blandning av både höjda och sänkta resultat. Liksom tidigare år finns skillnader mellan såväl skolor som mellan flickor och pojkar. Arbetet med resultatanalyser har inletts. Det kommer att resultera i ett paket av identifierade förbättringsområden och framgångsfaktorer att lära av och bygga vidare på. Andelen barn som är nöjda med sitt fritidshem ligger på en fortsatt hög nivå vilket är positivt, både utifrån fritidshemmets pedagogiska uppdrag och för att barn ska ha en meningsfull fritid.

I den senaste revisionsrapporten från KPMG rörande det systematiska kvalitetsarbetet påtalades brister kring analys av de interna kvalitetsrapporterna. En väsentlig orsak till bristerna är avsaknaden av ett digitalt system vilket försvårar för rektorer att göra löpande kvalitativa bedömningar. Ett arbete har därför påbörjats för att till skapa digitala verktyg som möjliggör för löpande analyser av elevers kunskapsutveckling. Parallellt med detta behöver också informationsöverföringen förbättras, både mellan skolor och vid övergångar från förskola, till grundskola och gymnasieskola. Ett proaktivt arbete är viktigt för att identifiera elever som är i behov av tidiga insatser. Även detta skulle kunna förenklas och förbättras med hjälp av digitala verktyg. Ytterligare samverkan med grundskolan inom ramen för det Kommunala aktivitetensansvaret (KAA) och *Ung Arena* är angeläget.

Som ett led i att förbättra kunskapsresultaten och öka likvärdigheten inom och mellan kommunala grundskolor samarbetar kommunen med Skolverket i satsningen *Samverkan för Sveriges bästa skola* (SBS). Vivallaskolan, Västra Engelbrektskolan och Mellringeskolan har fått sina verksamheter analyserade och en åtgärdsplan har tagits fram för respektive skola. En åtgärdsplan för framtida insatser på huvudmannanivå har också tagits fram. Ett forskningsprojekt genom det fristående forskningsinstitutet *Ifous* pågår, bland annat för att stärka rektorers uppdrag i att leda för skolutveckling. Den förändrade anvisningen av elever från Vivallaskolans högstadium förväntas också leda till förbättrade skolresultat. I arbetet kring nyanländas lärande krävs fortsatt utveckling och satsning på Språkinträdning (SPRI).

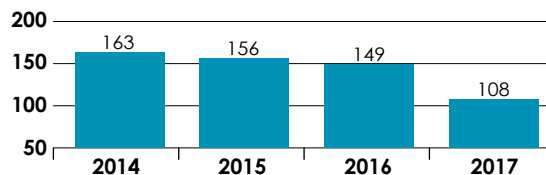
Positiva iakttagelser

- Klättrar 41 steg i SKL:s ranking Öppna jämförelser grundskolan
- 33 satsningar beslutade inom *Skolutveckling tillsammans – Topp 25 2025*
- Andelen elever som känner sig trygga i skolan fortsatt hög

Förbättringsområden

- Stöd för att digitalt kunna följa varje elevs utveckling
- Informationsöverföring vid övergångar

Ranking SKL Öppna jämförelser Grundskolan, kommunal och fristående regi Målvärde: minska

Andel elever som inom fyra år fullföljer gymnasieutbildning, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	80	81	79	*

* I nivå med större städer.

Andel trygga elever, kommunal och fristående regi, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
Grundskola	94	93	90	*
Gymnasieskola	90	92	89	*

* I nivå med större städer.

Barn-/eleverantal	2015	2016	2017
Grundskola, särskola och förskoleklass	16 275	16 795	17 325
Kommunala skolor	13 063	13 391	13 818
Särskola	130	133	141
Fristående skolor	3 082	3 271	3 366
Gymnasieskola och gymnasiesärskola (exkl. Riksgymnasiet för döva och hörselskadade)	6 217	6 388	6 452
Kommunala skolor	4 812	4 942	4 974
Särskola	106	82	80
Fristående skolor	1 203	1 284	1 296
Elever från Örebro i andra kommuners gymnasieskolor	96	80	102

MÅL

Förskolan ska vara en omsorgsfull och trygg plats för barnen, med god pedagogisk verksamhet.

Andelen vårdnadshavare som är nöjda med förskoleverksamheten ligger på en fortsatt hög nivå med 93 procent, och har dessutom ökat jämfört med 2016. Positivt är också att hela 96 procent av barnen känner sig trygga i förskolan, också det en ökning jämfört med 2016. Vårdnadshavares upplevelse av att deras barn får den hjälp och det stöd som behövs ligger också på en fortsatt hög nivå med 88 procent, oförändrat sedan 2016. Goda former för dialog med vårdnadshavare och ett aktivt förebyggande arbete med trygghetsplaner, däribland en tydlig rutin för hantering av kränkande särbehandling, har bidragit till de positiva resultaten. Barnens upplevelse av trygghet är i grunden avgörande för deras förmåga att tillgodogöra sig den pedagogiska verksamheten, vilket i förlängningen också skapar förutsättningar för ett livslångt lärande.

Barngruppernas storlek har ökat marginellt jämfört med 2016. Statsbidragen har haft och kommer fortsatt ha betydelse för möjligheten att upprätthålla en viss personaltäthet. Frågan om personaltäthet är tätt sammanlänkad med bemanningsstrategier. Ett arbete kring detta är påbörjat och ett förslag till riktlinjer för att säkerställa minimifördelning av förskollärare och barnskötare har tagits fram. Koncentrering av den pedagogiska verksamheten till vissa tidpunkter på dagen, förändringar i öppettider och schemaläggning för femtontimmars-barn är delar i detta. Arbetet har också en koppling till projektet *Använd kompetensen rätt – breddad kompetensförsörjning* där en del handlar om att renodla arbetsuppgifter i syfte att höja attraktiviteten och förbättra arbetsmiljön för utbildade förskollärare. *Barnskötarlyftet* är ett arbete som pågår parallellt med detta och som innebär möjligheter för medarbetare att få en barnskötarutbildning samtidigt som de arbetar.

Arbetet för att säkerställa en likvärdig förskola behöver fortsätta och här utgör tillsynen av utförare en viktig del. Tillsammans med åtta andra kommuner deltar Örebro i ett forskningsprojekt genom *Ifous*, ett fristående forskningsinstitut som verkar för att skapa nytta för svensk skola och förskola. Detta genom att samordna praktisknära forskning och konkret utvecklingsarbete, där lärare och skolledare tar aktiv del i kunskapsbyggandet. Särskilt fokus läggs på utvecklingsområden som har stor betydelse för lärandet. Här deltar ett flertal verksamhetschefer och förskolechefer i en processgrupp och en arbetsgrupp. Viktiga frågor är bland annat former för lärande och pedagogik samt tydliggörande av ansvar i förhållande till olika yrkesroller i förskolan. Förskolan omfattas också av satsningen *Skolutveckling tillsammans – Topp 25 2025* och insatser för en ökad likvärdighet. Införandet av det digitala schemaverktyget *Tempus* skapar flera viktiga förutsätt-

ningar både i arbetet att utveckla bemanningsstrategier och för att säkra likvärdigheten i förskolan. Verktöget ger på ett enkelt sätt tillgång till viktig data i form av den faktiska närvaron, vilket möjliggör viktiga analyser kopplat till bemanningsstrategier och förskolans pedagogiska uppdrag.

Positiva iakttagelser

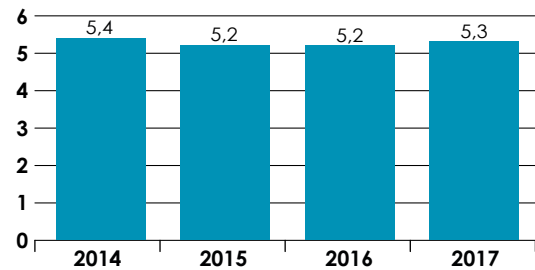
- Hög andel nöjda vårdnadshavare
- Digitalt schemaverktyg för vårdnadshavare – Tempus
- Deltar i forskningsprojekt genom Ifous

Förbättringsområden

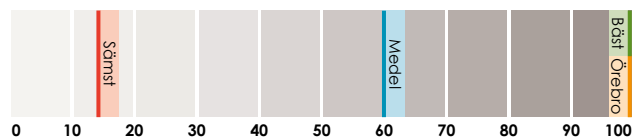
- Öka likvärdigheten
- Mer fokus på utbildningsbegreppet

Antal barn per årsarbetare i förskolan, kommunal regi

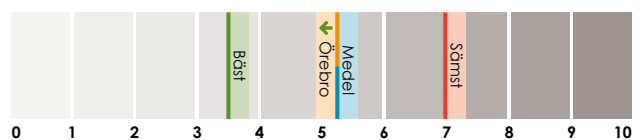
Målvärde: minska

Vårdnadshavares nöjdhet med förskolans verksamhet (kommunal och fristående regi), procent

År	2015	2016	2017	Målvärde
Procent	90	91	93	Bibehåll

Andel barn som fått plats på förskola på önskat datum, procent (Kolada ID U11401)**Antal barn per årsarbetare i förskolan**

(Kolada ID N11102)

Barn-/elevantal	2015	2016	2017
Förskola	8 032	8 250	8 285
Kommunala förskolor	6 974	7 101	7 135
Pedagogisk omsorg, familjedaghem	0	0	0
Fristående förskolor	1 027	1 119	1 120
Pedagogisk omsorg fristående regi	31	30	30

MÅL**Barn ska kompenseras för ojämlika uppväxtvillkor.**

Partnerskap Örebro har under året tillskapat ett flertal mötesplatser i kommunens partnerskapsområden. Dessa kommer att utgöra komplement till nämndernas ordinarie uppdrag och kan nyttjas av såväl boende som verksamheter. Ett brett utbud inom allt från dans, musik, film, digitalisering till idrott i olika former, skapar förutsättningar för att så många barn och ungdomar som möjligt får ta del av satsningen. Kostnadsfria lovverksamheter arrangerade av det civila samhället och lokala aktörer, har bidragit till att barn och ungdomar fått tillgång till meningsfulla aktiviteter. Bland annat arrangerades nattfotboll under tio veckor på sommarlovet genom ett samarbete med *Örebroandan*. Vuxen närvaron stärktes också i partnerskapets områden under sommarlovet genom att ett 20-tal fritidsledarassistenter rekryterades. Arbetet har skett i ett nära samarbete med fritidsgårdarna och Örebrobostäder. De sociala investeringarna *Team Oxhagen* och *El Sistema* bidrar till att öka barns livschanser i Oxhagen, i Hagaskolan och förskolan Blåmesen. Feriepraktik för ungdomar bidrar till en inkomst under sommaren och en möjlighet att etablera en första kontakt med arbetslivet.

Nedläggningen av Vivallaskolans högstadium skapar förutsättningar för ökade livschanser och skolresultat för barn som lever i ett socioekonomiskt utsatt område. På samma sätt bidrar *Linje 14* genom att motivera barn i studieovana hushåll till högre studier. Arbetet med att tillskapa *gröna förskolegårdar och skolgårdar* är ett annat exempel på en satsning som bidrar till en god uppväxtmiljö. *Komjobb* riktas i första hand till barnhushåll och både höjer hushållets ekonomiska standard och minskar utanförskap och beroende gentemot myndigheter. En *ny riktlinje för kostnadsfri skola och fritidshem* antogs under året i syfte att stärka likvärdigheten i skolan och kompensera för barns ojämlika uppväxtvillkor.

I partnerskapets områden saknar cirka 50 procent av barnen fritidshemsplats. Med bakgrund i fritidsverksamhetens pedagogiska uppdrag och betydelse för barnens livslånga lärande behöver möjligheten att erbjuda fler barn plats ses över, även om deras föräldrar saknar arbete eller annan sysselsättning.

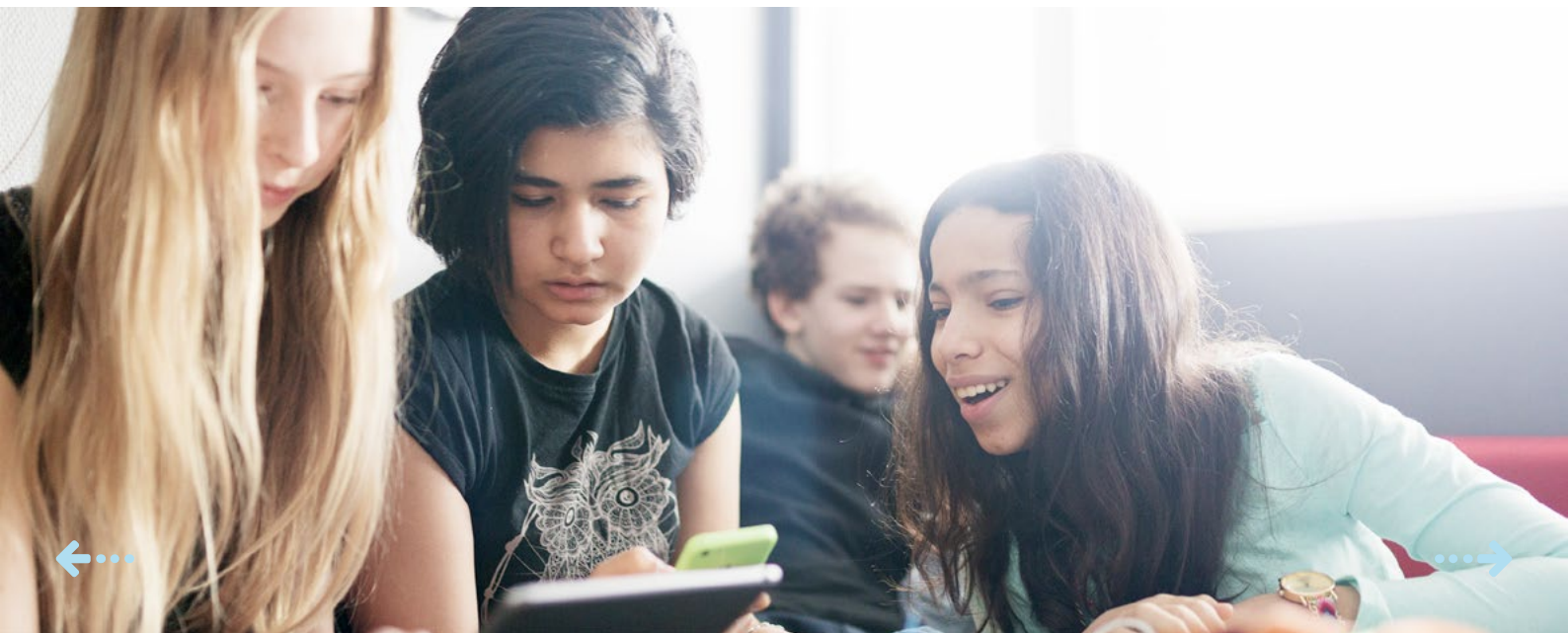
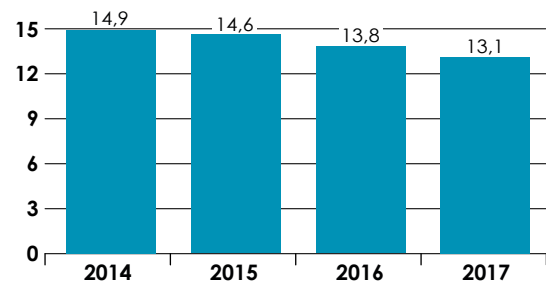
Under året har en temarapport *Att vara barn i Örebro kommun* tagits fram samt en enklare uppföljning av kommunens *Handlingsplan för barn i ekonomiskt utsatta hushåll*. Uppföljningen visar att merparten av åtgärderna i handlingsplanen är genomförda. Barnfattigdomsindex har minskat stadigt sedan 2014 vilket är en positiv signal utifrån ett aktivt och förebyggande arbete. Temarapporten kommer att ligga till grund för en ny handlingsplan om barnets rättigheter, som också är ett led i förberedelserna inför att FN:s konvention om barnets rättigheter kan komma att ingå i svensk lagstiftning från januari 2020. Handlingsplanen ska skapa förutsättningar för ett långsiktigt och strategiskt arbete genom att säkra kunskap om barnrättsperspektivet och tillämpning av barnkonventionen. Att barn ska bli lyssnade på och få möjlighet att uttrycka sina åsikter samt en långtgående samverkan internt och externt och kunskap om barns livsvillkor, är exempel på viktiga fokusområden. Ur ett folkhälsoperspektiv handlar detta om att identifiera och differentiera behov av tidiga och förebyggande insatser i olika grupper och synliggöra de barn som står längst från att få sina behov och rättigheter tillgodosedda.

Positiva iakttagelser

- Barnfattigdomen fortsätter att minska
- Kostnadsfri förskola, skola och fritidshem
- Sommarlovssatsning genom Partnerskap Örebro kommer att permanentas

Förbättringsområden

- Metoder för att nå barn i socioekonomiskt utsatta grupper
- Metoder som möjliggör värdering av insatserns effekter

Barnfattigdomsindex Målvärde: minska

MÅL

Barn och ungdomar ska kunna ha en meningsfull fritid.

Ett stort utbud av kostnadsfria aktiviteter inom ett flertal geografiska områden har bidragit till att fler barn och ungdomar fått tillgång till meningsfulla aktiviteter inom både kultur, idrott och rekreation. *Oxhagens fritidsgård* öppnade på nytt under våren och har fått en bra start med många besökare både till fritidsgården och fritidsklubben. *Tegelbruket* har lyckats attrahera många nyanlända både till gruppaktiviteter och den öppna verksamheten. Dansverksamheten har också på kort tid utökats. Popup-bibliotek under sommaren har bidragit till att fler får tillgång till bibliotekens verksamhet. Samtliga bibliotek har också genomgått en översyn utifrån ett barnperspektiv, vilket resulterat i en förbättrad tillgänglighet och fler lekytor. Andelen ungdomar från de stora stadsdelarna som deltar i *Kulturskolans* undervisning har ökat. Under sommaren har *Open Art Kids* gett barn och unga möjlighet till eget skapande, samt att lära känna konstverken i Open Art under ledning av konstpedagog.

Antalet *idrottsanläggningar* har ökat de senaste åren och fler konstgräsplaner har färdigställts. Ett arbete har också pågått för att skapa en stabil föreningsstruktur för fotbollsverksamheten i Vivalla.

Ett *sommarbidrag* har bidragit till att barn i socioekonomiskt utsatta området fått möjlighet till meningsfulla fritidsaktiviteter under sommaren. Insatser har också gjorts för att tillgängliggöra fritidsaktiviteter för barn och unga med fysiska och psykiska funktionsvariationer, exempelvis genom teaterföreställningar samt bildgrupp och teatergrupp för teckenspråkiga ungdomar med funktionsvariationer inom kulturskolan.

Inom ramen för kommunens *naturskola* har en särskild satsning gjorts för nyanlända och ensamkommande flyktingbarn med bland annat naturguidningar på fem olika språk.

Alla barn som bor i Örebro har idag inte samma förutsättningar att kunna ha en meningsfull fritid. Socioekonomiska förutsättningar och familjers olika levnadsmönster orsakade av bland annat kulturella och sociala faktorer, påverkar barns förutsättningar

att delta på lika villkor. Att fortsätta arbeta för att kontinuerligt nå fler målgrupper är därför angeläget, bland annat genom fler kostnadsfria aktiviteter och uppsökande verksamhet. Ett arbete för att skapa möjligheter för barn som generellt inte deltar i frivillig *simundervisning* är påbörjat och kommer att fortsätta.

Antalet medlemmar i *ideburna föreningar* fortsätter kontinuerligt att öka och är en effekt av det civila samhällets goda förmåga att organisera sig och fungera som ett socialt rum för närområdets invånare. Ökningen ställer samtidigt krav på nya lämpliga föreningslokaler. Ett samverkansprojekt mellan programområdena Samhällsbyggnad och Barn och utbildning har initierats och förväntas leda till att fler lämpliga lokaler kan iordningställas. Att kommunens lokaler i högre grad kan samnyttjas med föreningar och aktörer i det civila samhället över dygnets timmar, är också angeläget.

Positiva iakttagelser

- Ett varierat utbud av aktiviteter
- Antalet idrottsanläggningar ökar
- Open Art Kids

Förbättringsområden

- Metoder för att nå barn i socioekonomiskt utsatta grupper
- Bättre samnyttjande av kommunens lokaler

Andel barn som är nöjda med vad som finns att göra på fritiden, procent

	2015	2016	2017	Målvärde
	*	*	80	80

* Mät historik saknas.

Antal föreningsmedlemmar (ej unika personer) 7–20 år som deltar i organiserad fritidsverksamhet

	2015	2016	2017	Målvärde
	27 420	27 401	29 012	Öka

Strategiområde 4 – trygg välfärd

MÅL

Örebro kommun ska erbjuda en trygg och god omsorg med hög grad av delaktighet, med god kvalitet, för alla äldre och människor med funktionsnedsättning.

Strategin *Åldras på dina villkor* har under året arbetats fram av en parlamentarisk grupp och beslut togs under hösten. Strategin är ett första steg i strävan efter ökad kvalitet, och kommer styra utvecklingen av äldreomsorgen de närmaste åren och vara vägledande för utvecklingen på längre sikt.

Utvecklingen av verktyget *Pict-o-stat* bidrar till att funktionsnedsattas delaktighet säkerställs. Tillsammans med folkhälsoarbetet med *hälsoombud* som stärker utvecklingen av ett mer hälsosamt stöd, skapar det stora möjligheter att erbjuda en individanpassad trygg och god omsorg.

Som en del i att skapa en flexiblere hemtjänst och öka tryggheten för våra medborgare kan nämnas införandet av *nyckelfri hemtjänst*, där personal får en digital nyckel istället för att hämta och lämna nycklar. Ett annat exempel på trygghetsskapande åtgärder är att det inom *Testbädd äldre och funktionsnedsatta* testas och utreds några digitala lösningar, bland annat en kommunikationslösning mellan medborgare och anhörig/hemvård samt en digital påminnelsefunktion.

Inom ramen för *Gränslöst samarbete för äldre* har ett mobilt team startats för äldre personer med behov av omfattande hälso- och sjukvård. Teamet är en gemensam satsning med Region Örebro län och syftar till att minska antalet oplanerade vårdtillfällen i slutenvården genom en individanpassad, trygg och samordnad vård och omsorg.

För att möjliggöra trygg och god omsorg behöver vi säkerställa ett flexibelt och anpassningsbart stöd som utgår från den enskildes behov. Två viktiga pusselbitar är individuppföljningen som idag inte fungerar fullt ut samt aktuella genomförandeplaner både hos interna och externa utförare. Arbete pågår dock för att stärka kvaliteten och förekomsten av genomförandeplaner samt säkra att individuppföljningar görs mer systematiskt och regelbundet än idag. Andra delar i att bättre möta medborgarnas specifika behov är samordnade insatser internt och externt, liksom användandet av trygghetsskapande välfärdsteknik. Men införande av ny teknik innebär också förändringar i arbetssätt och sätt att tänka kring teknik och digitala verktyg. Detta ställer krav på ett parallellt arbete med förändringsledning och förändrade processer, något som i vissa avseenden inte lagts tillräckligt stor vikt vid.

Ett utvecklingsarbete inom ramen för strategin *Åldras på dina villkor* är införandet av ett rehabiliterande arbetssätt. Under hösten har planering påbörjats, det är dock ett arbete som kommer kräva en stor insats. Det inledande arbetet väntas bli klart under

2018 och därefter väntar implementering i verksamheterna. Utvecklingsarbetet omfattar målgrupperna inom vård och omsorg samt funktionshindrade. Främsta syftet är att öka insatsernas kvalitet samt att öka individens möjlighet att leva ett självständigt liv på sina villkor.

Utifrån den nya *lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård* och *sjukvård* som träder i kraft 2018, behöver processer utvecklas och säkerställas för att medborgarna ska kunna få en trygg och god omsorg. Arbetet har påbörjats och behöver ske både inom och mellan de interna och externa utförarna samt gemensamt med Region Örebro län.

Arbetet med att förstärka kvaliteten behöver fortskrida och intensifieras. Framförallt gäller detta personalkontinuitet hos den kommunala utföraren av hemvård och förekomsten av aktuella genomförandeplaner hos den kommunala och de externa utförarna, detta för att säkerställa att medborgarna får rätt stöd efter individuella behov.

Positiva iakttagelser

- Hög andel nöjda servicemottagare
- Satsning på rehabiliterande arbetssätt
- Test och införande av olika trygghetsskapande digitala lösningar

Förbättringsområden

- Systematiska individuppföljningar
- Kvaliteten i och förekomsten av genomförandeplaner

Upplevelse av trygg och god omsorg, procent

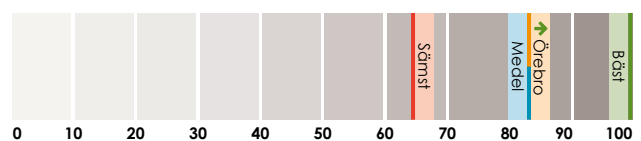
	2015	2016	2017	Målvärde
Vård- och omsorgsboende	83	79	83	Lägst 80
Hemvård	90	90	89	Lägst 80
Stöd till funktionshindrade	80	>80	>80	Lägst 80

Personalkontinuitet hemvård, antalet personal som en servicemottagare möter under en 14-dagarsperiod

	2015	2016	2017	Målvärde
	18,1*	17,9*	15,2	Minska

* Avser enbart kommunal regi.

Andel brukare som är nöjda med sitt särskilda boende, procent (Kolada ID U23471)

Volymuppgifter	2015	2016	2017
Daglig verksamhet LSS	550	585	605
Personlig assistans med statlig ersättning	171	209	146
Särskilt boende, permanenta platser*	1 068	1 124	1 123
Korttidsplatser*	121	121	120
Hemvård, antal personer	4 831	4 850	4 688

* Exklusive tillfälligt utökade platser på grund av åtgärdsplan för att minska antalet utskrivningsklara med betalningsansvar.

MÅL

Familjer och enskilda ska få stöd som motsvarar deras behov av individ- och familjeomsorg.

Örebro kommun har under slutet av 2016 och under 2017 förstärkt individ- och familjeomsorgen ytterligare genom en rad olika insatser. Exempel är förebyggande arbete och tidiga insatser genom fältgrupp, föräldrastöd och familjecentraler, myndighetsutövning med stöd och service vid Socialkontor Vivalla, förändrat stödutbud i form av öppna ingångar, förstärkt öppenvård till barnfamiljer och utökat stöd till föräldrar vars barn placeras.

Justerade arbetssätt och utökade verksamheter har gett fler kommuninvånare möjlighet att ta del av individ- och familjeomsorgens stöd på ett enklare och mer vardagsnära sätt. *Socialkontor Vivalla* har blivit väl mottaget i området av såväl aktuella familjer som samverkanspartners. Ett öppnare, mer tillgängligt och närvarande erbjudande om stöd ökar sannolikheten för att stödet har god effekt och på sikt minskar behovet.

Centrum för samverkansstöd (CFS) säkerställer samverkan runt många familjer i behov av omfattande stöd från flera aktörer inom kommunen och Region Örebro län. Örebro kommun och CFS har ingått i Socialstyrelsens regeringsuppdrag att forma kunskapsstöd för samordning av insatser för barn med funktionsnedsättning. Den *samba-modell* som CFS arbetar utifrån har varit en av förebilderna för Socialstyrelsens rekommendationer.

Etableringen i Vivalla, tillsammans med andra satsningar för att tidigt upptäcka, motivera och erbjuda stöd, skapar också ökat behov av biståndsbeslutade öppenvårdsinsatser. Till bland annat öppenvård för barn och deras föräldrar görs löpande prioriteringar och barnfamiljer ges vid behov generellt inriktat föräldrastöd i väntan på att individuellt utformat stöd och behandling kan ges.

Antalet insatser relaterade till missbruksproblematik sjunker. Orsakerna behöver analyseras eftersom trenden inte stämmer med bilden av samhällsutvecklingen i övrigt, med exempelvis öppen droghandel och ökat utanförskap. Sannolikt har förändrade arbetssätt med bland annat bättre matchning mellan behov och insats, samt öppna ingångar bidragit till den utvecklingen. Nationell statistik visar också att det i Örebro kommun skett en anpassning av tidigare höga nivåer av öppenvårdsinsatser till vuxna missbrukare, till nivån i jämförbara kommuner.

Arbetet med att öka tid för möten med målgrupperna fortsätter, bland annat genom administrativt stöd, handläggningsriktlinjer och digitalisering. Utveckling pågår för att möjliggöra en fungerande aggregerad individuppföljning, för att bättre säkerställa kvaliteten i biståndsbeslutade insatser och att insatsen, på en övergripande nivå, är rätt i förhållande till målgruppens behov. Det kommunövergripande arbetet fortsätter kring personer med sammansatt problematik, med behov av stöd från olika samhällsaktörer.

Behovet av omprioriteringar eller resursförändringar måste fortsätta undersökas, för att kunna tillhandahålla öppenvårdsinsatser utan för stora dröjsmål till familjer och enskilda i behov av stöd.

Positiva iakttagelser

- Förbättrad resultatuppföljning av insatser
- Fokus på förebyggande insatser, tidiga insatser och riktat stöd till barn och föräldrar
- Lyckad etablering av socialkontor i Vivalla

Förbättringsområden

- Systematisk uppföljning och analys
- Digitala verktyg och arbetssätt kring dokumentation

Volymuppgifter	2015	2016	2017
Institutionsvård, antal dygn	40 645	74 756	73 844
- varav barn och unga	27 352	62 903	62 739
- varav ensamkommande barn och unga	5 469	40 668	34 113
Familjehemsvård, antal dygn	126 050	125 573	105 634
- varav barn och unga	122 713	124 132	103 347
- varav ensamkommande barn och unga	38 439	45 378	24 560

MÅL

I Örebro kommun ska det finnas tillgång till bostäder.

Att möta marknadens efterfrågan på bostäder är en utmaning med den växande staden, men kommunens mål om 3 000 nya bostäder under mandatperioden har uppnåtts med god marginal. Anledningen till att vi har kunnat hålla den höga byggtakten är ett effektivt arbete i kedjan med plan- och markfrågor.

Under året har kommunen haft ett stort fokus på *revidering av översiktsplanen* för att öka framförhållningen i den översiktliga planeringen. Vi har under året också arbetat med att planera för en mer blandad och integrerad bebyggelse med olika bostadstyper, och översiktsplanen inriktas på förtätning av staden. För att stimulera flyttkedjan med överkomliga priser på nybyggnation arbetar kommunen med projektet *Bostäder för fler*. Sammantaget bidrar detta till att minska bostadssegregation och ge förutsättningar för ett gott liv i kommunen.

Kommunens bostadssociala åtagande enligt bostättningslagen har under 2017 klarats med god marginal. Under året har även arbete pågått för att privata fastighetsägare ska ta större bostadssocialt ansvar och det har lett till ett ökat antal lägenheter för bostadssociala ändamål. I förlängningen skapar detta förutsättningar för minskad bostadssegregation.

Arbetet med detaljplaner och den snabba handläggningen av bygglov medverkar till att möjliggöra byggnation av ett större antal bostäder. Kommunen deltar som projektledare i en nationell digitaliseringsstrategi som syftar till att arbeta fram nationella riktlinjer för en handbok om digitaliserade detaljplaner. En digitaliserad detaljplaneprocess skulle effektivisera planprocessen för medarbetare, medborgare och andra aktörer. Inom bygglovsprocessen har Örebro kommun under flera år arbetat mot en helt digital ärendekedja och under början av 2018 ska den vara klar. Genom den digitaliserade ärendekedjan inom bygglov förväntas de korta handläggningstiderna bibehållas trots ett högt ärendeflöde.

I en jämförelse med andra kommuner i riket får Örebro kommun ett högre betyg av medborgarna vad det gäller utbudet av olika boendeformer och möjligheterna att hitta ett bra boende, och betyget har ökat jämfört med året innan.

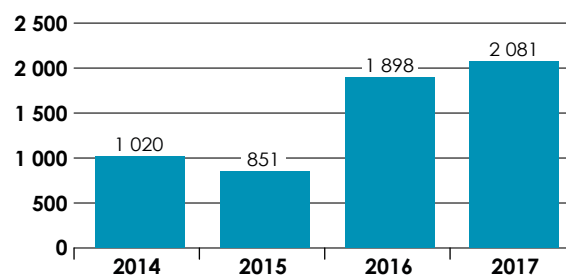
För att kunna fortsätta möta marknadens behov av bostäder är det viktigt för Örebro kommun att fortsätta den goda planeringen av staden samt behålla en god balans i markreserven. Det är också fortsatt viktigt för utvecklingen inom bostadsbyggandet att stärka relationen med befintliga och nya marknadsaktörer.

Positiva iakttagelser

- 2 081 nya bostäder
- Bostättningslagens åtagande klaras
- Bra samarbete med privata hyresvärdar kring det bostadssociala ansvaret

Förbättringsområden

- Mer blandad och integrerad bebyggelse

Antal nyproducerade lägenheter Målvärde: 900**Nyproducerade lägenheter i relation till befolkningsutvecklingen**

	2015	2016	2017	Målvärde
	0,54	0,85	0,57	0,5

Antal tillkommande lägenheter som kan byggas utifrån lagakraftvunna detaljplaner

	2015	2016	2017	Målvärde
	635	700	2 444	Öka

Antal tillkommande lägenheter för bostadssociala ändamål

	2015	2016	2017	Målvärde
	94	172	248	390*

* Det satta målvärdet visade sig vara för högt, tillkommande lägenheter motsvarar det faktiska behovet under året.

MÅL

Örebro kommun ska vara en trygg och säker kommun att bo, leva och verka i.

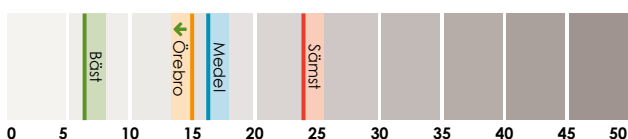
Veckovisa avstämningar i samverkan med polis och de kommunala bostadsbolagen genom samverkansmetoden *Effektiv Samordning för Trygghet* (EST) har resulterat i viktiga lägesbilder och kartläggningar. I kombination med aktuell statistik genom det digitala verktyget *EMBRACE* har detta resulterat i en mer effektiv användning av resurser och att förebyggande insatser kan göras där de behövs som mest. Extra belysningspunkter på utsatta platser och färre buskage är trygghetsskapande åtgärder i den fysiska samhällsplaneringen. Satsningar tillsammans med Partnerskap Örebro, Örebrobostäder (ÖBO) och det civila samhället med områdesgrupper och nattvandrare, har varit betydelsefullt och gett en ökad vuxennärvaro. De veckovisa avstämningarna genom EST utgör också en vägledande grund i arbetet med att planera rutter för de väktarbilar som kommunen förfogar över nattetid.

Alla väktare som arbetar nattetid har genom projektet *Första insatsperson* (FIP) utbildats i brandsläckning genom ett samarbete med Nerikes brandkår. Med nödvändig utrustning i bilarna och en större närhet till olika områden jämfört med räddningstjänsten ökar möjligheterna att snabbt och enkelt avhjälpa bränder i stadsdelarna. Arbetssättet som utvecklats av Södertörns högskola har haft framgång i Örebro och skapar väsentliga förutsättningar för kommunen att minska kostnaderna för skadegörelse.

Tillsammans med polisen har ett arbete om *kameraövervakning* pågått under året. Hittills har en kamera installerats vid en kommunal verksamhet och gett positivt resultat. Fler kamerapunkter har projekterats och kommunen samverkar i frågan med en professor i kriminologi vid Örebro universitet. Kommunen inväntar ytterligare dialog med polisen och en eventuell ansats till en gemensam nationell struktur.

Ett *utbildningskoncept för skolorna kring dödligt våld* togs fram under 2017 och tre gymnasieskolor genomförde utbildningen. Under 2018 kommer resterande gymnasieskolor samt sex grundskolor att delta, vilket stärker skolornas interna krisledningsförmåga, krisledningsorganisation och ger vägledning för hur skolorna bäst ska agera.

Antal personal som besöker en hemvårdstagare under en 14-dagarsperiod (Kolada ID U21401)

ÖBO:s satsning *Våga bry dig* är ett viktigt redskap i arbetet att förhindra våld i nära relationer, genom att grannar ges verktyg att kunna agera vid misstanke om att någon i deras närhet riskerar att fara illa.

I slutet av året invigdes det nya *kvinnohuset* i Örebro som är Sveriges modernaste, centralt beläget i Örebro och med elva lägenheter som är tillgänglighetsanpassade. Kommunen har tecknat ett långsiktigt avtal som bland annat innebär att åtta platser säkras ekonomiskt. En ny *handlingsplan mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck* beslutades under året. Implementeringen är påbörjad och innefattar bland annat insatser för utsatta och förövare, förebyggande och främjande åtgärder samt en tydligare samordning. En del i detta är att säkra en trygg boendekedja för våldsutsatta.

En *strategi med fokus på förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning och tobak* beslutades under 2017. Ny struktur för det förebyggande arbetet tas fram med utgångspunkt i det nya utskottet för socialt förebyggande arbete. Tillsammans med polisen och andra lokala aktörer kommer nya medborgarlöften att initieras, däribland insatser och aktiviteter i citymiljön och flera av stadsdelarna. Utöver detta fortsätter det framgångsrika samarbetet utifrån paragraf 3-platser med ordningsvakter i citymiljön under helger och vid enskilda evenemang, i samverkan med näringslivet och City Örebro.

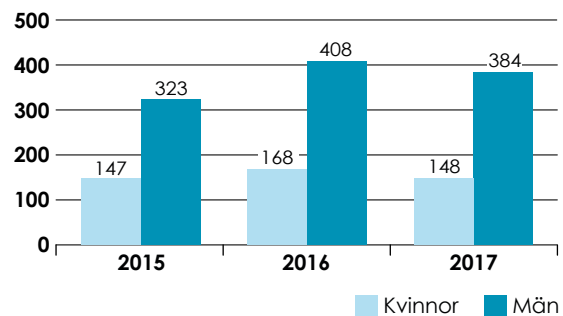
Positiva iakttagelser

- Anmälda våldsbrott i offentlig miljö minskar
- Nya kvinnohuset invigt
- Regelbundna trygghetsvandringar genomförs

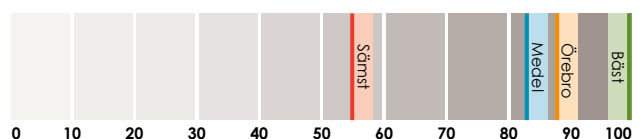
Förbättringsområden

- Utveckla det förebyggande arbetet

Anmälda våldsbrott i offentlig miljö Målvärde: minska

Andel elever som upplever trygghet i skolan, årskurs 9, procent (Kolada ID N15533)

God ekonomisk hushållning – finansiella mål

MÅL

Över nästkommande treårsperiod ska årets resultat inklusive utdelning från bolagen och exklusive finansnetto uppgå till minst en procent av skatteintäkterna.

Årets resultat ska över tid stärka och värdesäkra kommunens eget kapital och den kommunala förmögenheten, samt begränsa behovet av upplåning för att finansiera ökade investeringsbehov.

Årets resultat inklusive utdelning från bolagen, exklusive finansnetto, uppgår till 4,3 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, vilket överstiger budgeterat resultat med 2,2 procentenheter. För planperioden (2017–2019) beräknas det samlade resultatet till 2,4 procent, vilket är högre än det finansiella målet. Det genomsnittliga resultatet för tidsperioden 2013–2017 ligger på 4 procent.

Positiva iakttagelser

- Flera års goda resultat
- Kort- och långsiktig finansiell handlingsberedskap
- Kontroll över den finansiella utvecklingen

Förbättringsområden

- Följa kostnadsutvecklingen i den växande staden
- Säkra goda resultatnivåer framöver

Uppföljning finansiellt mål – resultat		2017	2018*	2019*	Snitt över planperioden
Årets resultat, inklusive utdelning från bolagen, exklusive finansnetto, mnkr	budget	172	96	4	91
	bokslut	351	161	94	202
Skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag, mnkr	budget	8 082	8 234	8 499	8 272
	bokslut	8 174	8 449	8 742	8 455
Resultatets andel av skatteintäkter, %	budget	2,1	1,2	0,0	1,1
	bokslut	4,3	1,9	1,1	2,4

* I kolumnerna 2018 och 2019 är siffrorna för budget hämtade från ÖSB 2017 och siffrorna för bokslut är hämtade från ÖSB 2018.

MÅL

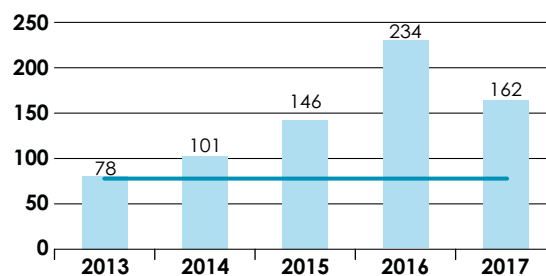
Självfinsieringsgraden för kommunens investeringar för skattefinansierad verksamhet ska vara 75 procent.

När den löpande driften har finansierats behöver tillräckligt stor andel av skatteintäkter och generella statsbidrag vara kvar för att investeringarna ska kunna finansieras med egna medel och inte belasta kommunens långsiktiga ekonomiska utveckling negativt. Självfinsieringsgraden av investeringar mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat och avskrivningar. Ett värde som överstiger 100 procent innebär att kommunen inte behöver låna till investeringar och att det långsiktiga handlingsutrymmet stärks.

Självfinsieringsgraden för årets investeringar uppgår till 162 procent. Det är högre än de 95 procent som var budgeterat i investeringsprogrammet. Målet på 75 procent för investeringar

har därmed uppnåtts. Orsaken till det stärkta värdet är ett högre driftsresultat och högre avskrivningar än budgeterat, men även att investeringsnivån är lägre än budgeterat. Självfinsieringsgraden för kommunens investeringar inklusive taxefinansierad verksamhet uppgår till 123 procent.

Självfinsieringsgrad i procent

■ Självfinsieringsgrad skattefinansierad verksamhet
— Mål skattefinansierad verksamhet

Balanskrav, resultatutjämningsreserv och markeringar i eget kapital

Resultaträkningen utgör underlag för avstämning mot kommunalagens krav på en ekonomi i balans. Med balanskravet menas att intäkterna årligen ska täcka kostnaderna. Årets resultat, justerat enligt kommunallagens krav, visar att kommunen uppfyller kravet på en ekonomi i balans.

Örebro kommun har reserverat delar av tidigare resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR) som får användas för att täcka ett negativt balanskravsresultat i syfte att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. I kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning framgår att reserven får användas om det årliga värdet av rikets underliggande skatteunderlagsutveckling väntas understiga det tioåriga genomsnittet.

Årets balanskravsresultat justerat med årets resultatkrav och redan tidigare gjorda markeringar i eget kapital möjliggör att ytterligare medel kan reserveras till RUR för att stärka handlingsberedskapen över en lågkonjunktur, eller göra markeringar i eget kapital till särskilda satsningar för kostnadsänkande åtgärder.

För att säkerställa beredskapen föreslås en ny reservering på 80 mnkr av årets resultat till resultatutjämningsreserven i samband med årsredovisningen.

Örebro kommun har under senare år, främst med anledning av stora engångsintäkter, valt att i eget kapital markera överskott till särskilda satsningar för kostnadsänkande åtgärder. Uppföljning av pågående insatser som finansieras via markeringar i eget kapital redovisas i Bilaga 3. I årets resultat bedöms det möjligt att göra markeringar i eget kapital för att fylla på sociala investeringar för de insatser som inte kan återföra hela sitt satsade belopp, 6 mnkr, samt att höja nivån på sociala investeringar med 13 mnkr till totalt 100 mnkr. Vidare markeras 184 mnkr i eget kapital för kapitalkostnader inom exploateringsverksamheten och 8 mnkr för nya överskott inom intraprenaderna.

Markeringar i eget kapital innebär kostnader de år pengarna förbrukas vilket ställer krav på en god likviditetsplanering då dessa medel inte finns med i den ordinarie driftens likviditetsplanering. Totalt efter 2017 års reservering har Örebro kommun en resultatutjämningsreserv på 160 mnkr och markeringar i eget kapital motsvarande 1 279 mnkr.

Driftsredovisning per nämnd →

Årets resultat i förhållande till balanskravet, belopp i miljoner kronor	2015	2016	2017
Årets resultat enligt resultaträkningen	516	589	552
Reducering av samtliga realisationsvinster	-68	-10	-85
Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-
Justering för realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-
Orealiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Justering för återföring av realiserade förluster i värdepapper	-	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	448	580	467
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv*	-	-12	-80
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	-	-	-
Årets balanskravsresultat	448	568	387

Är årets balanskravsresultat negativt ska det återställas inom tre år. * Totalt finns 80 mnkr reserverade i resultatutjämningsreserven (2010–2016). 2017 föreslås en ny reservering till RUR på ytterligare 80 mnkr.

God ekonomisk hushållning – ekonomi

FINANSIELL ANALYS KOMMUNEN

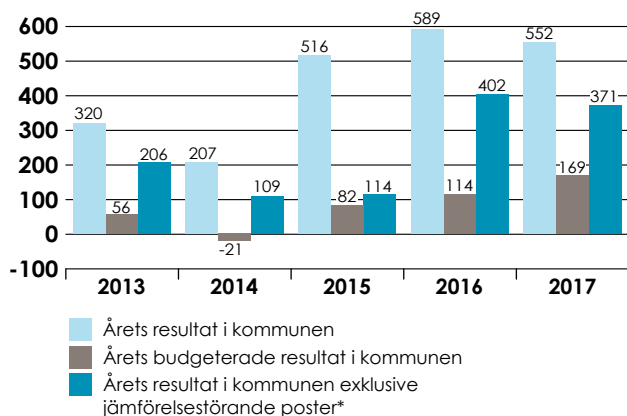
Årets resultat

Kommunens resultat uppgår till 552 mnkr (589 mnkr 2016). Det är 383 mnkr mer än budgeterat. I årets resultat ingår jämförelsestörande poster* med 181 mnkr. Exklusive de jämförelsestörande posterna är resultatet 371 mnkr. Det positiva resultatet förstärker kommunens eget kapital, och bidrar till en stärkt soliditet.

Budgetavvikelsen beror i huvudsak på överskott inom exploateringsverksamhetens markförsäljning, överskott inom skatteintäkter och generella statsbidrag som kommunen har fått för bland annat flyktningmottagande och bostadsbyggande samt reavinsterna inom kapitalförvaltningen. Ordinarie verksamhet inom nämnderna visar på ett överskott mot budget med 22 mnkr.

Finansiella rapporter → Driftsredovisning per nämnd →

Årets resultat i kommunen, mnkr

Verksamhetens nettokostnader

Verksamhetens nettokostnader har under året ökat med 442 mnkr eller 5,9 procent jämfört med 2016. Budgeterad nettokostnadsökning var 7,8 procent. För att få en hållbar ekonomisk utveckling får inte nettokostnaderna öka mer än skatteintäkter och finansnetto tillsammans över tid. Utvecklingen för skatteintäkter och finansnetto exklusive jämförelsestörande poster ligger i snitt på 5,3 procent för de fem senaste åren. Snittet för utvecklingen av verksamhetens nettokostnad ligger på 4,5 procent för motsvarande period. Både skatteintäkt- och nettokostnadsutvecklingen påverkas av befolkningsutvecklingen. Ökad befolkning innebär ökade skatteintäkter men samtidigt ökade krav på samhällsservice. Det innebär fortsatt stort behov av kostnadskontroll i verksamheten. Konjunkturen påverkar också skatteintäkterna som därför varierar mellan åren. Även verksamhetens kostnader påverkas av konjunkturen eftersom minskade skatteintäkter eller ökade krav på samhällsservice ofta innebär generella eller riktade effektiviseringskrav i verksamheten. Under året har verksamheten haft ett effektiviseringsuppdrag motsvarande 80 mnkr.

Skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag

Kommunens verksamhet finansieras till största delen av skatteintäkter och generella statsbidrag. Kommunen har budgeterat med en skatteutveckling motsvarande 3,8 procent jämfört med föregående år. Skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag uppgår till 8 174 mnkr vilket är 92 mnkr högre än budgeterat, en skatteutveckling på 4,9 procent. I förhållande till budget har kommunen fått högre skatteintäkter som en följd av ökat invånarantal, högre statsbidrag för att stimulera ökat bostadsbyggande samt högre generella statsbidrag som fördelats till kommunen baserat på antal asylsökande och nyanlända i kommunen, vilket har påverkat resultatet positivt.

Jämförelsestörande poster	Budget 2016	Bokslut 2016	Budget 2017	Bokslut 2017
Reavinsterna/ förluster från försäljning av anläggningstillgångar	-	3	-	4
Exploateringsresultat	30	200	90	130
Återföring av skuld till staten avseende fastighetsregleringar fastighetsförsäljning 2012	-	29	-	3
Avskrivning datorer, ny redovisningsprincip	-	-	-	-25
Reavinsterna/förluster inom finansnettot	-	-33	-	69
Eftersläpande effekt av sänkt diskonteringsränta på pensioner inkl. löneskatt	-	-12	-	-0,2
Summa jämförelsestörande poster	30	187	90	181

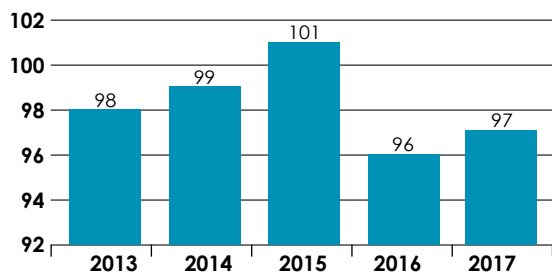
* Återkommande poster som varierar stort mellan åren eller sällan förekommande poster som överstiger 10 mnkr, betraktas som jämförelsestörande i Örebro kommun och bör särskilt beaktas vid jämförelser av resultat mellan olika år.

Nettokostnadsutveckling	2013	2014	2015	2016	2017
Nettokostnad, mnkr	-6 493	-6 885	-6 905	-7 296	-7 858
Nettokostnad exklusive jämförelsestörande poster, mnkr	-6 609	-6 902	-7 278	-7 528	-7 970
Förändring exklusive jämförelsestörande poster, %	3,0	4,4	5,4	3,4	5,9

Skatte- och statsbidragsutvecklingen	2013	2014	2015	2016	2017
Skatteintäkter och generella statsbidrag, mnkr	6 729	6 913	7 210	7 788	8 174
Förändring, %	5,2	2,7	4,3	8,0	4,9
Förändring exklusive jämförelsestörande poster, %	3,0	4,4	5,4	3,4	5,9

Verksamhetens nettokostnad som andel av skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag, procent

Årets förbrukning av insatser finansierade med medel markerade i eget kapital och jämförelsestörande poster har exkluderats i nyckeltalet.

Genom att ställa verksamhetens nettokostnader i relation till kommunens skatteintäkter och statsbidrag, ges en bild av hur kommunen finansierat sin verksamhet, en överskådlig bild av kommunens ekonomiska utveckling och balans mellan intäkter och kostnader. Kommunens långsiktiga mål är att andelen inte ska överskrida 99 procent. Är andelen högre än 100 procent betyder det att skatteintäkter och generella statsbidrag inte räcker till att finansiera den verksamhet som bedrivs. Verksamhetens nettokostnader utgör 97 procent av kommunens skatteintäkter och statsbidrag 2017.

Finansiella intäkter och kostnader

Finansnetto, mnkr	2013	2014	2015	2016	2017
Finansiella intäkter	237	290	267	142	253
Finansiella kostnader	-153	-111	-56	-45	-17
Finansnetto	84	179	211	97	236

Av årets resultat härrör 236 mnkr från finansverksamheten, vilket är 121 mnkr högre än budgeterat belopp. Det förbättrade finansnettot jämfört med budget beror främst på reavinsterna inom kapitalförvaltningen som uppgår till 77 mnkr till följd av fondbyte efter upphandling av globala aktiefonder samt högre utdelning än budgeterat inom kapitalförvaltningen. Kapitalförvaltningens marknadsvärde är 113 mnkr högre än bokfört värde vid årsskiftet. Resultatet inom kommunens finansförvaltning exklusive kapitalförvaltning uppgår till 58 mnkr vilket är 4 mnkr högre än budget. Där ingår bland annat utdelning från bolagen med 35 mnkr.

Skattesats

Skattesatsen höjdes 2016 med 50 öre som en konsekvens av volymökningar inom förskola, skola samt vård och omsorg. Skattesatsen ligger nu på 21,35 kronor vilket är något högre än jämförbara kommuner. En skattekrona motsvarar cirka 310 mnkr.

Kommunens nettoinvesteringar Belopp i miljoner kronor	Bokslut 2015	Bokslut 2016	Budget 2017	Bokslut 2017	Avvikelse 2017
Ny- och ombyggnad av verksamhetslokaler	33	20	56	29	28
Trafik- och miljöinvesteringar	110	101	481	177	305
Inventarier	132	123	246	139	107
Förvärv av anläggningstillgång	135	18	47	33	14
Summa skattefinansierad verksamhet	410	262	831	378	454
Taxefinansierade verksamheter	126	163	304	187	117
Exploateringsfastigheter	62	76	0	108	-108
Kommunens nettoinvesteringar	598	500	1 135	673	462

Balansräkningen

Investeringar

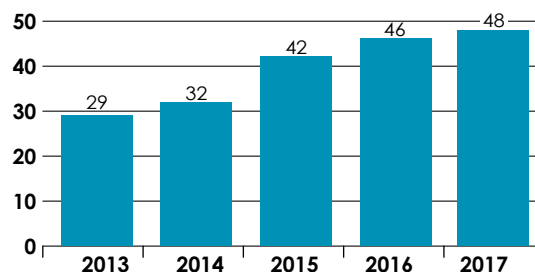
Årets nettoinvesteringar uppgår till 673 mnkr vilket är 462 mnkr lägre än budgeterat. De skattefinansierade investeringarna uppgår till 378 mnkr. Under året har tillsättning av vakanta tjänster inom trafik- och miljöinvesteringar lett till en bättre balans i planeringen av investeringsobjekten. Genomförandet av investeringarna släpar dock fortfarande efter, vilket gör att investeringsutgifterna inte motsvarar budgeterade nivåer. De senaste fem åren har den genomsnittliga investeringsvolymen varit 554 mnkr varav 353 mnkr för skattefinansierad verksamhet. Relaterar man kommunens investeringar till verksamhetens nettokostnader så ligger andelen på 8,6 procent. Genomsnittet de fem senaste åren är 7,8 procent. Genomsnittet för riket ligger på 8–10 procent men samtidigt är jämförbarhet svår då investeringsintensiva verksamheter kan drivas i bolagsform. Investeringarna har de senaste åren finansierats via avskrivningar och det samlade överskottet i årets resultat. Självfinansieringsgraden av de skattefinansierade investeringarna uppgår till 144 procent i genomsnitt för de fem senaste åren.

Investeringar per objekt →

Soliditet

Soliditet är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ju högre soliditet, desto lägre skuldsättning har kommunen. För att få med de pensionsförpliktelser med vidhängande löneskatt som återfinns utanför balansräkningen, används måttet soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser. Det ger en bättre bild av kommunens totala långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den finansiella samordningen i kommunkoncernen via in- och utlåning genom kommunens internbank ökar balansomslutningen och därmed minskar soliditeten. Därför räknas internbankens påverkan på balansräkningen bort vid beräkning av soliditeten. Kommunen har förbättrat soliditeten kraftigt de senaste åren, den uppgår nu till 48 procent vilket kan jämföras med kommungenomsnittet på cirka 24 procent. Förklaringen till förbättringen är den förstärkta resultatnivån som gjort att kommunens investeringar har självfinansierats under perioden samtidigt som pensionsåtagandet minskar.

Soliditet exklusive internbank, procent

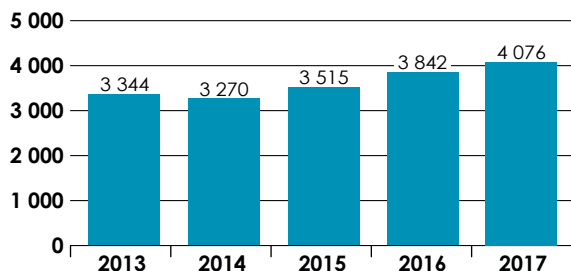

Finansiella nettotillgångar

I de finansiella nettotillgångarna ingår alla de finansiella tillgångar som kommunens beräknar omsätta på 10–20 års sikt. Måttet speglar den tidsrymd som ligger mellan soliditet och kassalikviditet som kan uttryckas som medellång betalningsberedskap. Nettotillgångarna har ökat med 234 mnkr under året och med 732 mnkr de senaste fem åren. Ökningen beror i huvudsak på de senaste årens starka resultat och att investeringarna legat på en nivå där de kunnat självfinansierats.

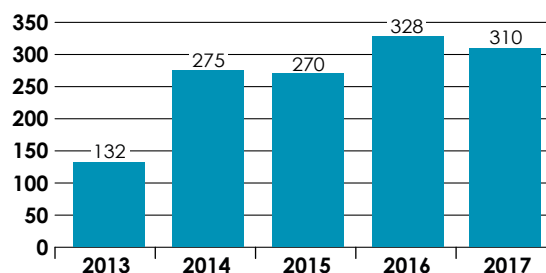
Finansiell nettotillgång, mnkr

Kassalikviditet

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga handlingsberedskap. Måttet består av kortfristiga fordringar, placeringar och kassa relaterat till kortfristiga skulder. Kassalikviditeten uppgår till 310 procent och har förbättrats med 178 procentenheter de senaste fem åren. Normalt eftersträvas ett riktvärde på 100 procent i kassalikviditeten vilket innebär att korta tillgångar är lika stora som korta skulder. Nivån på 310 procent visar att kommunen med råge klarar av att finansiera oväntade finansiella utgifter på kort sikt utan att behöva låna. Att även soliditeten har förbättrats under åren visar att kommunens kortfristiga betalningsberedskap kraftigt har förbättrats, eftersom förstärkningen av likviditeten inte beror på ökad upplåning som i så fall skulle försämra soliditeten.

Kassalikviditet, procent

Finansiell verksamhet

Låneskuld och borgen

Kommunens internbank hanterar den externa upplåningen för kommunkoncernen. Kommunens långfristiga låneskuld uppgår till 13 613 mnkr vid årsskiftet, en ökning med 1 355 mnkr jämfört med föregående år. Exkluderas internbankens upplåning inom den finansiella samordningen så uppgår kommunens långfristiga lån till 5 mnkr som främst avser lån från Region Örebro län. Kommunens totalt utnyttjade borgensåtagande inklusive koncerninterna lån till kommunens koncernbolag uppgår till 14 276 mnkr, vilket är en ökning med 1 249 mnkr. Åtagandet rör i huvudsak bolagen inom kommunkoncernen, 99,7 procent. Örebro kommuns borgensansvar uppgår vid årsskiftet till 750 mnkr exklusive utnyttjade checkkrediter. Bolagen inom kommunkoncernen står för 94,6 procent av kommunens totala borgensförbindelse. De koncerninterna lånen uppgick vid årsskiftet till 13 526 mnkr.

Pensionsåtagande

Kommunens pensionsåtagande uppgår totalt till 3 505 mnkr, en minskning med 22 mnkr. Kommunens externa placeringar av pensionsmedel motsvarar 40 procent av pensionsåtagandet eller hela avsättningen till pensioner och 30 procent av ansvarsförbindelsen.

Pensionsåtagande	2013	2014	2015	2016	2017
Avsatt till pensioner, mnkr	361	383	411	458	496
Ansvarsförbindelse, mnkr	3 499	3 344	3 230	3 070	3 009
Summa pensionsåtagande	3 860	3 727	3 641	3 528	3 505
Externt placerade pensionsmedel (marknadsvärde), mnkr	1 209	1 330	1 318	1 339	1 394
Andel av pensionsåtagandet som täcks av placerade medel (mv), %	31	36	36	38	40
Andel av ansvarsförbindelsen som täcks av placerade medel (mv), %	24	28	28	29	30

Kapitalförvaltning

Kommunens långsiktiga kapitalförvaltning är uppdelad på två förvaltningsområden, långfristig likviditetsförvaltning (start år 2014) och pensionsförvaltning (start år 2000). Syftet med den långfristiga likviditetsförvaltningen är att er hålla en god avkastning och skapa förutsättningar för att minska effekten av de likviditetsmässiga påfrestningar som kommer att följa av framtida åtaganden. Syftet med pensionsförvaltningen är att skapa en långsiktig likviditetsreserv för kommunens framtida utbetalningar av pensionsåtaganden. Målet är att långsiktig värdesäkra kommunens pensionsskuld. Båda förvaltningsområdena följer samma placeringsreglemente och har samma långsiktiga avkastningsmål, 1,5 procent real årlig avkastning, enligt Kommunfullmäktiges fastställda placeringspolicy. Placeringar sker i aktiefonder och räntefonder. Portföljerna är placerade med 64 procent i räntebärande värdepapper samt med 36 procent i svenska och globala aktiefonder. Enligt kommunens placeringspolicy får andelen aktier variera mellan 0 och 40 procent med normalfördelningen 35 procent. Durationen i ränteförvaltningen får maximalt uppgå till 6 år och uppgår för närvarande till 2,7 år. Avkastningen i portföljerna under året uppgår till 4,2 procent vilket är 1,1 procentenheter högre än avkastningsmålet och 0,7 procentenheter högre än index. Pensionsförvaltningens avkastning under perioden 2000–2017 uppgår till 4,9 procent årligen vilket är 1,3 procentenheter högre än avkastningsmålet.

Ansvarsfulla och hållbara placeringar – utvärdering med fokus på klimat

Örebro kommun ska möjliggöra en långsiktigt god avkastning genom att placera tillgångar i hållbara företag, med sikte på FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030. Under året har en enkät till våra fondförvaltare identifierat hur de tar sig an hållbarhetsmålen. Enkäten skickar signaler om vårt uppdrag och uppmuntrar till stärkta hållbarhetsambitioner.

Analysen visar att majoriteten av de fem fondbolag vi använder oss av har påbörjat sitt arbete för att bidra till Agenda 2030-målen. Fondförvaltarna rapporterar att de arbetar med hälften av målområdena i Agenda 2030. Störst fokus ligger på att bekämpa klimatförändringarna, anständiga arbetsvillkor samt fredliga och inkluderande samhällen (målområde 13, 8 respektive 16). Fyra av våra fem fondförvaltare tar hänsyn till FN:s hållbarhetsmål i sitt påverkansarbete. Två fondbolag tar hänsyn till Agenda 2030 i samband med sina investeringar.

Kapitalförvaltningen ska bidra till våra klimatpolitiska mål. Inga placeringar sker i företag som ägnar sig åt prospektering, exploatering, utvinning eller produktion av fossil energi. Vidare ska klimatbelastningen från vår sammantagna kapitalförvaltning vara lägre än jämförbara index och successivt minska, med ambitionen att vara klimatneutral år 2030.

Våra fem fondbolag mäter klimatavtrycket av sina placeringar. Vår sammanställning visar att klimatbelastningen inom kommunens kapitalförvaltning 2017 är 51 procent lägre än jämförbara index. Finansmarknaden har emellertid ett stort utvecklingsarbete kvar att göra för att deras beräkningar av koldioxidutsläpp ska ge en rättvis bild. Exempelvis innefattar beräkningen av klimatbelastningen enbart aktiefonder (som utgör en tredjedel av våra placeringar), medan mätmetoder för räntefonders klimatbelastning saknas. Samtidigt består mätningen i aktiefonder till stor del av uppskattningar eftersom data saknas för många bolag. Vidare saknas beräkningar för verksamheternas indirekta utsläpp. Beräkningarna är därmed inte heltäckande. Därmed går det inte att dra några slutsatser om hur vår portfölj bidrar till ett koldioxidsnålt samhälle utifrån dessa mått.

Kapitalförvaltning	Pensionsmedelsförvaltning			Långfristig likviditetsförvaltning		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Marknadsvärde, andel %						
- Räntebärande värdepapper	72	70	64	72	70	64
- Svenska aktier	14	15	18	14	15	18
- Globala aktier	14	15	18	14	14	18
- Likvida medel	0	0	0	0	15	0
Marknadsvärde, mnkr	1 318	1 339	1 394	1 897	1 985	2 274
Bokfört värde, mnkr	1 298	1 279	1 348	1 876	1 900	2 208
Insatt kapital, mnkr	659	619	619	1 800	1 800	2 000
Avkastning portfölj, %	2,5	4,7	4,2	2,5	4,7	4,2
Jämförelseindex, %	2,8	5,9	3,5	2,8	5,9	3,5
Avkastningsmål enligt policy, %	1,0	0,8	3,1	1,0	0,8	3,1
Duration, år	3,2	2,7	2,7	3,2	2,7	2,7
Resultat kapitalförvaltning, mnkr	56	22	69	74	24	108
Orealiserade vinster/förluster, mnkr	20	60	46	21	85	66

Budgetföljsamhet inom verksamhetens nettokostnader

Budgetföljsamhet är ett mått på kommunens finansiella kontroll. Budgetavvikelsen som avser nämndernas verksamhet bör ligga så nära noll som möjligt. Avvikelsen sätts sedan i relation till verksamhetens kostnader och en budgetavvikelse på plus eller minus 1 procent utgör normalt inte några större problem. Kommunen har en budgetföljsamhet på 1,7 procent. Nedan lyfter vi fram några budgetavvikelser som bör uppmärksammas inom verksamhetens nettokostnader.

Barn och utbildning

Programområde Barn och utbildning redovisar en budgetavvikelse på -13 mnkr, en budgetföljsamhet på -0,3 procent. Intraprenadernas har ett överskott i förhållande till budget på 24 mnkr varav 23 mnkr är ackumulerade medel från tidigare år.

De förskolor och grundskolor som inte klarar att bedriva sin verksamhet inom tilldelad budget förklarar det med att det är svårt att planera och anpassa sin organisation till faktorer som de inte råder över själva. Det kan till exempel handla om att avdelningar tillkommer eller stängs eller tillfälliga evakueringar vid om- och nybyggnation av lokaler.

Gymnasienämnden är i ett svårt ekonomiskt läge eftersom skolorna inte klarar att bedriva verksamheten inom tilldelad budgetram. Under året har verksamheten bland annat arbetat med tjänsteplanering och omställning till billigare elevdatorer.

Kommun- och förvaltningsgemensamma verksamheter inom programområdet samt planeringsreserven lämnar överskott och bidrar till att täcka upp för verksamheter som redovisar underskott.

Totalt bedöms det finnas förutsättningar för en långsiktig hållbar ekonomi inom programområdet. En viktig del är att öka medvetenheten och kompetensen om resursfördelningsmodellerna i organisationen och förbättra med ekonomi på alla nivåer.

Samhällsbyggnad

Programområde Samhällsbyggnads skattefinansierade verksamhet redovisar en budgetavvikelse på -3 mnkr, en budgetföljsamhet på -0,2 procent. De största avvikelserna är underskott inom färdtjänsten, högre kostnader för vinterväghållning, underskott från Open Art och extra kostnader i samband med bevattningsförbudet. Personalvakanser, högre intäkter än budgeterat från skogsavverkning, högre driftsbidrag än planerat från staten till naturvården samt kvarvarande budgetreserver på programnämnden bidrar till att den totala negativa budgetavvikelsen inte blir högre.

Inom de taxefinansierade verksamheterna redovisar avfallsverksamheten ett planerat underskott på knappt 5 mnkr. Vatten- och avloppsverksamheten redovisar ett underskott på drygt 3 mnkr, men detta syns inte i resultatet då det minskar skulden till abonnenterna. Vid årsskiftet var kvarvarande skuld till abonnenterna knappt 6 mnkr.

Social välfärd

Programområde Social välfärd redovisar ett samlat budgetöverskott på 10 mnkr, en budgetföljsamhet på +0,2 procent. Budgetavvikelsen har förbättrats jämfört med delårsrapport 2 vilket främst förklaras av ett tilläggsanslag från Kommunstyrelsen på 39 mnkr. Tilläggsanslaget har fördelats till vård- och omsorgsnämnderna för det fortsatta arbetet med anpassning av den kommunala hemvården till rådande marknadsandelar och krav på förbättrad effektivitet. Mellan 2015 och 2017 har hemvården gjort en positiv förflyttning motsvarande 26 mnkr. Utvecklingen mellan 2016 och 2017 är dock negativ, åtgärder ger inte förväntad effekt och underskottet inom hemvården uppgår till 31 mnkr trots tilläggsanslaget. Övriga driftsnämnder inom programområdet klarar budget i balans eller visar överskott. Intraprenadernas har ett överskott i förhållande till budget på 17 mnkr varav 15 mnkr är ackumulerade medel från tidigare år.

Driftsredovisning per nämnd →

Driftsredovisning Nämnd, anslag miljoner kronor	Bokslut 2016	Bokslut 2017			Budget 2017	Budget- avvikelse	Justerad budget- avvikelse
		Kostnader	Intäkter	Netto			
Barn och utbildning	-3 085	-4 147	811	-3 336	-3 323	-13	-39
Social välfärd	-2 822	-4 920	1 963	-2 958	-2 967	10	-7
Samhällsbyggnad	-578	-1 215	599	-615	-612	-3	-3
Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden	-465	-625	131	-494	-505	11	9
Kommunstyrelsen	-458	-719	247	-473	-496	23	21
- Lokalförsörjning, rörelsefastigheter	3	-1 011	1 006	-5	2	-7	-7
Landsbygdsnämnden	-5	-5	-	-5	-5	1	1
Stadsrevisionen	-3	-3	-	-3	-3	0	0
Valnämnden	0	0	0	0	0	0	0
Summa nämnder	-7 412	-12 646	4 757	-7 889	-7 911	21	-25
Tekniska nämnden, taxefinansierade verksamheter	2	-335	330	-5	0	-5	-5
Kommunstyrelsen – kommungemensamt	-189	-207	18	-189	-232	43	29
Kommungemensamma statsbidrag	120	-116	271	155	117	38	38
Finansiering	416	106	240	346	238	108	108
Driftbudget totalt	-7 063	-13 198	5 615	-7 583	-7 788	205	145
Avgår interna poster		3 114	-3 114				
Verksamhetens kostnader/intäkter	-7 063	-10 084	2 501	-7 583	-7 788	205	145

I kolumnen "Justerad budgetavvikelse" är resultaten justerade med kvarvarande AFA-medel och ackumulerade intraprenadöverskott från tidigare år som finansieras via eget kapital. Årets upparbetade resultat inom intraprenaderna är kvar.

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden redovisar en budgetavvikelse på 11 mnkr, en budgetföljsamhet på 1,8 procent. Överskottet består av statsbidrag från Skolverket och Europeiska socialfonden (ESF) samt ett överskott inom arbetsmarknadsåtgärder där volymerna inom arbetsmarknadsanställningar inte når budgeterad nivå. Intraprenaden Komvux har under året förbrukat tidigare års ackumulerade resultat och har nu en budget i balans.

Övriga nämnder och stadsrevisionen

Landsbygdsnämnden gör en budgetavvikelse på +0,7 mnkr på grund av vakant tjänst. Valnämnden gör en budgetavvikelse på +0,2 och Stadsrevisionen en budgetavvikelse på -0,1 mnkr.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelseförvaltningen visar en budgetavvikelse på +23 mnkr där 2 mnkr är oförbrukade AFA-medel och stora delar av överskottet beror bland annat på vakanta tjänster med anledning av svårigheter att rekrytera personal inom flera olika yrkesgrupper. Detta har lett till överskott på riktade anslag för uppdrag som inte har genomförts.

Kommungemensamt

Den kommungemensamma verksamheten redovisar en positiv budgetavvikelse på 80 mnkr. Statsbidrag för mottagna flyktingar, oförbrukade medel inom Kommunstyrelsens förfogande och oförbrukade AFA-medel bidrar till överskottet. Kostnader för genomförda sociala investeringar och tillskott till Örebro läns Flygplats AB minskar överskottet.

Finansiering

Inom kommunens interna finansiering finns en budgetavvikelse på +108 mnkr. Försäljning av tomträtter och exploateringsfastigheter står för 87 mnkr av överskottet. Inom pensionskostnader och personalförsäkringar finns överskott, då förväntad inflation inte stigit i den grad som aviserats i pensionsprognoserna.

Fördelning av budgetavvikelse

Örebro kommun upprättar två delårsrapporter per år, den 30 april och den 31 augusti. Delårsrapporten i augusti utgör kommunens officiella delårsrapport som precis som årsredovisningen granskas av kommunens revisorer. I delårsrapporterna görs prognoser på utfallet för helåret. Förändringen mellan prognosen i augusti och bokslut förklaras bland annat av den ombudgetering som gjordes från kommungemensamt till vård- och omsorgsnämnderna, konsekvenserna av förändrad redovisningsprincip för avskrivningar av datorer samt en positiv skatteintäktsutveckling.

Ianspråktagande av markeringar i eget kapital

I de senaste årens bokslut har Kommunfullmäktige beslutat om att ianspråkta delar av årets resultat på ett sätt som har flerårig effekt. Genom att markera medel i eget kapital öronmärks medel för specifika ändamål.

- För markeringar som gjorts av de AFA-medel som återbetalts för åren 2004–2008 har 13 mnkr förbrukats under året och 29 mnkr återstår.
- Ackumulerade resultat från intraprenader finansieras genom ianspråktagande av eget kapital. 10 mnkr har förbrukats och 8 mnkr i nya överskott har ackumulerats. Intraprenadernas ackumulerade överskott uppgår till 38 mnkr. Tre intraprenader redovisar underskott.
- Av de 87 mnkr som markerats för sociala investeringar har 13 mnkr förbrukats under året och 2,5 mnkr har återförts. Av de totalt 54 mnkr beviljade pågående insatserna kan vi redan nu se att 6 mnkr inte kommer att kunna återföras.
- Av de 200 mnkr markerade för digitalisering har 2 mnkr förbrukats under året.
- Ackumulerade resultat från avfallsverksamheten finns markerade inom eget kapital.
- I det egna kapitalet har markeringar gjorts för framtida avskrivningar av exploateringsfastigheter.
- Sedan tidigare finns även en konjunktur- och strukturbuffert på 200 mnkr och en resultatutjämningsreserv på 80 mnkr markerade för att vid behov kunna utjämna intäkter över en konjunkturcykel.

Fördelning av budgetavvikelse	Prognos april	Prognos augusti	Bokslut december
Nämndernas resultat	-4	-7	22
- outnyttjade markerade medel	51	54	47
Taxefinansierad verksamhet	-2	-5	-5
Kommungemensamt, finansiering och avskrivningar exklusive exploatering	33	148	113
Exploateringsverksamheten	50	40	40
Summa budgetavvikelse verksamhetens nettokostnader inkl. avskrivningar	77	176	170
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	76	39	92
Finansnetto	110	125	121
Budgetavvikelse totalt	263	339	383
Planerat överskott	169	169	169
Årets resultat	432	508	552
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	353	426	467

Transparensdirektivet

Lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (2005:590), den så kallade transparenslagen, ställer krav på öppen och separat redovisning för vissa verksamheter i offentliga företag om nettoomsättningen överstiger lagens tröskelvärde på 40 miljoner euro (cirka 394 mnkr för 2017). Kravet gäller om kommunen överstiger tröskelvärdet två år i följd. Örebro kommun behöver inte göra någon redovisning för 2017 eftersom nettoomsättningen understiger lagens tröskelvärde. Va-verksamheten och avfallsverksamheten särredovisas i bilaga.

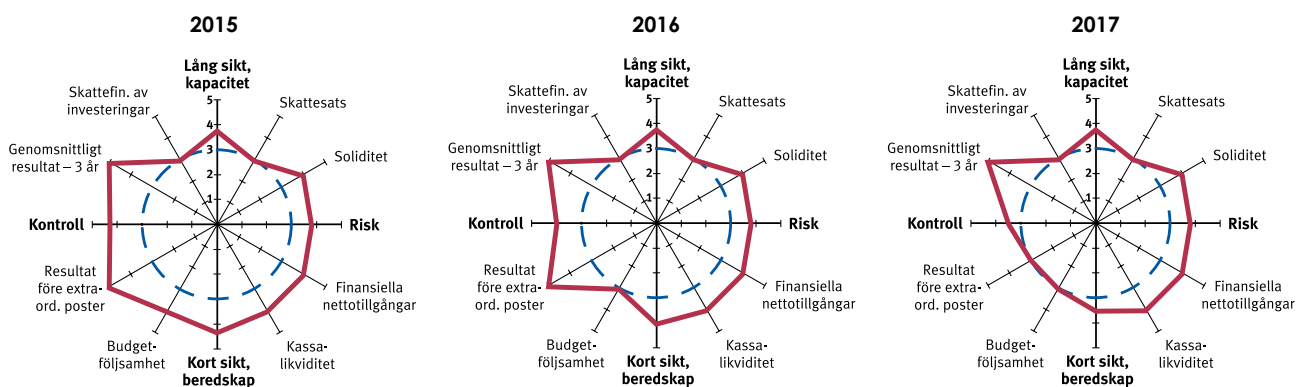
Särredovisning av VA- och avfallsverksamheterna →

Finansiell ställning jämfört med andra kommuner

Örebro har tillsammans med sju andra kommuner (Eskilstuna, Gävle, Jönköping, Linköping, Södertälje, Västerås och Uppsala) jämfört den finansiella ställningen med hjälp av en nyckeltalsmodell framtagen av Kommunforskning i Västsverige (KFI) som benämns "Den finansiella profilen". Profilen är konstruerad som ett polärtdiagram. Diagrammet innehåller åtta finansiella nyckeltal som är viktiga ur en kommuns finansiella horisont,

samt fyra finansiella perspektiv som är summan av de fyra nyckeltal som ligger närmast axeln. De fyra perspektiven är lång sikt – kapacitet, kort sikt – beredskap, risk samt kontroll. Varje kommun poängsätts på en femgradig skala utifrån inbördes relation för respektive nyckeltal.

Nedan redovisas Örebros profil i förhållande till de sju jämförelsekommunerna för åren 2015–2017. Den heldragna linjen visar Örebros poäng för varje enskilt nyckeltal respektive de fyra sammanvägda perspektiven. Den streckade ringen i mitten visar genomsnittet för jämförelsekommunerna. Ligger kommunen utanför den streckade ringen har den ett starkare värde än genomsnittet i gruppen och omvänt. Örebro ligger på eller över genomsnittet för samtliga nyckeltal i förhållande till jämförelsekommunerna. Nyckeltal där kommunen ligger över genomsnittet är genomsnittligt resultat de tre senaste åren, kassalikviditet, soliditet och finansiella nettotillgångar. Förändringar mellan åren i profilen beror på antingen den egna kommunens förbättring/försämring eller på att de andra kommunerna har förbättrat/försämrat sina resultat, eftersom kommunernas värden hela tiden jämförs med gruppens.

Finansiella nyckeltal*	R9-nätverk 2015	Örebro kommun 2015	R9-nätverk 2016	Örebro kommun 2016	R9-nätverk 2017	Örebro kommun 2017
Verksamhetens nettokostnader/ skatteintäkter	95,2	92,7	93,4	90,6	92,7	92,7
Avskrivningar/ skatteintäkter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,3	3,4
Finansnetto/ skatteintäkter	-1,6	-2,9	-1,3	-1,2	-1,4	-2,9
Verksamhetens nettokostnader/ skatteintäkter	96,6	92,8	95,1	92,4	94,6	93,2
Skattefinansieringsgrad av investeringar	130	122	182	165	143	123
Nettoinvesteringar/ verksamhetens nettokostnader	6	9	5	7	7	9
Resultat före extraordinära poster/ verksamhetens kostnader	2,7	5,7	4,2	6,2	4,5	5,5
Genomsnittligt resultat före extraordinära poster/ verksamhetens kostnader, 3 år	2,7	4,0	2,7	4,7	3,8	5,8
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	30	42	33	46	34	48
Finansiella nettotillgångar/ verksamhetens kostnader	14	39	14	40	16	41
Kassalikviditet	192	296	183	329	197	315
Primärkommunal skattesats, kr	21,01	20,88	21,11	21,35	21,11	21,35
Borgensåtagande/ verksamhetens kostnader	74	138	67	137	69	144
Budgetavvikelse för verksamhetens nettokostnader/ verksamhetens kostnader	1,1	0,4	1,6	4,0	1,7	1,7

* Nyckeltalen är justerade för kommunernas interbanker och redovisas i procent om inget annat anges.

FINANSIELL ANALYS KOMMUNKONCERNEN

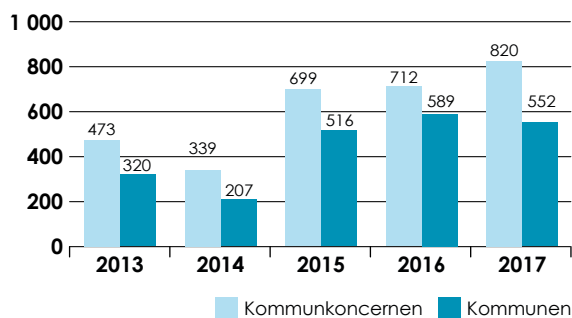
Örebro kommun bedriver en del av sin verksamhet i företagsform och har därför ägarintressen i ett antal olika aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser samt har en del av sin verksamhet i entreprenadform. Avsikten med den sammanställda redovisningen är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomi, oberoende av i vilken juridisk form den kommunala verksamheten bedrivs.

Årets resultat

Årets resultat i kommunkoncernen uppgår till 820 mnkr efter skatter och finansnetto. De senaste fem åren har resultatet i genomsnitt varit 609 mnkr. I kommunkoncernens resultat ingår resultat för kommunen och bolagen inom koncernen som ägs av Örebro Rådhus AB samt resultaten för övriga bolag och kommunalförbund som ägs direkt av kommunen. I resultatet är koncerninterna mellanhavanden eliminerade. Balansräkningen har en omslutning på 28 mdkr och det egna kapitalet uppgår till cirka 10 mdkr. Kommunfullmäktige har fastställt särskilda ågardirektiv för de majoritetsägda aktiebolagen.

Finansiella rapporter →

Årets resultat kommunkoncernen, mnkr

Finansiella intäkter och kostnader

Det finansiella resultatet för kommunkoncernen uppgår till -114 mnkr. Att det finansiella resultatet har stärkts under året beror dels på det låga ränteläget i omvärlden, dels att kommunen har haft stora reavinsterna från kapitalförvaltningen.

Investeringar per bolag →

Investeringar Belopp i miljoner kronor	2015	2016	2017		
			Budget	Bokslut	Avvikelse
Skattefinansierad verksamhet	-410	-262	-831	-377	453
Taxefinansierade verksamheter	-126	-163	-304	-187	117
Exploateringsfastigheter	-62	-76	0	-108	-108
Kommunens investeringar	-598	-500	-1 135	-673	462
Bolagens investeringar för skattefinansierad verksamhet	-643	-497	-1 203	-823	380
Kommunens investeringsprogram	-1 241	-997	-2 338	-1 496	843
Bolagens investeringar utanför investeringsprogrammet	-1 277	-1 079	-1 366	-1 312	53
Totalt kommunkoncernens investeringar	-2 518	-2 076	-3 704	-2 808	896

I tabellen ovan ingår interna köp inom kommunkoncernen med 62 mnkr år 2017.

Finansnetto	2013	2014	2015	2016	2017
Finansiella intäkter	87	141	128	63	151
Finansiella kostnader	-262	-314	-275	-285	-265
Finansnetto	-175	-173	-147	-222	-114

Balansräkningen

Investeringar

Årets investeringar i kommunkoncernen uppgår till 2 808 mnkr (2 076 mnkr 2016). Örebro kommun har under flera år haft en stark befolkningstillväxt vilket har inneburit att investeringar i bostäder och verksamhetslokaler har legat på en hög nivå. I genomsnitt har koncernen de fem senaste åren investerat 2 319 mnkr per år. Kommunen har de senaste åren haft goda ekonomiska resultat som kunnat finansiera de skattefinansierade investeringarna, medan låneskulden har ökat i bolagen.

Självfinansieringsgrad av investeringar

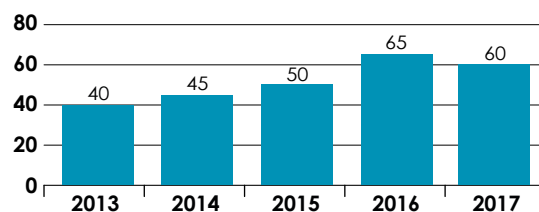
Självfinansieringsgraden av investeringar mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat och avskrivningar. Ett värde som överstiger 100 procent innebär att koncernen inte behöver låna till investeringar.

Självfinansieringsgraden uppgår till 60 procent vilket är 5 procentenheter lägre än föregående år.

Att självfinansieringsgraden minskar trots det starka resultatet i koncernen beror på att investeringarna fortsatt ökar.

Av de skattefinansierade investeringarna i kommunens investeringsprogram som uppgår till 1 496 mnkr har 785 mnkr, (52 procent) finansierats via lån.

Självfinansieringsgrad investeringar i kommunkoncernen, procent

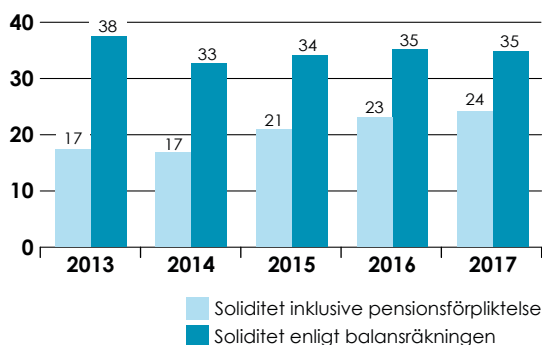

Soliditet

Soliditeten i koncernen inklusive pensionsåtagandet har stärkts under året och uppgår till 24 procent vilket kan jämföras med kommungenomsnittet på cirka 26 procent. Den senaste fem åren har soliditeten stärkts med 7 procentenheter. En långsiktigt stabil soliditet är bra för att ge kommunkoncernen en god betalningsförmåga på lång sikt och därmed en god finansiell handlingsberedskap för framtiden.

Soliditet kommunkoncernen, procent

Finansiell verksamhet

Finansiering

Huvuddelen av den externa upplåningen för koncernen hanteras av kommunens internbank. Internbanken ger i sin tur koncerninterna lån till bolagen. Bolagen ansvarar själva för ränteriskhanteringen. Moderbolag i koncernen som enbart äger aktier samt vissa delägda bolag hanterar själva upplåningen med kommunal borgen. Syftet med den finansiella samordningen i koncernen är att skapa bättre förutsättningar för kreditanskaffning som ska leda till lägre räntenivå, minskad finansieringsrisk och en effektivare finansförvaltning. Kommunen samordnar in- och utbetalningar samt rörelsekrediter med kommunens bolag i ett gemensamt koncernkontosystem. Överskottlikviditeten i kommunen placeras i en kortfristig och en långfristig likviditetsförvaltning.

Den koncerngemensamma finanspolicyn som fastställts av Kommunfullmäktige sätter ramarna för den finansiella verksamheten i kommunen och bolagen. Kommunfullmäktige fastställer en låneram för koncernens upplåning och Kommunstyrelsen fastställer låneramar för bolagen. Internbankens finansieringskällor utgörs av Kommuninvest, Publika läneprogram, Europeiska investeringsbanken samt banklån. Kommunen har en hög kreditvärdighet. Kommunens kreditbetyg är fastställt till AA+ av ratinginstitutet Standard and Poor's vilket är det näst högsta betyg man kan erhålla. Det innebär i sin tur att det för investerare är förknippat med mycket låg risk att låna ut pengar till Örebro kommun.

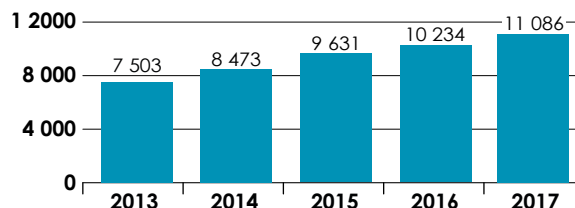
Låneskuld

Koncernens bruttolåneskuld uppgår till 14 415 mnkr som är en ökning med 1 292 mnkr. Kommunen har sedan flera år tillbaka ingen låneskuld om man exkluderar lånen som vidareutlånas av internbanken, utan istället ett likviditetsöverskott. Kommunens likviditetsöverskott exklusive avsatta medel för pensioner har under året ökat med 440 mnkr och uppgår till 3 329 mnkr. Inkluderas likviditetsöverskottet så har nettolåneskulden ökat med 852 mnkr sedan årsskiftet och uppgår till 11 086 mnkr.

Nettolåneskulden har i snitt ökat 10 procent årligen de fem senaste åren. Låneskulden kan relateras till bolagens tillgångar i

fastigheter där marknadsvärdet har ökat med 14 procent per år i genomsnitt, vilket är mer än låneskulden under samma period. Marknadsvärdet för bolagens fastighetsbestånd uppgår till 37 824 mnkr (31 382 mnkr år 2016). Det bokförda värdet uppgår till 15 812 mnkr (15 021 mnkr 2016).

Kommunkoncernens nettolåneskuld, mnkr

Finansiell riskhantering

Kommunens internbanks inlåning sker till rörlig ränta som sedan vidareutlånas med rörlig ränta till bolagen. Bolagen ansvarar själva för ränteriskhanteringen. De finansiella riskerna inom internbanken och bolagen regleras i den koncerngemensamma finanspolicyn. Med finansieringsrisk avses risken att vid någon tidpunkt inte kunna erhålla lån avseende refinansiering av befintlig låneskuld eller nyupplåning. Finansieringsrisken begränsas genom att internbanken använder flera olika finansieringskällor för sin upplåning. Risken begränsas också genom att kapitalförfall sprids över tiden samt att interbanken har en likviditetsreserv som ska täcka minst 70 procent av förfallande lån inom ett år. Kapitalbindningstiden uppgår till 2,9 år, andel låneförfall inom ett år uppgår till 39 procent och likviditetsreserven täcker 82 procent av förfallande lån inom ett år.

Motpartsrisik är att de finansiella motparterna inte fullgör sina åtaganden. Denna risk ska hanteras genom att ställa krav på motparternas kreditvärdighet samt sprida avtalen mellan ett flertal motparter. Godkända motparter vid upplåning och derivatavtal är motparter som erhållit rating av Standard and Poor's på nivån minst A.

Ränterisk är risken för de förändringar i marknadsräntor som påverkar kostnaden för räntebärande skulder. Genom räntederivat kan räntebindningsstrukturen anpassas för att uppnå en önskad ränterisk. Genom valutaderivat säkras upplåning i utländsk valuta till svenska kronor. Valuta- och räntederivat uppgår till ett sammanlagt nominellt belopp på 13 196 mnkr. Den genomsnittliga räntan uppgår till 1,94 procent och årets räntekostnad är 286 mnkr. Den genomsnittliga räntebindningstiden uppgår till 7,3 år.

Grön obligation

För att finansiera kommunkoncernens gröna investeringsprojekt – vilka bidrar till målen i vårt miljöprogram – gavs under 2017 en tredje grön obligation ut (500 mnkr). Totalt har gröna obligationer på 1 750 mnkr emitterats inom ramen för kommunens obligationsprogram. Gröna obligationer är även ett medel för att uppnå målen i vår klimatstrategi, och en så stor andel som möjligt av kommunens lån ska utgöras av gröna obligationer. Under 2017 utgjorde gröna obligationer 12 procent av den totala låneskulden (10 procent 2016). Motsvarande andel för obligationsprogrammet var 26 procent. Investeringsprogrammet klimat- och miljöprestanda beskrivs i vårt ramverk som bygger på Green Bond Principles. Projektens klimat- och miljönytta presenteras i en årlig rapport som återfinns på kommunens webbplats.

God ekonomisk hushållning – medarbetare

Kompetensförsörjning

Att möta dagen och morgondagen med rätt kompetens är avgörande för att Örebro kommun ska kunna utvecklas inom strategiskt viktiga områden. Svårigheten att rekrytera och behålla kompetenser inom vissa yrken har blivit alltmer kännbar. Vissa lärare, specialpedagoger, sjuksköterskor, socionomer, ingenjörer, chefer samt vissa yrkesgrupper inom IT är exempel där utbudet inte alltid motsvarar efterfrågan. Det gäller även nationellt, och inom vissa av grupperna finns konkurrens med andra sektorer. I praktiken får detta en direkt betydelse för kommunens produktions- och utvecklingstakt. Detta, i kombination med den starka tillväxten och därmed krav på kraftiga volymökningar av välfärdstjänster, genererar utmaningar som inte nog kan understrykas. Det är ett angeläget utvecklingsarbete att arbeta systematiskt med bedömningar och analyser av dagens och framtidens behov av kompetens, liksom att arbeta med insatser inom hela processen ARUBA (attrahera, rekrytera, utveckla, behålla, avsluta). En grundförutsättning för att få effekt i strategisk kompetensförsörjning inklusive lönebildningsarbete, är att processen ligger i fas med budgetarbetet.

Bemanning

Som en konsekvens av den starka tillväxten och den växande staden har antalet anställda ökat med cirka 220 årsarbetare jämfört med 2016. Ökningen rör samtliga programområden, men Barn och utbildning står för den största andelen. Förhållandet mellan antalet månadsavlönade kvinnor och män är oförändrat med 76 procent kvinnor. Av den totala andelen visstidsanställningar utgör männen cirka en tredjedel, medan de utgör drygt en femtedel av den totala andelen tillsvidareanställningar. Både andelen utrikesfödda kvinnor och män fortsätter att öka och totalt motsvarar andelen utrikesfödda 20 procent av kommunens månadsavlönade medarbetare. Andelen utrikesfödda kvinnliga chefer minskar medan andelen manliga är oförändrad, vilket innebär att vid årsskiftet var 9 procent av cheferna utrikesfödda.

Kommunen har under flertal år arbetat aktivt med att öka andelen heltidsanställningar, främst nämnderna inom Social välfärd. En handlingsplan har tagits fram som dels beskriver tidigare insatser och projekt, dels kommunens fortsatta arbete med att öka andelen heltidsarbetande inom alla förvaltningar. Andelen heltidsanställningar i kommunen har ökat succesivt sedan 2014 och är idag 80,2 procent. Andelen kvinnor som är heltidsanställda har sedan 2016 ökat från 76,4 till 78 procent och för männen från 87,5 procent till 87,6 procent. Utökningen av tillsvidareanställdas sysselsättningsgrad kräver en minskning av andelen timavlönade. Dock har andelen timavlönade ökat något, främst inom Barn och utbildning och Social välfärd där även antalet anställda har ökat. Att minska andelen timavlönade och erbjuda fler medarbetare tryggare och stabilare anställningar bidrar inte minst till en ökad kontinuitet, men även till förbättrade arbetsmiljöförhållanden och ökade möjligheter till verksamhetsutveckling.

Föräldraledighet

Uttag av föräldraledighet minskar medan uttag av tillfällig föräldrapenning (VAB) ökar. Männen fortsätter att öka sitt uttag av både föräldraledighet och VAB, medan kvinnornas uttag av föräldraledighet minskar. Kvinnorna står dock för dubbelt så stort uttag av föräldraledighet som männen.

Arbetsmiljö och hälsa

Frisknärvaron ökar och korttidssjukfrånvaron minskar jämfört med helår 2016. Både den totala sjukfrånvaron i procent av arbetstiden och sjukfrånvaron över 60 dagar minskar totalt. Kvinnor är till andel och omfattning mer sjukfrånvarande än männen. Däremot minskar kvinnors sjukfrånvaro, medan männens både totala och långa sjukfrånvaro ökar. Utvecklingen verkar vara att färre medarbetare är sjukfrånvarande och att den tidigare ökningen av den längre sjukfrånvaron har avtagit. En bidragande faktor kan vara införandet av det nya verksamhetssystemet ADATO som ger chefer en överblick över medarbetarnas sjukfrånvaro, vilket gör det möjligt att i ett tidigt skede identifiera behov av rehabiliterande insatser.

Antal årsarbetare i Örebro kommun	Tillsvidareanställda		Visstidsanställda		Totalt antal årsarbetare
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
Barn och utbildning	3 558	892	429	264	5 143
Samhällsbyggnad	361	446	36	38	881
Social välfärd	3 286	621	248	85	4 240
Kommunstyrelseförvaltningen	484	197	70	29	780
Vuxenutbildning och arbetsmarknad	257	124	52	18	451
Totalt Örebro kommun*	7 946	2 280	835	434	11 495

* Exklusive anställda enligt beredskapsavtalet.

Kommunens deltagande i det nationella forskningsprojektet *STAMINA* har varit positivt både för arbetet med arbetsmiljö och verksamhetsutveckling. Genom att identifiera riskfaktorer och förbättringsområden i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön skapas också förutsättningar för en effektiv och välfungerande verksamhet. Projekt *Hållbar arbetshälsa* har påbörjats och syftar till att göra en djupgående kartläggning som

ska resultera i ett underlag med aktiviteter för en minskad sjukfrånvaro. Samtliga driftsnämnder har under året tagit beslut om åtgärder inom ramen för den av Kommunstyrelsen beslutade handlingsplanen för en hållbar arbetsmiljö för både kvinnor och män. Till utbildningen *Samverkan och rollfördelning* har cirka 135 skyddsombud samt 113 chefer och arbetsledare anmält sig, vilket motsvarar cirka 20 procent av den totala andelen chefer.

Sjukfrånvaro		Bokslut 2015	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Förändring 2016–2017
Frisknärvaro, i procent av medarbetare*	Totalt	54	53	56	2,6
	Kvinnor	50	50	53	3,1
	Män	66	66	67	0,9
Sjukfrånvaro i procent av arbetstiden	Totalt	6,3	7,1	6,8	-0,3
	Kvinnor	7,1	8	7,6	-0,4
	Män	3,8	4,2	4,3	0,1
Sjukfrånvaro i procent av arbetstiden per ålder					
Totalt	Upp till 29 år	4,5	5,3	4,9	-0,4
	30–49 år	6,1	6,9	6,6	-0,3
	>50 år	7,2	8,0	7,8	-0,2
Kvinnor	Upp till 29 år	5,0	6,0	5,4	-0,6
	30–49 år	6,9	7,8	7,5	-0,3
	>50 år	8,0	8,9	8,6	-0,3
Män	Upp till 29 år	3,2	3,2	3,4	0,2
	30–49 år	3,4	3,6	3,7	0,1
	>50 år	4,6	5,4	5,4	0,0
Korttidssjukfrånvaro**	Totalt	6,5	6,8	6,6	-0,2
	Kvinnor	6,9	7,3	7,0	-0,3
	Män	5,3	5,4	5,4	0,0
Andel långtidssjukfrånvaro	Totalt (>60 dagar)	42,2	46,2	45,6	-0,6
	Kvinnor (>60 dagar)	43,7	47,6	46,6	-1,0
	Män (>60 dagar)	34,1	37,8	39,7	1,9

* Andel medarbetare med 0–5 sjukfrånvarodagar fördelade vid max 3 tillfällen.

** Antal dagar per anställd, korttidssjukfrånvaro 1–4 dagar.

VERKSAMHETEN I KOMMUNENS NÄMNDER

Nämndernas åtagande är att säkra sitt verksamhetsuppdrag enligt reglementet och genomföra de utvecklingsuppdrag de fått via ÖSB (Övergripande strategier och budget) eller programplaner. Nämnderna ska genom dessa åtaganden bidra till utvecklingen inom kommunens 21 mål. För att klara sitt åtagande har nämnden ekonomiska och personella resurser som ska användas på ett effektivt sätt, och nämndspecifika resurser i form av olika verksamheter (till exempel vårdplatser). Tillsammans bidrar resurserna till att en god ekonomisk hushållning kan upprätthållas. Detta kräver bland annat att nämnden är en attraktiv arbetsgivare, bidrar till att kommunens lokaler nyttjas på ett effektivt sätt och att nämnden med hjälp av digitalisering och annan kvalitetsutveckling utvecklar sin verksamhet.

Nedan lämnas en kort beskrivning av varje nämnds ansvar och vad som präglat nämndens arbete under året. Det sammantagna resultaten inom de 21 målen redovisas i avsnittet God ekonomisk hushållning – verksamhetsmålen. Mer information om varje nämnds verksamhet och resultat finns i respektive årsberättelse.

Årsberättelser finns på orebro.se

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Detta görs med stöd av programnämnder.

Året har präglats av att skapa förutsättningar för en hållbart växande stad, Sveriges bästa äldreomsorg och Skolutveckling tillsammans. Kommunstyrelsen arbetar vidare med att skapa ännu bättre förutsättningar till exempel för kommunens digitalisering och för kompetensförsörjning, med minskad klimatbelastning och med sociala investeringar.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har Kommunstyrelsen bidragit till utveckling inom kommunens mål. Det råder ett glapp mellan övriga nämnders förväntningar på resurstöd från Kommunstyrelseförvaltningen och det stöd som kan erbjudas. Det kan bero både på bristande kontinuitet i stödet och att informationen om möjligheterna till stöd varit bristfällig. Detta riskerar att påverka utvecklingen i övriga nämnder.

Programnämnd barn och utbildning

Programnämnd barn och utbildning ansvarar för att tillse att barn och unga i Örebro kommun ges möjlighet till barnomsorg och utbildning oavsett utförare, för myndighetsutövning samt för kvalitetsutveckling inom området.

Året har präglats av skolutvecklingsarbetet *Skolutveckling tillsammans – Topp 25 2025*. Programnämnden arbetar också vidare med lokalförsörjningsplaner för att säkra utbyggnaden av förskolor och skolor, kompetensförsörjning för att säkra kvaliteten och med resursfördelningsmodellerna för att kontinuerligt öka träffsäkerheten.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Förskolenämnden

Förskolenämnden ansvarar för kommunens förskolor och öppna förskolor samt för barnomsorg under tid då förskola inte kan erbjudas.

Året har präglats av arbetet med att få en mer likvärdig förskola med mer betoning på undervisning i verksamheten. Nämnden arbetar också vidare med att minska sjukfrånvaron genom ett systematiskt arbetsmiljöarbete och genom att möta behovet av barnomsorgsplatser, minska barngrupperna och i samma takt rekrytera pedagoger.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden ansvarar för kommunens grundskolor, den obligatoriska särskolan och fritidshem.

Året har präglats av arbetet med att öka måluppfyllelsen för alla elever och att planera för och genomföra insatser inom de områden och verksamheter som har störst behov, utifrån utvecklingsområdena nyanländas lärande, systematiskt kvalitetsarbete och digitalisering. Nämnden arbetar också vidare med kompetensförsörjning.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit till utveckling inom kommunens mål. Avvikelse i önskad kvalitet för medborgarna består främst i att andelen elever som uppnår kunskapsmålen är för låg.

Gymnasienämnden

Gymnasienämnden ansvarar för kommunens gymnasieskolor, gymnasiesärskolan, Riksgymnasium för döva och hörselskadade, Riksgymnasiesärskola och vissa utbildningar för vuxna.

Året har präglats av åtgärder för att nå en budget i balans. Nämnden arbetar också vidare med förändrings- och utvecklingsarbete med elevens lärande i fokus, för att öka måluppfyllelsen och ytterligare förbättra upplevelsen av trygghet. Utvecklingen av arbetet inom kommunens aktivitetsansvar (KAA) har fortsatt tillsammans med Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit till utveckling inom kommunens mål. Avvikelse i önskad kvalitet för medborgarna består främst i att andelen elever som avslutar gymnasieskolan med examen eller studiebevis är för låg. Nämnden redovisar en budgetavvikelse, -24 miljoner kronor.

Programnämnd samhällsbyggnad

Programnämnd samhällsbyggnad ansvarar för kommunens fysiska översiktsplanering och trafikplanering samt för förebyggande miljöarbete.

Året har präglats av proaktivt arbete för att bygga, utveckla och säkra ett hållbart och växande Örebro med bland annat revidering av översiktsplanen. Programnämnden arbetar därutöver vidare med strategisk framförhållning och beredskap inför försäljning av mark till bostäder och verksamheter. "Örebromodellen" säkrar en effektiv planerings- och markanvisningsprocess.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden ansvarar för plan- och byggnadsverksamheten inom kommunen.

Året har präglats av arbete med att aktivt stärka samhällsbyggnadsprocessen för att säkra bostadsförsörjningen och skapa sammanhang som gynnar integration och andra sociala värden. Nämnden arbetar också vidare med att utveckla en digitaliserad ärendekedja med fler e-tjänster och fortsatt arbete för att stimulera flyttkedjan.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden ansvarar för att tillgodose örebroarnas behov av service inom områdena vatten, avlopp, renhållning, avfallshantering, väghållning och parkskötsel.

Året har präglats av arbete för att säkerställa infrastrukturen och den allvarliga situationen för stadens vattenförsörjning som medförde ett tillfälligt bevattningsförbud. Nämnden arbetar också vidare med den växande stadens krav på volymökningar i infrastrukturen som fordrar utökade resurser för underhåll. Dricksvattenförsörjningen säkras med den nya vattenreservoaren "Lyran" med planerad driftstart 2019, samt planeringen av projektet "Vatten från Vättern" som går framåt.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Miljönämnden

Miljönämnden ansvarar för prövning och tillsyn enligt bland annat miljöbalken, livsmedelslagen, tobakslagen, alkohollagen samt smittskyddslagen.

Året har präglats av utövandet av tillsyn och kontroll och ett proaktiva arbete för att nå maximal effekt. Inom den avgiftsfinansierade verksamheten har nämnden arbetat för att få ned den inestående kontrolltiden, men har inte lyckats under året. Nämnden arbetar vidare med de anpassningar i arbetssätt som behövs för att möta förändringar i miljöbalken och tobakslagen.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Kulturnämnden

Kulturnämnden ansvarar för Kulturskolan, Bio Roxy, Örebro konsthall, folkbibliotek, fritidsgårdsdrift och kommungemensam ungdomsverksamhet, samt stödjer och samordnar stadsdelsutvecklingen.

Året har präglats av arbete med att revidera det kulturpolitiska programmet för att tydliggöra kulturpolitikens inriktning, genomförandet av Open Art 2017 och arbetet för att möta behovet hos barn och unga i den växande staden genom att bland annat ta fram långsiktiga behov av kulturutbud och fritidsgårdar. Nämnden arbetar också vidare med att planera för hur verksamheter i det kommande Kulturkvarteret ska utformas samt fortsätter arbetet med att hitta effektivare arbetssätt och smartare tjänster genom digitalisering.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Fritidsnämnden

Fritidsnämnden ansvarar för skötsel av idrotts- och friluftsanläggningar, inomhusbad och friluftsbad samt för föreningsbidrag.

Året har präglats av framtagande av ett idrottspolitiskt program som syftar till att tydliggöra kommunens mål med idrottspolitiken, samt arbete för att skapa en meningsfull fritid tillsammans med civilsamhället, föreningar och andra aktörer. Nämnden arbetar också vidare med att vara en aktiv part i att möta behovet hos barn och unga i den växande staden, bland annat genom att ta fram underlag för långsiktiga behov av nya fritids- och idrottsplatser.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit till utveckling inom kommunens mål.

Programnämnd social välfärd

Programnämnd social välfärd ansvarar för ett utbud av välfärds-tjänster, såväl i egen regi som extern regi. Nämnden utfärdar kvalitetskriterier för tjänsterna samt ansvarar för delar av myndighetsutövningen inom området.

Året har präglats av utvecklingsarbetet med rehabiliterande arbetssätt och framtagandet av strategin *Åldras på dina villkor*. Programnämnden arbetar också vidare med ekonomistyrning för att få en budget i balans, med att skapa en långsiktig lokal- och bostadsförsörjningsplanering samt med kvalitetssäkring av myndighetsutövningen.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Vård- och omsorgsnämnderna

De två vård- och omsorgsnämnderna ansvarar för kommunens vård- och omsorgsboenden, hemvård, dagcentraler, anhörigstöd och rehabilitering.

Året har präglats av stabil verksamhet inom det förebyggande området och vård- och omsorgsboendena, samt av förbättrings-åtgärder och omorganisation inom hemvården. Nämnden arbetar vidare med anpassning av hemvården till rådande marknadsandelar och krav på förbättrad effektivitet.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit till utveckling inom kommunens mål. Avvikelser i önskad kvalitet för medborgarna består främst i bristande personalkontinuitet (servicemottagarna får möta för många olika personal inom hemvården). Nämnderna visar tillsammans en budgetavvikelse på -14 mnkr.

Nämnden för funktionshindrade

Nämnden för funktionshindrade ansvarar för stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

Året har präglats av utveckling av arbetssätt för att stöd ska kunna erbjudas på nya sätt och kvaliteten förbättras. Nämnden arbetar vidare med ny digital teknik och med att förfina metoderna för återkoppling från servicemottagarna för att kunna säkra nöjdhet.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Socialnämnderna

De två socialnämnderna ansvarar för socialtjänstens individ- och familjeomsorg.

Året har präglats av fortsatt utveckling av det nya socialkontoret i Vivalla och ett ökande ärendeflöde gällande barn. Nämnden arbetar vidare med kompetensförsörjningen och med att erbjuda familjer och enskilda stöd som motsvarar deras behov, med möjlighet till inflytande och delaktighet.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden ansvarar för tillsyn över förmyndares, förvaltares och gode mäns uppdrag.

Året har präglats av ökat antal komplexa ärenden och flera beslutade och kommande förändringar i lagar som rör verksamhetsområdet. Nämnden arbetar vidare med digitalisering och effektivisering.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Landsbygdsnämnden

Nämnden finns direkt under Kommunstyrelsen och ansvarar för att stimulera utvecklingen på landsbygden, samt är ett referensorgan i de frågor som rör landsbygden i Örebro kommun.

Året har präglats av arbete med landsbygdsprogrammet som antogs av Kommunfullmäktige i början av året. Nämnden arbetar vidare med implementeringen av programmet och med medborgardialoger kring utvecklingen.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit väl till utveckling inom kommunens mål.

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Nämnden finns direkt under Kommunstyrelsen och ansvarar för kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för personer med funktionsnedsättning, svenska för invandrare (sfi) samt uppdragsutbildning och annan kompletterande vuxenutbildning. Nämnden ansvarar även för insatser inom kommunens arbetsmarknadsprogram samt för försörjningsstöd.

Året har präglats av arbete mot en inkluderande arbetsmarknad där alla ska kunna arbeta och känna sig behövda. Nämnden arbetar vidare med att modernisera arbetsmarknadsinsatserna för att de bättre ska matcha behoven hos arbetslösa, samt med att starta Ung Arena, där bland annat det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) ingår.

Genom arbetet med grunduppdraget och utvecklingsuppdragen har nämnden bidragit till utveckling inom kommunens mål. Avvikelser i önskad kvalitet för medborgarna består främst i att arbetslösheten är högre än i riket och att arbetsmarknadsåtgärderna i för låg grad leder till arbete eller studier.

Stadsrevisionen

Stadsrevisionens uppgift är att årligen på uppdrag av Kommunfullmäktige självständigt granska all verksamhet som bedrivs inom Kommunstyrelsens/nämndernas verksamhetsområden. Genom lekmanrevisioner, som är valda ur gruppen av revisorer i Stadsrevisionen, granskas även att de kommunala bolagen följer ägar direktiven och har god intern kontroll.

Stadsrevisionen har under 2017 granskat kommunens delårsrapport och årsredovisning, samt genomfört ett antal fördjupade granskningar samt granskat kommunens interna kontroll.

Valnämnden

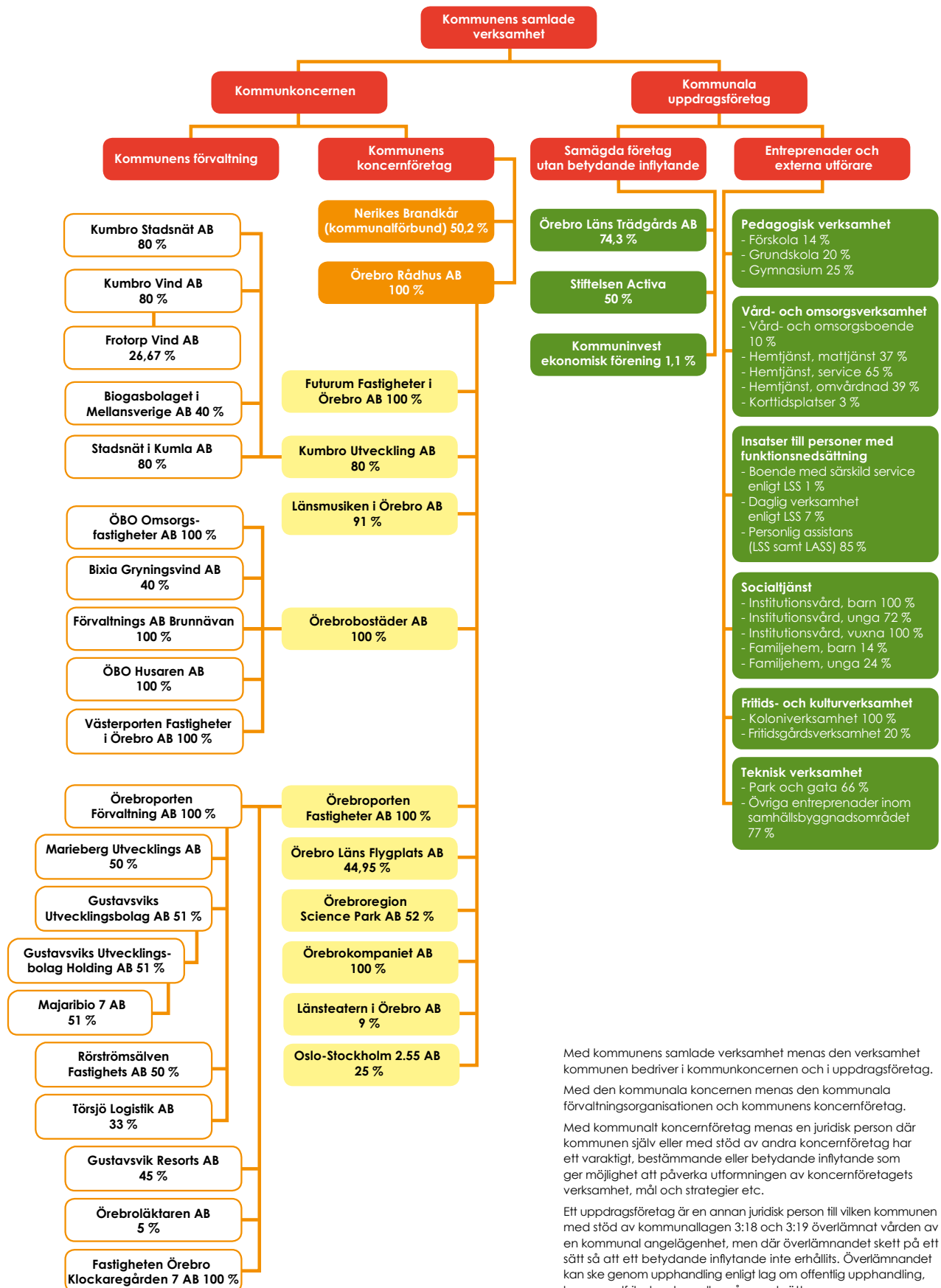
Den lokala valmyndigheten består av valnämnd och valkansli. Valnämnden ansvarar för valen, och valkansliet för det praktiska genomförandet av allmänna val, val till Europaparlamentet samt eventuella folkomröstningar.

Under 2017 genomfördes inga val.

Nämnden för företags- hälsovård samt tolk- och översättarservice

Nämnden är gemensam för Örebro kommun, Region Örebro län och Kumla kommun.

VERKSAMHETEN I ÖREBRO KOMMUNS FÖRETAG

Med kommunens samlade verksamhet menas den verksamhet kommunen bedriver i kommunkoncernen och i uppdragsföretag.

Med den kommunala koncernen menas den kommunala förvaltningsorganisationen och kommunens koncernföretag.

Med kommunalt koncernföretag menas en juridisk person där kommunen själv eller med stöd av andra koncernföretag har ett varaktigt, bestämmande eller betydande inflytande som ger möjlighet att påverka utformningen av koncernföretagets verksamhet, mål och strategier etc.

Ett uppdragsföretag är en annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av kommunallagen 3:18 och 3:19 överlämnat värdan av en kommunal angelägenhet, men där överlämnandet skett på ett sätt så att ett betydande inflytande inte erhållits. Överlämnandet kan ske genom upphandling enligt lag om offentlig upphandling, lag om valfrihetssystem eller på annat sätt.

Verksamheten i Örebro kommuns företag

Örebro kommun har valt att bedriva en del av sin verksamhet i företagsform och har därför ägarintressen i ett antal olika aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser.

Företagsstruktur

Örebro kommun har en koncern för huvuddelen av de kommunägda aktiebolagen med det helägda Örebro Rådhus AB som moderbolaget. Följande tio bolag ägs helt eller delvis direkt av moderbolaget:

- Örebrobostäder AB
- Örebroporten Fastigheter AB
- Futurum Fastigheter i Örebro AB
- Kumbro Utveckling AB
- Länsmusiken i Örebro AB
- Örebrokompaniet AB
- Örebro Läns Flygplats AB
- Alfred Nobel Science Park AB
- Länsteatern i Örebro AB
- Oslo–Stockholm 2.55 AB

Dotterbolagen inom Örebro Rådhuskoncernen har i sin tur totalt 20 hel- eller delägda dotterbolag vid årsskiftet 2017/2018. De största är Kumbro Stadsnät AB, Kumbro Vind AB, Västerporten Fastigheter i Örebro AB, ÖBO Omsorgsfastigheter AB och Gustavsvik Resorts AB.

Örebro kommun äger även direkt aktier eller andelar i kommunägda företag och stiftelser som svarar för regional samverkan inom en viss verksamhet, eller i övrigt bedriver en verksamhet som är av särskild betydelse för kommunen. De större delägda företagen är kommunalförbundet Nerikes Brandkår, Stiftelsen Activa och Kommuninvest ekonomisk förening.

Förändringar i företagsstrukturen

I september 2017 sålde Örebrobostäder AB sitt bolag Studentbostäder i Bottenhavet AB till Svenska Studenthus. Bolaget innehöll 306 studentlägenheter.

I december 2017 förvärvade Örebroporten Fastigheter AB ett bolag, Fastigheten Örebro Klockaregården 7 AB. Bolaget innehåller fastigheten Klockaregården 7 som kommer att vara en del av Kulturkvarteret. En fusionprocess av bolaget är påbörjad vilket innebär att fastigheten efter fusionen kommer att ingå i Örebroporten Fastigheter AB:s fastighetsbestånd.

Örebroporten Förvaltning AB:s dotterdotterbolag Gustavsviks Utvecklingsbolag Holding AB har sålt sina två dotterbolag Majaribio 6 AB och Kiti2 AB som det ägde vid årets ingång. Under året har man bildat två nya bolag, Majaribio 4 AB och Majaribio 7 AB. Bolaget Majaribio 4 AB har sålts under året men bolaget Majaribio 7 AB finns kvar i koncernen vid årets utgång.

Under hösten 2017 beslutade Kommunfullmäktige att Örebro Rådhus skulle bilda två nya bolag – Vätternvatten AB och Örebro Parkering AB. Dessa bolag kommer att bildas under början av 2018.

Kommunfullmäktige har också beslutat under 2017 att tillsammans med övriga delägare i bolaget Oslo–Stockholm 2.55 AB sälja andelar av bolaget till två nya delägare, Region Västmanland och Västerås Stad. Därmed kommer Örebro Rådhus AB:s del i bolaget minska från 25 till 16,7 procent. Denna ägarförändring kommer att ske i början av 2018.

Ägarstyrning

Kommunfullmäktige fastställde i januari 2014 en bolagspolicy som tydliggör kommunens ägarroll och anger hur ägarstyrning av kommunens bolag ska genomföras. Denna policy uppdaterades i juni 2017. I Örebro kommuns övergripande strategier och budget finns budgetdirektiven för bolagen med. På så vis uppdateras bolagens ägardirektiv varje år och är en naturlig del av kommunens totala styrning.

Kommunstyrelsen ska årligen lämna en särskild rapport till Kommunfullmäktige där en bedömning görs av bolagens verksamhet under året, utifrån de ändamål och befogenheter som har fastställs av Kommunfullmäktige. Denna rapport för verksamhetsåret 2017 lämnas i maj 2018. I detta avsnitt kommenteras därför endast de majoritetsägda bolagens ekonomiska resultat.

Bolag inom Örebro Rådhuskoncernen

Örebro Rådhus AB

Kommunens ägardirektiv anger att Örebro Rådhus AB ska utöva och samordna kommunens ägarroll för de majoritetsägda bolagen så att resurserna inom bolagskoncernen utnyttjas på ett optimalt sätt.

Örebro Rådhus AB äger och förvaltar aktier till ett bokfört värde av 1 794 mnkr i bokslut 2017 (1 799 mnkr år 2016). Aktierna i dotterbolaget Kumbro Utveckling AB skrevs ned med 5 mnkr, då Kumbro Utveckling AB i sin tur har skrivit ned sina aktier i Biogasbolaget i Mellansverige AB.

Årets resultat för Örebro Rådhus AB är en vinst på 37 mnkr efter bokslutsdispositioner (13 mnkr år 2016). I samband med bokslutet 2017 erhåller moderbolaget aktieutdelning från Örebrobostäder AB med 30,9 mnkr och från Örebroporten Fastigheter AB med 20 mnkr. I bokslutet har moderbolaget erhållit 3,7 mnkr i koncernbidrag från Örebrokompaniet AB samt lämnat 2,5 mnkr i koncernbidrag till Länsmusiken i Örebro AB. Några andra koncernbidrag eller aktieägartillskott till eller från dotterbolagen har inte gjorts av moderbolaget.

Örebro Rådhus AB kommer att föreslå en aktieutdelning till Örebro kommun på 35 mnkr vid årsstämman i maj 2018.

Resultatet för hela Örebro Rådhuskoncernen är en vinst på 291 mnkr efter skatt (127 mnkr år 2016).

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att Örebro Rådhus AB uppfyller Kommunfullmäktiges uppdrag 2017 om ekonomisk uppföljning, avkastning, kapitalbildning och skattesamordning.

Örebrobostäder AB och dotterbolag

Kommunens ägardirektiv anger att Örebrobostäder AB ska stödja kommunens bostadspolitiska intentioner, aktivt bidra till en god bostadsförsörjning, skapa trivsamma, trygga och attraktiva bostadsområden, samt skapa långsiktigt hållbara fastigheter. Dotterbolaget ÖBO Omsorgsfastigheter AB har till uppgift att äga, förvalta och uppföra omsorgsboenden på uppdrag av Örebro kommun och dotterbolaget ÖBO Husaren AB ska äga och förvalta fastigheter som huvudsakligen nyttjas av Örebrobostäder AB.

Örebrobostäder AB äger även bolaget Västerporten Fastigheter i Örebro AB som har som ändamål att äga, förvalta, utveckla och överlåta fastigheter för att tillgodose behovet av affärs- och verksamhetslokaler i de västra stadsdelarna i Örebro för kommunen, näringslivet och nyföretagare. Bolaget ska också i samverkan med Örebro kommun och andra aktörer bidra till att fler arbetstillfällen skapas i de västra stadsdelarna, samt att människorna som bor där blir aktiva i utvecklingen av sina närområden.

Örebrobostäder AB med dotterbolag förvaltade vid årsskiftet 548 fastigheter med 23 197 lägenheter och 1 201 lokaler. Antalet nyproducerade lägenheter var 248. Vakansgraden för bostäder var 0,71 procent under 2017. Årets investeringar uppgick till 961 mnkr och försäljningar av fastigheter och aktier till 26 mnkr. Försäljningarna har lett till realisationsvinster på 113 mnkr.

Fastigheterna som förvaltas av Örebrobostäder AB och dess dotterbolag har ett totalt bokfört värde på 9 155 mnkr i bokslut 2017, varav 502 mnkr avser dotterbolaget ÖBO Omsorgsfastigheter AB, 256 mnkr Västerporten Fastigheter i Örebro AB och 292 mnkr ÖBO Husaren AB. Beräkningen av marknadsvärdet för samtliga fastigheter uppgår i bokslutet till 28 365 mnkr (23 482 mnkr år 2016). Övervärdet på dessa fastigheter uppgår därmed till 19 210 mnkr vid årsskiftet. Utifrån denna värdering har Örebrobostäder AB gjort nedskrivning på enskilda objekt med 31 mnkr och återtagning av tidigare nedskrivningar med 25 mnkr. Inga nedskrivningar har gjorts i ÖBO Omsorgsfastigheter AB, Västerporten Fastigheter i Örebro AB och ÖBO Husaren AB.

Örebrobostäder AB med dotterbolag har under året genomfört fastighetsunderhåll för totalt 282 mnkr (280 mnkr år 2016), varav 268 mnkr avser Örebrobostäder AB.

Örebrobostäder AB äger 40 procent av aktierna i Bixia Gryningsvind AB. Bolaget äger och förvaltar åtta vindkraftverk med ett bokfört värde på 125 mnkr i bokslut 2017.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att årets ekonomiska resultat för Örebrobostäder AB, ÖBO Omsorgsfastigheter AB, Västerporten Fastigheter i Örebro AB och ÖBO Husaren AB uppfyller kommunens ekonomiska mål för bolagen.

Örebroporten Fastigheter AB med dotterbolag

Örebroporten Fastigheter AB har till ändamål att – inom ramen för en allmänt inriktad och kompetensinlig kommunal näringspolitik – komplettera marknadens utbud av lokaler för näringsverksamhet genom att förvärva, äga, förvalta, utveckla, överlåta eller upplåta fastigheter, samt att genom information och marknadsföring lämna näringslivet en god service i frågor om mark- och lokalutnyttjande i kommunen. Vidare ska bolaget

på uppdrag av kommunen förvärva, äga, förvalta, utveckla och upplåta fastigheter för kommunens egen verksamhet. Örebroporten Fastigheter AB ska även vidta åtgärder för att skapa långsiktigt hållbara fastigheter ur energi- och miljösynpunkt.

Örebroporten Fastigheter AB ägde vid årsskiftet förvaltningsfastigheter med en yta på 400 000 kvm. Vakansgraden för lokalerna uppgick till 2,3 procent av uthyrningsbar yta vid årsskiftet. Årets investeringar uppgick till 308 mnkr varav 50 mnkr avsåg förvärv av Kvinnerstaskolans byggnader och 70 mnkr avsåg förvärv av fastighetsbolaget Fastigheten Örebro Klockaregården 7 AB. Bolaget har gjort försäljningar av fastigheter och aktier för 2 mnkr som har lett till realisationsvinster på 2 mnkr.

Fastigheterna som ägs av Örebroporten Fastigheter AB har ett totalt bokfört värde på 3 543 mnkr i bokslut 2017. Marknadsvärdet för fastigheterna, som till största delen är baserad på en extern värdering, har beräknats till 4 548 mnkr per 2017-12-31 (4 165 mnkr år 2016). Övervärdet på dessa fastigheter uppgick därmed till 1 005 mnkr vid årsskiftet. Utifrån denna värdering gjorde Örebroporten Fastigheter AB en nedskrivning med 10 mnkr. Örebroporten Fastigheter AB genomförde under året fastighetsunderhåll för 31 mnkr (30 mnkr år 2016).

Örebroporten Förvaltning AB är ett helägt dotterbolag till Örebroporten Fastigheter AB och har till ändamål att i fastighetsbolag på uppdrag av Örebroporten Fastigheter AB förvärva, sälja, äga och förvalta aktier och andelar. Bolaget bedriver för övrigt ingen verksamhet.

Gustavsvik Resorts AB är ett intressebolag till Örebroporten Fastigheter AB med uppgift att äga, driva och utveckla turist- och fritidsanläggningen Gustavsvik. Bolagets anläggningar hade ett bokfört värde på 245 mnkr vid årsskiftet. Under året har bolaget genomfört investeringar på 22 mnkr. Utfört fastighetsunderhåll ligger på 5 mnkr.

Gustavsviks Utvecklingsbolag AB är ett delägt dotterbolag till Örebroporten Förvaltning AB. Bolaget ska utveckla markområden kring Gustavsvik. Bolaget har bildat ett dotterbolag, Gustavsviks Utvecklingsbolag Holding AB, som ska förvärva, sälja, äga och förvalta aktier och andelar i bolag. Vid årsskiftet ägde Gustavsviks Utvecklingsbolag Holding AB ett nytt bolag, Majoribio 7 AB.

Marieberg Utvecklings AB är intressebolag till Örebroporten Förvaltning AB. Bolaget har till ändamål att utveckla området för södra Marieberg i Örebro, främst genom ägande av fastigheten Örebro Rävgräva 1:52. Fastighetens bokförda värde ligger på 8 mnkr vid årsskiftet.

Örebroporten Fastigheter AB har, via dotterbolaget Örebroporten Förvaltning AB, bolaget Törsjö Logistik AB tillsammans med två externa parter. Avsikten med bolaget Törsjö Logistik AB är att planlägga bolagets fastighet (Törsjö 13:2) och möjliggöra uppförande av logistiklokaler inom fastigheten, med inriktning särskilt på sådan logistik som kräver tillgång till järnvägsspår. Bolagets fastighet har ett totalt bokfört värde på 42 mnkr i bokslut 2017.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att årets ekonomiska resultat för Örebroporten Fastigheter AB uppfyller kommunens ekonomiska mål för bolagen.

Futurum Fastigheter i Örebro AB

Futurum Fastigheter i Örebro AB har som ändamål att förvärva, utveckla, överlåta eller upplåta fastigheter för att i första hand tillgodose Örebro kommuns behov av lokaler och anläggningar för verksamheter inom programområdet Barn och utbildning, social verksamhet samt motion och rekreation. Bolaget ska även i samverkan med kommunala nämnder, föreningar och andra organisationer sträva efter att skapa en god uppväxtmiljö för barn och unga.

Futurum Fastigheter i Örebro AB ägde vid årsskiftet 148 fastigheter med en uthyrningsbar yta på 363 807 kvm. Därutöver har bolaget ett förvaltningsuppdrag från Örebro kommun som omfattar cirka 300 fastigheter. Fastigheterna som ägs av Futurum Fastigheter i Örebro AB hade ett totalt bokförd värde på 2 935 mnkr i bokslut 2017 (2 724 mnkr år 2016). Under året färdigställde bolaget investeringsprojekt för 422 mnkr. Bolaget har sålt en fastighet för 6 mnkr som ledde till en reavinst på cirka 4 mnkr.

Futurum Fastigheter i Örebro AB genomförde fastighetsunderhåll för totalt 94 mnkr (108 mnkr år 2016). Av dessa aktiverades cirka 74 mnkr och resten resultatfördes.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att årets ekonomiska resultat för Futurum Fastigheter i Örebro AB uppfyller kommunens ekonomiska mål för bolagen.

Kumbro Utveckling AB och dotterbolag

Kumbro Utveckling AB har till ändamål att äga, förvärva och utveckla gemensamma bolag för Örebro och Kumla kommuner inom området energi och teknisk försörjning. Bolaget ska även utveckla nya samarbetsformer och projekt mellan de två kommunerna inom sitt verksamhetsområde.

Kumbro Utveckling AB ägde och förvaltade aktier till ett bokfört värde av 71 mnkr i bokslutet 2017.

Kumbro Utveckling AB:s helägda dotterbolag Kumbro Stadsnät AB har till ändamål för sin verksamhet att skapa ett öppet och operatörsoberoende bredbandsnät i Örebro och Kumla kommuner för anslutning av kommunernas förvaltningar, som även ger möjlighet för anslutning av alla företag, hushåll och andra organisationer i Örebro och Kumla kommuner.

Kumbro Stadsnät AB ägde och förvaltade vid årsskiftet ett bredbandsnät med totalt 38 000 anslutningar. Det bokförda värdet på bolagets anläggningstillgångar uppgick till 248 mnkr i bokslutet 2017. Investeringarna under året uppgick till 40 mnkr. Under året installerades 2 030 nya anslutningar.

Kumbro Vind AB som är ett helägt dotterbolag till Kumbro Utveckling AB, har till ändamål att planera, projektera och äga vindkraftverk, upphandla och producera vindkraft för energiförsörjning i Sverige, (främst i Örebro län, i första hand inom Örebro och Kumla kommuner) att sälja elkraft (egenproducerad eller inköpt på börs) samt svara för administration och kompetens kring vindkraft i det egna bolaget och dess ägare.

Bolaget äger sexton vindkraftverk, tre i Stjärnarp–Halmstads kommun, tre i Ullavi–Hallsbergs kommun, tre i Ekeby–Kumla kommun, sex i Ryssböl–Hylte kommun samt ett i Frotorp–Hallsberg kommun. Den totala elproduktionen för 2017 uppgick till 90 GWh och försäljningen uppgick till 93 GWh. Produktionen motsvarar användningen av hushållsel för 36 000 hushåll

och leder till en minskad klimatbelastning på 36 000 ton CO₂ per år (klimatvärdering enligt Örebro kommuns klimatplan). Det bokförda värdet på bolagets materiella anläggningstillgångar uppgick 412 mnkr vid bokslutstillfället. Inga investeringar har skett 2017.

Det delägda intresseföretaget Biogasbolaget i Mellansverige AB:s verksamhet omfattar biogasproduktion, distribution och försäljning av biogas till företag och tankställen i Karlskoga och Kumla. Bolagets huvudsakliga verksamhet har under året varit att stabilisera och effektivisera produktionen samt att utvidga bolagets kundportfölj. Anläggningen producerade år 2017 32 GWh biogas.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att årets ekonomiska resultat för Kumbro Utveckling, Kumbro Vind och Kumbro Stadsnät tillsammans uppfyller kommunens ekonomiska mål för bolagen.

Länsmusiken i Örebro AB

Länsmusiken i Örebro AB har till ändamål att erbjuda invånare i Örebro kommun och i Örebro län professionell konsertverksamhet av hög konstnärlig kvalitet, samt vara en resurs för övrig musikverksamhet inom kommunen och länet.

Länsmusiken i Örebro AB äger och förvaltar inventarier med ett bokfört värde på 7 mnkr i bokslut 2017. Bolaget hyr Konserthuset i Örebro av Örebroporten Fastigheter AB. Under år 2017 arrangerades 242 musikevenemang med en samlad publik på cirka 65 000 personer.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att årets resultat för Länsmusiken i Örebro AB uppfyller kommunens ekonomiska mål för bolaget efter det att bolagets resultat stärkts upp via koncernbidrag från moderbolaget.

Örebrokompaniet AB

Örebrokompaniet AB har till ändamål att bedriva marknadsföring av Örebro i Sverige, främja privat- och affärsturism i Örebro, samt bedriva turistbyråverksamhet. Genom Örebro Convention Bureau arbetar bolaget med att värva nya möten och större evenemang till Örebro.

Under år har bolaget fortsatt sitt arbete med marknadsföra Örebro och har starkt bidragit till att även 2017 har blivit ett rekordår för turismen i Örebro. Förutom marknadsföring i Sverige har bolaget satsat på den norska och tyska marknaden. Bolaget har under året stöttat 17 större möten och evenemang i Örebro. Under sommaren arrangerade bolaget även en Titanicutställning som lockade 80 000 betalande besökare och gav bolaget ett stort ekonomiskt överskott.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att årets ekonomiska resultat för Örebrokompaniet AB uppfyller kommunens ekonomiska mål för bolagen.

Alfred Nobel Science Park AB

Alfred Nobel Science Park AB:s uppgift är att främja en långsiktig utveckling av företag och innovationer i Örebroregionen tillsammans med universitet/högskolor, företagsutvecklande organisationer och näringslivet. Örebro Rådhus AB äger 52 procent av aktierna i bolaget. Övriga delägare i bolaget är Karlskoga kommun med 27 procent och Region Örebro län med 21 procent av aktierna.

Bolaget arbetar inom fyra profil-/kompetensområden: *autonoma system, avancerad tillverkning, hälsa, vård och omsorg, samt mat och måltid*. Projekt inom dessa områden ska drivas med ett miljö- och hållbarhetsfokus. Vidare kan projekt inom logistik och digitalisering drivas inom samtliga profil-/kompetensområden. Under 2017 har bolagets verksamhet fortsatt att öka och ett antal flerårsprojekt har startats inom profilområdena.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att årets ekonomiska resultat för Alfred Nobel Science Park AB uppfyller kommunens ekonomiska mål för bolagen.

Örebro Läns Flygplats AB

Örebro Läns Flygplats AB har till ändamål att tillvarata och utveckla kommunikationer med reguljärflyg, fraktflyg och charterflyg till och från regionen, och därigenom bidra till regionens utveckling och tillväxt. Bolaget ska verka för att Örebro flygplats ingår i ett med övriga trafikslag integrerat logistik- och transportcentrum i regionen. Bolaget ska verka för en utveckling som i ekonomiskt, socialt och miljömässigt avseende är långsiktigt hållbart. Bolaget ägs tillsammans med Region Örebro län, samt med Kumla kommun och Karlskoga kommun som äger mindre delar.

Örebro Läns Flygplats AB hyr större delen av sina markanläggningar och byggnader av Örebroporten Fastigheter AB. Det kvarvarande värdet på bolagets markanläggningar, byggnader och inventarier var 199 mnkr i bokslut 2017. Under året har investeringar gjorts på totalt 10 mnkr där det klart största investeringsobjektet är den sista delen av banförlängningen.

Passagerarflyget vid Örebro flygplats omfattade 102 147 resenärer år 2017 (108 889 resenärer år 2016). Av dessa var 75 procent resenärer med charterflyg (78 procent år 2016). Reguljärlinjen till Köpenhamn har utvecklats i något lägre takt än beräknat men är ändå stabil. Fraktverksamheten vid flygplatsen omfattade totalt 9 513 ton år 2017 (9 151 ton år 2016). Utvecklingen för frakten är fortsatt stark och ökar för tredje året i rad.

Länsteatern i Örebro AB

Länsteatern i Örebro AB har till uppgift att erbjuda invånare i Örebro kommun och i Örebro län professionell teater av hög konstnärlig kvalitet samt att vara en resurs inom kommunen och länet för såväl professionella teateraktörer som amatörteater för skolorna.

Under 2017 har ett arbete gjorts för att fler barn och unga ska få uppleva professionell teater som gett god effekt. Av teaterns totala besöksantal på 43 374 år 2017 (35 810 år 2016) var 23 039 besökare barn och ungdomar (16 291 år 2016). Teaterns föreställningar har uppmärksammats både nationellt och internationellt.

Oslo–Stockholm 2.55 AB

Oslo–Stockholm 2.55 AB ägs av Örebro kommun, Region Örebro län, Karlstad kommun och Region Värmland med 25 procent vardera och har som ändamål att med administrativa åtgärder söka åstadkomma en snabb och driftsäker järnväg mellan Oslo och Stockholm med en restid på högst tre timmar. Verksamheten startades under hösten 2016 och har sedan dess lyckats etablera Oslo–Stockholm som ett välkänt infrastrukturprojekt i Sverige. Bolaget jobbar nu med att ta fram en modell för att genomföra projektet via ett samarbete mellan det offentliga och näringslivet.

Övriga kommunägda företag

Örebro Läns Trädgårds AB

Örebro Läns Trädgårds AB har till uppgift att förvärva, äga och underhålla konstverk i Stadsparken, Skytteparken och Stora Holmen i Örebro. Bolaget har konstverk och installationer till ett bokfört värde av 2 mnkr.

Nerikes Brandkår

Nerikes Brandkår är ett kommunalförbund som har till uppgift att svara för räddningstjänsten för de åtta kommunerna Örebro, Lindesberg, Kumla, Hallsberg, Laxå, Nora, Askersund och Lekeberg.

Antalet utryckningar inom Nerikes Brandkår var 2 854 under år 2017 (2 990 år 2016). Nerikes Brandkår äger och förvaltar fordon och inventarier med ett bokfört värde på 61 mnkr i bokslut 2017. Under året gjorde förbundet nyinvesteringar på totalt 14 mnkr. Kommunalförbundet förvaltar sitt pensionskapital. Det bokförda värdet uppgick till 34 mnkr i bokslut 2017.

Stiftelsen Activa

Stiftelsen Activa har till uppgift att stödja arbetslösa personer med funktionsnedsättning i Örebro län genom att förbereda dem för varaktigt arbete, sysselsättning eller vidare studier.

Kommuninvest ekonomisk förening

Kommuninvest ekonomisk förening ägs idag av 288 kommuner samt landsting och regioner. Föreningen har till uppgift att organisera ett finansiellt samarbete mellan medlemmarna. Den operativa verksamheten sköts av det helägda kreditmarknadsbolaget Kommuninvest i Sverige AB. Detta bolag ska genom utlåning och rådgivning uppnå långfristigt goda villkor för medlemmarnas lånefinansiering av investeringar.

Kommunens företag i siffror

Belopp i miljoner kronor	Ägarandel i %	Rörelse- intäkter	Årets resultat	Balans- omslutning	Eget kapital	Soliditet i %
Örebro Rådhuskoncernen						
Örebro Rådhus AB	100	1,2	37,1	1 855,1	758,2	40,9
Örebrobostäder AB	100	1 608,3	208,4	9 198,9	2 276,2	24,7
- ÖBO Omsorgsfastigheter AB	100	110,4	5,7	567,2	62,5	11,0
- Västerporten Fastigheter i Örebro AB	100	45,1	7,6	295,3	52,0	17,6
- ÖBO Husaren AB	100	19,8	2,6	310,7	5,8	1,9
- Förvaltnings AB Brunnävan	100	0,0	0,0	0,0	0,0	82,5
- Bixia Gryningsvind AB	40	14,7	0,0	145,6	8,1	5,6
Örebroporten Fastigheter AB	100	382,1	25,4	3 667,0	572,7	15,6
- Örebroporten Förvaltning AB	100	0,0	0,0	32,5	0,1	0,2
- Gustavsvik Resorts AB	45	100,9	2,9	260,2	68,6	26,4
- Gustavsviks Utvecklingsbolag AB	51	0,1	5,1	7,0	6,9	99,2
- Gustavsviks Utvecklingsbolag Holding AB	51	0,0	5,5	5,5	5,5	99,9
- Majaribio 7 AB	51	0,0	0,0	0,9	0,1	5,9
- Marieberg Utvecklings AB	50	4,2	1,4	11,8	2,0	16,6
- Örebroläktaren AB	5	2,7	0,3	2,1	1,0	47,2
- Rörströmsälven Fastighets AB	50	2,1	0,1	27,5	0,7	2,6
- Törsjö Logistik AB	33	0,1	0,0	42,0	0,5	1,3
- Fastigheten Örebro Klockaregården 7 AB	100	0,0	0,0	22,4	0,1	0,2
Futurum Fastigheter i Örebro AB	100	388,9	41,2	3 868,8	422,4	10,9
Kumbro Utveckling AB	80	1,9	-6,3	106,5	32,5	30,5
- Kumbro Stadsnät AB	80	70,3	0,0	284,9	41,4	14,5
- Kumbro Vind AB	80	42,0	-4,7	440,1	29,2	6,6
- Stadsnät i Kumla AB	80	0,0	0,0	4,7	4,7	100,0
- Biogasbolaget i Mellansverige AB	40	33,3	-12,3	131,5	11,5	8,8
- Frotorp Vind AB	26,66	5,2	0,0	0,8	0,3	38,0
Länsmusiken i Örebro AB	91	69,3	-0,2	16,6	2,2	13,0
Örebrokompaniet AB	100	38,8	0,2	18,2	1,0	5,2
Örebro Läns Flygplats AB	44,95	98,1	-8,3	258,5	24,6	9,5
Alfred Nobel Science Park AB	52	17,8	0,4	8,1	1,7	20,6
Länsteatern i Örebro AB	9	42,9	0,0	13,2	7,9	59,6
Oslo-Stockholm 2.55	25	6,0	0,3	4,0	1,9	46,4
Regionala företag						
Nerikes Brandkår (kommunalförbund)	50,2	171,1	-1,6	119,6	12,9	10,8
Övriga företag						
Stiftelsen Activa	50	33,7	0,9	17,9	3,4	19,3
Örebro läns Trädgårds AB	74,3	0,1	0,1	2,1	2,1	100,0

Särskilda upplysningar om företagen i kommunkoncernen

Örebro kommun Belopp i miljoner kronor	Koncernbidrag		Ägartillskott		Utdelning	
	lämnade	erhållna	lämnade	erhållna	lämnade	erhållna
Örebro kommun	-	-	-	-	-	35,0
Örebro Rådhus AB	2,5	3,7	-	-	35,0	50,9
Futurum Fastigheter i Örebro AB	-	-	-	-	-	-
Kumbro Utveckling AB	-	2,8	6,0	-	-	-
- Kumbro Stadsnät AB	5,0	-	-	-	-	-
- Kumbro Vind AB	-	2,2	-	-	-	-
- Biogasbolaget i Mellansverige AB	-	-	-	6,0	-	-
Länsmusiken i Örebro AB	-	2,5	-	-	-	-
Örebrobostäder AB	-	25,0	-	-	30,9	5,0
- ÖBO Omsorgsfastigheter AB	25,0	-	-	-	5,0	-
- Västerporten Fastigheter AB	-	-	-	-	-	-
- ÖBO Husaren AB	-	-	-	-	-	-
- Bixia Gryningsvind AB	-	-	-	-	-	-
Örebroporten Fastigheter AB	-	0,2	-	-	20,0	0,5
- Örebroporten Förvaltning AB	0,2	-	-	0,9	-	-
- Gustavsvik Resorts AB	-	-	-	-	0,5	-
- Gustavsviks Utvecklingsbolag AB	-	-	0,4	-	-	5,4
- Gustavsviks Utvecklingsbolag Holding AB	-	-	-	-	5,4	-
- Marieberg Utvecklings AB	-	-	0,5	-	-	-
- Rörströmsälven fastighets AB	-	-	-	-	-	-
- Törsjö Logistik AB	-	-	-	-	-	-
- Örebroläktaren AB	-	-	-	-	-	-
Örebrokompaniet AB	3,7	-	-	-	-	-
Alfred Nobel Science Park AB	-	-	-	-	-	-
Örebro Läns Flygplats AB	-	-	-	-	-	-
Oslo-Stockholm 2.55 AB	-	-	-	-	-	-
Länsteatern i Örebro AB	-	-	-	-	-	-
Nerikes Brandkår	-	-	-	-	-	-
Örebro Läns Trädgårds AB	-	-	-	-	-	-
Stiftelsen Activa	-	-	-	-	-	-
Summa	36,5	36,5	6,9	6,9	96,8	96,8

Driftbidrag, lån och borgen Belopp i miljoner kronor	Driftbidrag		Lån		Borgen		Försäljning		Räntor	
	lämnade	erhållna	lämnade	erhållna	lämnade	erhållna	köpt	sålt	kostnad	intäkt
Örebro kommun	181,2	-	14 116,4	-	718,7	-	769,1	-	-	-21,8
Örebro Rådhus AB	-	-	-	590,3	-	500,0	2,5	1,2	-	-
Futurum Fastigheter i Örebro AB	-	-	-	3 174,0	-	-	23,3	385,3	-5,0	-
Kumbro Utveckling AB	-	-	-	-	-	53,6	0,6	2,3	-	-
- Kumbro Stadsnät AB	-	-	-	168,0	-	-	10,7	16,6	-0,2	-
- Kumbro Vind AB	-	-	-	292,8	-	-	1,1	32,6	-0,5	-
- Biogasbolaget i Mellansverige AB	-	-	-	-	-	58,6	-	3,3	-	-
Länsmusiken i Örebro AB	-	32,8	-	-	-	-	10,9	0,1	-	-
Örebrobostäder AB	-	-	-	6 027,0	-	-	82,0	95,7	-10,3	-
- ÖBO Omsorgsfastigheter AB	-	-	-	428,0	-	-	20,1	105,7	-0,7	-
- Västerporten Fastigheter AB	-	-	-	225,0	-	-	4,3	26,4	-0,4	-
- ÖBO Husaren AB	-	-	-	290,0	-	-	1,9	17,8	-0,5	-
- Bixia Gryningsvind AB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Örebroporten Fastigheter AB	-	3,2	-	2 813,0	-	-	9,2	269,0	-4,6	-
- Örebroporten Förvaltning AB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Gustavsvik Resorts AB	-	9,4	-	108,3	-	-	1,2	1,5	0,4	-
- Gustavsviks Utvecklingsbolag AB	-	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-
- Gustavsviks Utvecklingsbolag Holding AB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Marieberg Utvecklings AB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Rörströmsälven fastighets AB	-	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-
- Törsjö Logistik AB	-	-	-	-	-	-	0,0	-	-	-
- Örebroläktaren AB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Örebrokompaniet AB	-	22,1	-	-	-	-	0,6	1,0	-	-
Alfred Nobel Science Park AB	-	4,7	-	-	-	-	0,0	1,0	-	-
Örebro Läns Flygplats AB	-	26,6	-	-	-	102,5	18,3	0,5	-	-
Oslo-Stockholm 2.55 AB	-	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Länsteatern i Örebro AB	-	-	-	-	-	-	0,0	-	-	-
Nerikes Brandkår	-	76,9	-	-	-	-	10,8	2,7	-	-
Örebro Läns Trädgårds AB	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stiftelsen Activa	-	3,9	-	-	-	4,0	0,0	4,5	-	-
Summa	181,2	181,2	14 116,4	14 116,4	718,7	718,7	967,3	967,3	-21,8	-21,8

FINANSIELLA RAPPORTER

Tillämpade redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Följande beskrivning kan göras av de viktigaste redovisningsprinciperna som tillämpats 2017.

Förändrade redovisningsprinciper

I samband med bokslut 2017 fattades beslut om att ändra redovisningsprincip för inköp av datorer med tillhörande utrustning. Datorer har tidigare aktiverats i balansräkningen med avskrivningstid på tre år. Från och med 2018 kommer inköpen att redovisas över resultaträkningen. I bokslut 2017 gjordes en direktavskrivning av datorer i balansräkningen. Undantaget är 1-1 datorerna i skolan som fortsatt redovisas i balansräkningen.

Rättelse av fel

2016 redovisades en korrigeringspost i ingående eget kapital som avsåg en reglering mot länets kommuner inom ramen för det interkommunala ersättningsystemet.

Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningen upprättas enligt RKR 8.2. De kommunala bolagen tillämpar årsredovisningslagen, Bokföringsnämndens allmänna råd BFAR 2012:1 samt Årsredovisning och koncernredovisning (K3). Den sammanställda redovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Förvärvsmetoden innebär att eget kapital i förvärvat dotterbolag vid förvärvstidpunkten elimineras. I den sammanställda redovisningen ingår endast eget kapital intjänat efter förvärvstidpunkten. Proportionerlig konsolidering innebär att ägarandel av koncernföretagens intäkter, kostnader, tillgångar och skulder, inkluderas i den sammanställda redovisningen. Den sammanställda redovisningen omfattar bolag där kommunen har ett röstetal på minst 20 procent.

Jämförelsestörande poster

Som jämförelsestörande poster betraktas poster som är sällan förekommande och överstiger 10 mnkr. Realisationsvinster och förluster vid försäljning av anläggningstillgångar och vid försäljning av värdepapper samt intäkter och kostnader till följd av exploateringsverksamheten, redovisas alltid som jämförelsestörande.

Intäkter

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s decemberprognos i enlighet med RKR 4.2. Kommunal-skatten periodiseras, det innebär att kommunen i bokslutet har bokfört den definitiva slutavräkningen för 2016 och en preliminär slutavräkning för 2017. Efter att bokslutet upprättats har SKL publicerat en ny prognos i februari, och den visar en minskning av den preliminära slutavräkningen för 2017 på 19 mnkr.

Övriga intäkter

Investeringsbidrag, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättningar tas upp som en förutbetalad intäkt enligt RKR 18.1, och redovisas bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningstillgångens nyttjandeperiod. För anläggningar tidigare än 2010 redovisades investeringsbidragen så att de reducerar det bokförda värdet.

Kostnader

Avskrivningar

Avskrivningsmetod

Avskrivning av immateriella och materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserad på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. För tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs inga avskrivningar.

Avskrivningstider

Avskrivningar påbörjas när tillgången tas i bruk. För tillgångar där nyttjandeperioden styrs i avtal används avtalsperioden som avskrivningstid. För tillgångar där anskaffningsvärdet uppgår till minst 100 prisbasbelopp och med identifierbara komponenter med nyttjandeperioder som överstiger 10 år, tillämpas komponentredovisning.

Gränsdragning mellan kostnad och investering

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod på minst tre år, klassificeras som anläggningstillgång om anskaffningsvärdet överstiger ett halvt prisbasbelopp. Undantag kan göras för vissa fastighetsutgifter; akuta åtgärder, kostnader för komponenter som understiger 300 000 kronor eller del av komponent som understiger 10 procent av komponentens anskaffningsvärde.

Finansiella tillgångar

Kommunens placeringsportföljer är avsedda att täcka framtida åtaganden och är i enlighet med RKR 20 klassificerade som omsättningstillgångar, kortfristiga placeringar, eftersom de kontinuerligt är föremål för köp och försäljning. Portföljens förvaltning regleras i kommunens placeringspolicy. Samtliga placeringsmedel är kollektivt värderade till det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

Säkringsredovisning

All extern kreditanskaffning i koncernen ska samordnas enligt kommunens finanspolicy, vilket innebär att Örebro kommun står för kreditanskaffning till koncernens bolag som sedan vidareutlånas via koncerninterna lån till bolagen. Räntevillkoren för de koncerninterna lånen baseras på Stibor 90 dagar plus en intern räntemarginal som täcker upplåningskostnaderna. I de

fall kommunen gör en upplåning med fast ränta så används en ränteswap för att omvandla lånet till rörlig ränta, för att kommunen inte ska ha någon ränterisk. Inlåningen i internbanken med rörlig ränta matchas mot utlåning med rörlig ränta. I de fall kommunen upptar lån i utländsk valuta valutasäkras alla flöden till SEK. Örebro kommun har per 2017-12-31 tre utestående derivatkontrakt avseende ränteswappar med totalt nominellt belopp 700 mnkr samt en valutaränteswap med 308 mnkr i nominellt belopp. Kommunen bedömer att ovanstående säkringsinstrument kvalificerar sig för säkringsredovisning i enlighet med RKR:s rekommendation nr 21. Användandet av derivat har inte haft någon påverkan på kommunens resultaträkning. Räntekostnaden har minskat med 15,0 mnkr genom användandet av räntederivat. Eftersom all upplåning vidareutlånas till bolagen så har även kommunens ränteintäkt minskat med samma belopp. Marknadsvärdet för kommunens derivat är positivt och uppgår till 31,5 mnkr per 2017-12-31.

Omsättningstillgångar

Exploateringsredovisning

Exploateringsverksamheten redovisas i enlighet med RKR 18.1 som innebär att intäkterna bokförs succesivt i takt med att tomtförsäljning sker, och matchas mot kalkylerade kostnader. När exploateringsområdet är färdigt och avslutat sker en slutavräkning mot faktiska kostnader.

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar

Anskaffningsvärde

I anskaffningsvärdet för större investeringar som överstiger 100 prisbasbelopp, ingår lånekostnader. Kostnaden beräknas utifrån kommunens korta upplåning under motsvarande tid. Räntan påförs årligen och under hela byggnadstiden, tills objektet tas i bruk. Under 2017 är räntan noll på grund av negativa marknadsräntor och inga räntor har aktiverats.

Redovisning av leasingavtal

I enlighet med RKR 13.2 redovisas finansiellt leasade objekt som anläggningstillgångar och skulder i balansräkningen. Tillgångsslagen maskiner, inventarier och modulbyggnader är prövade och redovisas som operationell leasing.

Avsättningar

Avsättningar redovisas enligt RKR 10.2 när kommunen har en befintlig förpliktelse som uppstått genom ett kontrakt, lagstiftning eller annan laglig grund, och det är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen.

Pensioner

Kommunen redovisar sina pensionsåtaganden enligt blandmodellen och i enlighet med RKR 2.2 och 17.2. Blandmodellen innebär att avtalspensioner som intjänats före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse, medan avtalspensioner som intjänats från och med 1998 samt samtliga garanti- och visstidspensioner redovisas som avsättning.

Förpliktelser för pensionsåtagande för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS 17. Pensionsskultsberäkning på utfästelser enligt KPA-planen är gjord enligt Finansinspektionens föreskrifter om försäkringstekniska grunder (FFFS 2007:24) och beräkningen är gjord enligt tryggandelagens bestämmelser.

Visstidsförordnanden för förtroendevalda som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning, när det är troligt att de kommer att leda till utbetalningar. För avtal med samordningsklausul utgår beräkningen från de förhållanden som är kända vid bokslutstillfället. Om inget annat är känt görs beräkningen utifrån att ingen samordning kommer att ske.

Den särskilda löneskatten på pensionskostnaden har periodiserats. 2017 års löneskatt för perioden belastar resultatet.

Transparensdirektivet

Lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (2005:590), den så kallade transparenslagen, ställer krav på öppen och separat redovisning för vissa verksamheter i offentliga företag om nettoomsättningen överstiger lagens tröskelvärde på 40 miljoner euro. Va-verksamheten och avfallsverksamheten särredovisas i bilaga. →

Resultaträkning för kommunens samlade verksamhet

Belopp i miljoner kronor	Not	Kommunen				Kommunkoncernen	
		Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2017	Avvikelse	Bokslut 2016	Bokslut 2017
Verksamhetens intäkter	1	2 471,1	2 500,7	*	*	4 300,9	4 458,0
Verksamhetens kostnader	2	-9 534,5	-10 083,6	*	*	-10 295,3	-10 840,7
- jämförelseförändrande poster	3	232,1	112,0	90,0	22,0	232,1	112,0
Avskrivningar och nedskrivningar	4	-232,9	-274,9	-240,0	-34,9	-848,1	-799,5
Verksamhetens nettokostnader		-7 296,2	-7 857,7	-8 027,9	170,2	-6 842,6	-7 182,2
Skatteintäkter	5	6 130,8	6 449,3	6 403,2	46,1	6 130,8	6 449,3
Generella statsbidrag och utjämning	6	1 657,6	1 724,5	1 678,7	45,8	1 657,6	1 724,5
Finansiella intäkter	7	144,7	253,2	132,7	120,5	62,6	151,1
Finansiella kostnader	8	-47,5	-17,4	-17,7	0,3	-284,9	-264,7
- jämförelseförändrande poster	9	-44,8	68,6	0,0	68,6	-44,8	68,6
Resultat före extraordinära poster		589,4	551,9	169,0	382,9	723,5	878,0
Extraordinära intäkter		-	-	-	-	-	-
Extraordinära kostnader		-	-	-	-	-	-
Skatt på årets resultat	10	-	-	-	-	-12,1	-57,8
Årets resultat	11	589,4	551,9	169,0	382,9	711,5	820,2
lanspråktagande av markering i eget kapital		28,1	35,9	83,3	-47,4	-	-
Resultat inkl. lanspråktagandet eget kapital		617,5	587,8	252,3	335,5	-	-

* Relevanta värden saknas till följd av nettobudgetering.

Kassaflödesrapport för kommunens samlade verksamhet

Belopp i miljoner kronor	Not	Kommunen		Kommunkoncernen	
		Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Bokslut 2017
Den löpande verksamheten					
Periodens/årets resultat		589,0	551,9	711,5	820,2
Utbetalningar för lanspråktagande avsättningar	22-23	-17,2	-15,1	-17,3	-15,3
Justering för ej likviditetspåverkande poster	12	272,6	340,9	836,7	822,8
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		844,4	877,7	1 530,9	1 627,8
Ökning (-)/minskning (+) förråd, lager, exploateringsfastigheter	17	-32,3	-28,2	-28,2	-29,8
Ökning (-)/minskning (+) kortfristiga fordringar	18	-90,4	-98,5	-227,3	-94,7
Ökning (+)/minskning (-) kortfristiga skulder	30	-375,4	291,4	-127,9	284,4
Kassaflöde från den löpande verksamheten		346,4	1 042,4	1 147,6	1 787,7
Investeringsverksamheten					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	13	-	-	0,2	8,5
Investering i materiella anläggningstillgångar (-)	14	-549,0	-687,1	-2 458,1	-2 768,4
Investeringsbidrag till materiella anläggningstillgångar	14	50,9	14,8	50,9	14,8
Försäljning av materiella anläggningstillgångar (+)	14	10,7	57,7	69,1	158,3
Investering i finansiella tillgångar (-)	16	-1,8	-0,5	1,8	-13,3
Försäljning av finansiella tillgångar (+)	16	-	-	25,5	23,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-489,2	-615,2	-2 310,6	-2 577,1
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån (+)	24	562,0	1 424,5	1 182,8	1 356,2
Nyupptagna lån, leasing (+)	24	0,4	0,0	0,4	0,0
Amortering av skuld (-)	28	-3,0	-2,8	-18,1	2,1
Ökning långfristiga fordringar (-)	16	-1 277,4	-12 678,1	-1 277,4	-5,3
Minskning av långfristiga fordringar (+)	16	665,5	11 386,2	719,4	1,6
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-52,5	129,7	607,1	1 354,7
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur		-28,3	-28,7	-28,3	-28,7
Årets kassaflöde		-223,6	528,3	-584,3	536,6
Likvida medel vid årets/periodens början	19-20	4 306,3	4 082,7	4 726,1	4 141,8
Likvida medel vid årets/periodens slut	19-20	4 082,7	4 610,9	4 141,8	4 678,4
Räntebärande nettotillgång/skuld					
Räntebärande nettotillgång/skuld vid årets början		3 510,9	3 787,5	-	-
Räntebärande nettotillgång/skuld vid årets slut		3 787,5	4 034,5	-	-

Balansräkning för kommunens samlade verksamhet

Belopp i miljoner kronor	Not	Kommunen		Kommunkoncernen	
		Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2016	Bokslut 2017
Tillgångar					
Anläggningstillgångar		17 294,4	18 914,6	20 694,2	22 631,3
Immateriella anläggningstillgångar	13	1,8	1,0	2,5	1,4
Materiella anläggningstillgångar	14-15	4 095,9	4 425,0	20 313,7	22 242,5
- mark, byggnader och tekniska anläggningar	14	3 282,4	3 410,4	17 448,9	18 612,8
- pågående nyanläggningar	14	369,9	585,3	1 509,6	2 286,0
- fordon, maskiner och inventarier	15	443,6	429,3	1 355,1	1 343,7
Finansiella anläggningstillgångar	16	13 196,7	14 488,5	378,1	387,4
Omsättningstillgångar		5 133,9	5 788,7	4 944,2	5 490,4
Förråd m.m.		128,0	156,2	139,3	165,6
- Förråd, lager	17	5,4	5,7	16,7	15,1
- Exploateringsfastigheter	17	91,6	124,4	91,6	124,4
- Tomträtter	17	31,0	26,2	31,0	26,2
Kortfristiga fordringar	18	923,2	1 021,6	663,1	646,5
Kortfristiga placeringar	19	3 751,4	4 003,0	3 767,1	4 020,1
Kassa och bank	20	331,3	607,9	374,7	658,2
Summa tillgångar		22 428,3	24 703,3	25 638,4	28 121,7
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	21	7 742,5	8 294,4	8 979,1	9 776,1
- därav årets resultat		589,4	551,9	746,5	820,2
Resultatutjämningsreserv		80,0	160,0	-	-
Övrigt eget kapital		7 073,1	7 582,5	8 232,6	8 955,9
Avsättningar		538,6	548,7	1 002,0	1 090,3
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	22	457,8	496,3	497,8	537,2
Andra avsättningar	23	80,7	52,4	83,5	62,3
Avsättning för uppskjuten skatt		-	-	420,6	490,9
Skulder		14 147,2	15 860,2	15 657,3	17 255,2
Långfristiga skulder		12 619,6	14 041,2	13 527,9	14 868,7
- Långfristiga lån	24	7,8	5,0	13 273,9	14 436,3
- Långfristiga lån, koncernen	24	12 250,0	13 608,0	-	-
- Övriga långfristiga skulder	25	361,8	428,3	254,0	432,4
Kortfristiga skulder		1 527,7	1 819,1	2 129,3	2 386,6
- Leverantörsskulder	26	359,0	526,7	707,9	837,7
- Kortfristiga lån, koncernen	27	71,7	136,3	-	-
- Övriga kortfristiga lån	28	3,0	2,8	154,7	153,6
- Interimsskulder	29	916,8	1 009,1	1 175,3	1 210,0
- Övriga kortfristiga skulder	30	177,1	144,3	91,4	185,4
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		22 428,3	24 703,3	25 638,4	28 121,7
Panter och ansvarsförbindelser					
Panter och därmed jämförliga säkerheter		-	-	736,1	735,9
- Ställda säkerheter	32	-	-	736,1	735,9
Ansvarsförbindelser		3 999,8	3 874,3	3 119,9	3 058,0
- Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulderna eller avsättningarna	22	3 069,8	3 008,9	3 069,8	3 008,9
- Övriga ansvarsförbindelser		930,0	865,5	50,0	49,2
- Borgensåtaganden	31	929,7	865,0	41,4	40,3
- Övrigt	32	0,3	0,5	8,6	8,9

Noter för kommunens samlade verksamhet

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut
Not 1: Verksamhetens intäkter				
Försäljningsintäkter	56,9	63,2	-	-
Taxor och avgifter	606,0	619,8	-	-
- konsumtionsavgifter va/avfall	227,5	238,1	-	-
- barnomsorg	92,5	97,8	-	-
- äldre och funktionshindrade	34,5	36,7	-	-
Hyror och arrenden	237,8	254,7	-	-
Bidrag	937,6	990,7	-	-
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	344,3	324,0	-	-
Exploateringsintäkter	215,6	173,8	-	-
Tomträttsintäkter	64,9	67,3	-	-
Realisationsvinster	8,0	7,3	-	-
Summa	2 471,1	2 500,7	4 300,9	4 458,0

I verksamhetens intäkter i kommunen ingår jämförelsestörande poster med 181,1 mnkr, not 3 (223,6 mnkr 2016).

Not 2: Verksamhetens kostnader				
Löner och sociala avgifter	-5 309,5	-5 563,6	-	-
Pensionskostnader	-346,3	-363,1	-	-
Inköp av anläggnings- och underhållsmaterial	-111,8	-131,0	-	-
Bränsle, energi- och vatten	-71,2	-66,0	-	-
Köp av huvudverksamhet	-1 413,4	-1 466,7	-	-
Lokal- och markhyror	-888,2	-963,9	-	-
Lämnade bidrag	-514,6	-547,6	-	-
Realisationsförluster och utrangeringar	-4,9	-3,1	-	-
Tjänster	-653,5	-754,6	-	-
Varor	-221,0	-223,9	-	-
Summa	-9 534,5	-10 083,6	-10 295,3	-10 840,7

I verksamhetens kostnader ingår jämförelsestörande poster med 69,1 mnkr, not 3 (49,2 mnkr 2016).

Not 3: Jämförelsestörande poster i verksamhetens nettokostnader				
Realisationsvinster för anläggningstillgångar	8,0	7,3	-	-
Realisationsförluster för anläggningstillgångar	-4,9	-3,1	-	-
Resultat av försäljning av exploateringsfastigheter*	199,7	129,9	-	-
Återförda medel från 2012 avseende reglering av fastigheter	29,3	2,7	-	-
Avskrivningar datorer, byte av redovisningsprincip	-	-24,8	-	-
Summa	232,1	112,0	232,1	112,0

* Exploateringsverksamhetens budget på 90 mnkr är att betrakta som jämförelsestörande.

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut
Not 4: Avskrivningar och nedskrivningar				
Avskrivningar immateriella tillgångar	-1,1	-0,8	-1,4	-1,0
Avskrivningar byggnader och anläggningar	-102,7	-114,7	-498,8	-503,9
Avskrivningar maskiner och inventarier	-125,9	-156,4	-205,6	-250,5
Avskrivning maskiner och inventarier på leasingavtal	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Årets avskrivningar	-232,8	-274,9	-708,9	-758,5
Återföring av tidigare nedskrivna anläggnings- tillgångar	-	-	5,2	25,1
Nedskrivningar materiella anläggningstillgångar	-0,1	-	-144,4	-66,1
Summa	-232,9	-274,9	-848,1	-799,5

Not 5: Skatteintäkter				
Preliminära skatteintäkter	6 146,3	6 462,5	6 146,3	6 462,5
Slutavräkning ¹	5,9	7,7	5,9	7,7
Preliminär slutavräkning ²	-29,7	-29,8	-29,7	-29,8
Skatteväxling gymnasie- resor	8,3	8,9	8,3	8,9
Summa	6 130,8	6 449,3	6 130,8	6 449,3

¹ Mellanskillnaden mellan den i bokslut uppbokade -206 kr/inv och nu slutavräkning för 2016 kr/inv. -153 kr/inv.

² Den preliminära slutavräkningen för 2017 uppgår till -204 kr/inv.

Källa: SKL Cirkulär 17:68.

Not 6: Generella statsbidrag och utjämning				
Inkomstutjämning	1 234,2	1 289,4	1 234,2	1 289,4
Kostnadsutjämning	-75,3	-89,6	-75,3	-89,6
Strukturbidrag	-	-	-	-
Införandebidrag	-	-	-	-
Regleringsbidrag	-	-	-	-
Regleringsavgift	-4,9	-1,4	-4,9	-1,4
Generellt bidrag från staten	117,4	107,7	117,4	107,7
Utjämningsbidrag LSS	168,4	191,9	168,4	191,9
Kommunal fastighetsavgift	217,8	226,6	217,8	226,6
Summa	1 657,6	1 724,5	1 657,6	1 724,5

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 7: Finansiella intäkter

Ränteintäkter intermbank	-15,8	-12,8	-	-
Ränteintäkter, likviditetsförvaltning	47,1	68,1	-	-
Ränteintäkter pensionsförvaltning	32,4	41,4	-	-
Ränteintäkter övriga	5,2	3,0	-	-
Borgensavgifter/räntetillägg	33,9	36,8	-	-
Utdelningar koncernbolag	35,0	35,0	-	-
Reavinst aktier, räntebärande värdepapper likviditetsförvaltning	0,3	45,7	-	-
Reavinst aktier, räntebärande värdepapper pensionsförvaltning	1,2	31,5	-	-
Övriga finansiella intäkter	5,4	4,5	-	-
Summa finansiella intäkter	144,7	253,2	62,6	151,1

Not 8: Finansiella kostnader

Räntekostnader, Internbank	12,7	14,5	-	-
Ränta på pensionskuld	-16,7	-12,2	-	-
Räntekostnader, övrigt	-5,1	-6,0	-	-
Reaförluster aktier, räntebärande värdepapper likviditetsförvaltning	-22,3	-4,8	-	-
Reaförluster aktier, räntebärande värdepapper pensionsförvaltning	-11,9	-3,8	-	-
Reaförluster, finansiella anläggningstillgångar	-0,2	-	-	-
Bankkostnader, Internbank	-3,8	-5,1	-	-
Övriga finansiella kostnader	-0,2	0,0	-	-
Summa finansiella kostnader	-47,5	-17,4	-284,9	-264,7

Not 9: Jämförelsestörande poster i finansnettot

Effekt av sänkt diskonteringsränta pensioner	-12,1	-0,2	-	-
Realiserad kursvinst på värdepapper	1,5	77,2	-	-
Realiserad kursförlust på värdepapper	-34,2	-8,4	-	-
Summa	-44,8	68,6	-44,8	68,6

Not 10: Skatt på årets resultat

Aktuell skatt	-	-	-11,7	-0,7
Uppskjuten skatt enligt företagens årsredovisningar	-	-	-0,4	-57,1
Summa	-	-	-12,1	-57,8

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 11: Årets resultat i förhållande till balanskravet

Årets resultat enligt resultaträkningen	589,4	551,9	-	-
Realisationsvinster anläggningstillgångar	-8,0	-7,3	-	-
Realisationsvinster finansiella tillgångar	-1,5	-77,4	-	-
Resultat efter balanskravsjusteringar	580,0	467,2	-	-
Medel till resultatutjämningsreserv	-12,0	-80,0	-	-
Medel från resultatutjämningsreserv	-	-	-	-
Årets balanskravsresultat	568,0	387,2	-	-
Medel till markeringar eget kapital	-19,6	-211,0	-	-
Medel från markeringar i eget kapital	28,2	35,9	-	-
Tillägg; realisationsförluster enl. undantagsmöjlighet	-	-	-	-
Tillägg; orealiserade kursförluster i värdepapper	-	-	-	-
Synnerliga skäl	-	-	-	-
Summa efter markeringar i eget kapital	576,6	212,2	-	-

Not 12: Ej likviditetspåverkande poster

Justering för av- och nedskrivningar	229,5	271,5	848,1	799,4
Förändring avsättningar	61,3	53,9	80,0	126,5
Förändring pensioner exkl. uttag	60,4	52,6	-	-
Värdesäkring/förändring nuvärde	0,9	-0,3	-	-
Nya avsättningar	-	1,6	-	-
Övriga ej likviditetspåverkande poster	-18,2	15,5	-91,3	-103,1
Realisationsförluster	4,9	3,1	-	-
Realisationsvinster	-8,1	-7,3	-	-
Ränta anslutningsavgifter och byggränta	5,0	5,9	-	-
Effekter av ändrade redovisningsprinciper	-18,3	12,9	-	-
Övrigt	-1,7	0,9	-	-
Summa ej likviditetspåverkande poster	272,6	340,9	836,7	822,8

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 13: Immateriella tillgångar

Ingående bokfört värde	2,9	1,8	3,9	2,5
Investeringar under året	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets avskrivningar	-1,1	-0,8	-1,4	-1,0
Utgående bokfört värde	1,8	1,0	2,5	1,4

Bokfört värde totalt, immateriella tillgångar

Anskaffningsvärde	9,2	9,2	10,5	10,5
Ackumulerade avskrivningar	-6,3	-7,4	-6,7	-8,0
Årets avskrivningar	-1,1	-0,8	-1,4	-1,0
Summa	1,8	1,0	2,5	1,4

Tillämpad avskrivningsmetod är linjär avskrivning. Tillämpad tid för avskrivning är 3–5 år. Samtliga externt förvärvade.

Not 14: Materiella anläggningsstillgångar

Bruttoinvesteringar	550,8	687,0	-	-
- fastighetsförvärv	15,7	30,4	-	-
Investeringssinkoster	-48,5	-10,8	-	-
Periodiserade investeringsbidrag	-2,3	-3,4	-	-
Summa	500,0	672,9	-	-

Försäljningspris anläggningstillgångar	291,3	298,9	-	-
- bostadsrätt	-	-	-	-
- omsättningstillgångar	280,6	241,2	-	-
Försäljningspris materiella anläggningstillgångar	10,7	57,7	-	-
Försäljningsomkostnader	-16,0	-35,8	-	-

Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Ingående bokfört värde	2 668,7	3 282,4	15 928,8	17 446,9
Investeringar under året	265,7	868,1	1 515,5	2 366,1
Investeringar effekter av införande av komponentredovisning	-40,7	0,0	-	-
Korrigerig exploateringsinvesteringar från 2014 och tidigare	527,5	0,0	-	-
Utrangering/avyttring/korrigerig	5,3	-630,3	-62,7	-641,1
Utrangeringar effekter av införande av komponentredovisning	-22,6	0,0	-	-
Utfördelningar	-	-2,1	-	-
Årets avskrivningar	-99,0	-108,5	-498,8	-540,9
Nedskrivningar	-	-	-144,4	-63,6
Återförda nedskrivningar	-	-	5,2	25,1
Överföringar från/till annat tillgångsslag	-22,5	0,8	701,3	20,4
Övriga förändringar	-	-	4,0	-
Utgående bokfört värde	3 282,4	3 410,4	17 448,9	18 612,8

I årets avskrivningar totalt för kommunen ingår 0,5 mnkr avskrivningar på bostadsrätter. Bostadsrätter redovisas under finansiella anläggningsstillgångar.

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Pågående nyanläggningar

Ingående bokfört värde	769,2	369,9	1 968,6	1 509,6
Investeringar under året ej aktiverade	254,1	329,8	2 098,2	2 337,2
Korrigerig av tidigare investeringar inom exploatering	-	-	-	-
Nedskrivningar	-	-	-	-
Utrangeringar/omklassificeringar	-135,3	-114,5	-2 039,2	-1 559,0
Övriga förändringar	-	0,1	-	-1,8
Direktbokning, exploatering 2014 och tidigare	-518,0	-	-518,0	-
Utgående bokfört värde	369,9	585,3	1 509,6	2 286,0

Bokfört värde totalt mark, byggnader och tekniska anläggningar

Anskaffningsvärde	4 731,9	4 933,8	22 593,1	24 438,4
Ackumulerade avskrivningar	-1 350,5	-1 414,9	-4 645,3	-5 246,6
Årets avskrivning	-99,0	-108,5	-498,8	-579,5
Summa	3 282,4	3 410,4	17 448,9	18 612,8

Tillämpad avskrivningsmetod är linjär avskrivning. Tillämpad tid för avskrivning är 5–100 år. Från och med 2015 tillämpas komponentredovisning. Mark skrivs inte av. Med pågående nyanläggningar avses investeringar som ännu inte färdigställts och därmed inte aktiverats.

Not 15: Bokfört värde totalt, maskiner, fordon, inventarier och konst

Ingående bokfört värde	437,3	443,6	908,3	1 355,1
Investeringar under året	141,4	151,0	534,1	251,9
Utrangering/avyttring/korrigerig	-9,3	-33,3	96,4	-11,6
Årets avskrivningar	-129,7	-132,8	-208,7	-256,0
Överföringar från/till annat tillgångsslag	3,9	0,8	-13,3	2,4
Övriga förändringar	0,0	0,0	38,3	1,9
Utgående bokfört värde	443,6	429,3	1 355,1	1 343,7

Bokfört värde totalt, maskiner, fordon, inventarier och konst

Anskaffningsvärde	1 590,0	1 468,3	3 022,6	3 004,8
Ackumulerade avskrivningar	-1 016,7	-906,3	-1 458,8	-1 405,1
Årets avskrivningar	-129,7	-132,8	-208,7	-256,0
Summa	443,6	429,3	1 355,1	1 343,7

Tillämpad avskrivningsmetod är linjär avskrivning. Tillämpad tid för avskrivning är 3–20 år. Konst skrivs inte av.

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 16: Finansiella anläggningstillgångar

Värdepapper, andelar och bostadsrätter				
Aktier	227,0	227,0	-	-
Andelar och grundfunds- kapital	95,0	95,0	113,9	121,9
Bostadsrätter	19,3	19,2	19,3	19,2
Summa	341,3	341,2	133,2	141,1

Utlämnade lån				
Kommunala bolag	698,6	698,6	-	-
Staten	-	-	-	-
Landsting	0,3	0,3	0,3	0,3
Föreningar och stiftelser	15,2	15,0	15,2	15,0
Företag	16,5	15,0	16,5	15,0
Summa	730,6	728,9	32,0	30,3

Utlämnade lån internbank, koncernen				
Futurum Fastigheter i Örebro AB	2 389,0	3 174,0	-	-
Kumbro Vind AB	307,2	292,8	-	-
Kumbro Stadsnät AB	84,0	168,0	-	-
Västerporten AB	225,0	225,0	-	-
ÖBO Omsorgsfastigheter AB	428,0	428,0	-	-
ÖBO Husaren AB	280,0	290,0	-	-
Örebrobostäder AB	5 727,0	6 027,0	-	-
Örebroporten Fastigheter AB	2 663,0	2 813,0	-	-
Summa	12 103,2	13 417,8	-	-

- varav kortfristig fordran Kumbro Vind AB, amorte- ring nästkommande år	-	-14,4	-	-
--	---	-------	---	---

Övriga långfristiga fordringar				
Långfristig fordran jämkad moms koncernbolag, fastighetsförsäljning	21,3	14,9	-	-
Övriga	0,3	0,1	244,9	246,3
Summa	21,6	15,0	212,9	216,0

Summa finansiella anläggningstillgångar	13 196,7	14 488,5	378,1	387,4
--	-----------------	-----------------	--------------	--------------

Örebro kommun har som medlem i Kommuninvest ett ansvar gentemot bolagets motparter för bolagets samtliga åtaganden. Detta borgensåtagande är begränsat till den enskilde medlemmens andel av bolagets samtliga åtaganden. Denna andel bestäms utifrån medlemmens insatskapital i förhållande till det totala andelskapitalet i Kommuninvest ekonomisk förening. Örebro kommuns borgensåtagande per 2017-12-31 är totalt 4 881,5 mnkr dvs 4 016,5+865,0 (5 383,1 mnkr 2016). Örebro kommuns borgensåtagande för Kommuninvests skulder beräknades till 4 016,5 mnkr per 2017-12-31 (4 453,4 mnkr 2016).

Not 17: Förråd m.m.

Förråd	5,4	5,7	16,7	15,1
Exploateringsfastigheter	91,6	124,4	91,6	124,4
Tomträttsfastigheter småhus	31,0	26,2	31,0	26,2
Summa	128,0	156,2	139,3	165,6

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 18: Kortfristiga fordringar

Statsbidragsfordringar				
Flyktingar	87,3	32,8	-	-
Fordran avseende särskild momskompensation	88,2	114,1	-	-
Kommunal fastighetsavgift/ skatter	74,1	87,3	-	-
Övriga statsbidrags- fordringar	4,5	7,5	-	-
Summa	254,2	241,8	-	-

Övriga omsättningstillgångar				
Interimsfordringar	348,8	421,8	-	-
Upplupna ränteintäkter	2,7	2,2	-	-
Upplupna skatteintäkter, inbetald preliminär skatt*	13,7	1,8	-	-
Kortfristig del av långfristig fordran	1,9	1,8	-	-
Nästkommande års amorte- ring koncernbolag	-	14,4	-	-
Kortfristig fordran jämkad moms koncernbolag, fastighetsförsäljning	14,3	9,7	-	-
Kortfristig fordran, anteci- perad utdelning Örebro Rådhus AB	35,0	35,0	-	-
Övriga fordringar	4,6	1,2	-	-
Summa	421,0	487,9	-	-

Kortfristig fordran inom koncernkontot				
Länsmusiken i Örebro AB	7,3	5,3	-	-
Örebrobostäder AB	-	135,2	-	-
Summa	7,3	140,5	-	-
Kundfordringar	240,7	151,4	-	-
Summa kortfristiga fordringar	923,2	1 021,6	663,1	646,5

Not 19: Kortfristiga placeringar

Likviditetsförvaltning	2 473,8	2 656,1	2 473,8	2 656,1
Pensionsförvaltning	1 277,7	1 346,9	1 277,7	1 346,9
- Placerade medel Nerikes brandkår	-	-	15,6	17,2
Summa	3 751,4	4 003,0	3 767,1	4 020,1

Not 20: Kassa och bank

Bank och giro	331,3	607,9	374,7	658,2
Summa	331,3	607,9	374,7	658,2
Summa omsättnings- tillgångar	5 133,9	5 788,7	4 944,2	5 490,4

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 21: Eget kapital

Eget kapital (IB)	7 187,8	7 742,5	8 273,1	8 955,9
Korrigerig ingående värde eget kapital	-34,7	-	-40,5	0,0
- Exploatering 2014 och tidigare	-	-	-	-
- Effekter införande av komponentredovisning	-	-	-	-
- Interkommunala ersättningar	-7,2	-	-	-
Avskrivningar 2015 och tidigare avseende exploateringsinvesteringar	-27,5	-	-	-
Årets resultat	589,4	551,9	746,5	820,2
Resultatutjämningsreserv	80,0	160,0	-	-
Markeringar	1 110,5	1 279,0	-	-
- eget kapital avfall	105,0	100,3	-	-
- konjunktur- och strukturbuffert	200,0	200,0	-	-
- AFA-medel (åter från 2005 och 2006)	14,0	9,9	-	-
- AFA-medel (åter från 2004)	28,0	19,3	-	-
Digitaliseringssatsning	200,0	198,0	-	-
- sociala investeringar	73,3	75,7	-	-
- överfört resultat intraprenader	46,6	38,2	-	-
- exploateringsfastigheter 2014 och 2015	80,9	71,5	-	-
- exploateringsfastigheter 2014 och tidigare	482,7	382,2	-	-
- exploateringsfastigheter 2016	-	75,8	-	-
- exploateringsfastigheter 2017	-	108,1	-	-
Eget kapital (UB)	7 742,5	8 294,4	8 979,1	9 776,1

2016 beslutade Kommunfullmäktige att reservera 12 mnkr av resultatet till resultatutjämningsreserven. 2,0 mnkr markerades för Avfallsverksamhetens del av eget kapital. Av intraprenadernas ackumulerade resultat markerades 19,6 från nya överskott.

2017 reserveras 80 mnkr av resultatet till resultatutjämningsreserven. Av intraprenadernas ackumulerade resultat markeras 8,5 mnkr från nya överskott. För Sociala investeringar markeras 13,1 mnkr för en nivåhöjning. Markering för kapitalkostnader för exploateringsfastigheter görs med 75,8 mnkr för 2016 och 108,1 för 2017. Avfallsverksamheten gjorde ett underskott och minskar markeringen för Avfalls del av eget kapital.

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 22: Avsättning till pensioner och liknande förpliktelser

Örebro kommun tillämpar den blandade modellen för redovisning av pensionsåtaganden fr.o.m.år 1998 enligt KPA:s beräkningar med RIPS17 som grund. Avsättning till pensioner redovisar avtalspensioner som intjänats fr.o.m. 1998-01-01 samt samtliga garanti- och visstidspensioner. Avtalspensioner som intjänats före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse. Denna del av pensionsåtagandet har minskat med 49,0 mnkr mellan åren 2016 och 2017. Örebro kommun har beslutat att betala ut maximalt belopp av den avgiftbestämda ålderspensionen. För 2017 sker det i mars 2018 och beräknas till 194,6 mnkr och är bokförd som en kortfristig skuld. Beräkningarna baseras på uppgifter per 2017-12-13 Aktualiseringsgraden är 96 % (96 %).

Specifikation avsatt till pensioner

Avtalspensioner	279,2	302,2	-	-
- förmånsbestämd ålderspension	240,0	264,3	-	-
- särskild avtalspension	-	-	-	-
- pension till efterlevande	6,4	5,7	-	-
- PA-KL pensioner	32,9	32,1	-	-
Örebro:s särskilda pensionsplan (ÖSP)	67,9	73,9	-	-
Särskild avtalspension- och visstidspensioner	8,8	6,8	-	-
- särskilda avtalspensioner	0,3	0,0	-	-
- visstidspensioner	8,5	6,8	-	-
Avtalspensioner förtroendevalda ej avgångna	10,4	13,3	-	-
Avtalspensioner förtroendevalda OPF-KL	1,4	2,3	-	-
Löneskatt	90,2	97,7	-	-
Summa	457,8	496,3	497,8	537,2
Ingående avsättning avtalspensioner	258,8	279,2	-	-
Nyintjänad pension	29,2	27,8	-	-
Ränte- och beloppsuppräknings	3,0	7,4	-	-
Sänkt diskonteringsränta	-	-	-	-
Övrigt	-0,4	-0,3	-	-
Årets utbetalningar	-11,3	-11,9	-	-
Löneskatt	67,7	73,3	-	-
Summa avsättning	347,0	375,5	-	-
Ingående avsättning ÖSP	51,9	67,9	-	-
Nyintjänad pension	-	-	-	-
Ränte- och beloppsuppräknings	0,6	1,7	-	-
Sänkt diskonteringsränta	9,7	0,2	-	-
Övrigt	6,2	4,9	-	-
Årets utbetalningar	-0,6	-0,7	-	-
Löneskatt	16,5	17,9	-	-
Summa avsättning	84,3	91,9	-	-

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut
Ingående avsättning ÖK-SAP	9,8	8,8	-	-
Ränte- och beloppsuppräknings	0,1	0,1	-	-
Sänkt diskonteringsränta	-	-	-	-
Arbetstagare som pensionerats	0,0	0,1	-	-
Övrigt	0,5	-0,6	-	-
Årets utbetalningar	-1,7	-1,5	-	-
Löneskatt	2,1	1,7	-	-
Summa avsättning	10,9	8,5	-	-
Ingående avsättning förtroendevalda	8,3	10,4	-	-
Nyintjänad pension	1,9	2,6	-	-
Ränte- och beloppsuppräknings	0,1	0,3	-	-
Ändrad diskonteringsränta	-	-	-	-
Överfört till ordinarie beräkning	-	-	-	-
Löneskatt	2,5	3,2	-	-
Summa avsättning	12,9	16,5	-	-
Ingående avsättning förtroendevalda OPF-KL	0,6	1,4	-	-
Avgiftsbestämd ålderspension	0,3	-	-	-
Nyintjänad pension	0,6	0,9	-	-
Löneskatt	0,3	0,6	-	-
Summa avsättning	1,7	2,9	-	-
Rättelse löneskatt från 2014	1,0	1,0	-	-
Utgående avsättning	457,8	496,3	-	-
Avtalspensioner som intjänats före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse.				
Avtalspensioner	2 465,7	2 416,7	-	-
Förtroendevalda	4,8	4,7	-	-
Löneskatt	599,3	587,4	-	-
Summa	3 069,8	3 008,9	-	-
Ingående ansvarsförbindelse	2 595,9	2 465,7	-	-
Pensionsutbetalningar	-113,5	-129,5	-	-
Ränte- och beloppsuppräknings	36,3	72,5	-	-
Aktualisering	-4,3	0,3	-	-
Effekter Ädel-reglering	-46,2	-	-	-
Övrigt	-2,5	7,7	-	-
Löneskatt	598,2	586,3	-	-
Delsumma ansvarsförbindelse	3 063,9	3 003,0	-	-
Ingående ansvarsförbindelse förtroendevalda	3,7	4,8	-	-
Ränte- och beloppsuppräknings	0,0	0,1	-	-
Ändrad diskonteringsränta	-	-	-	-
Nyintjänad pension	1,0	-0,2	-	-
Överfört till ordinarie beräkning	-	-	-	-
Löneskatt	1,2	1,1	-	-
Delsumma förtroendevalda	5,9	5,8	-	-
Utgående ansvarsförbindelse totalt	3 069,8	3 008,9	-	-

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 23: Andra avsättningar

Avsättning för återställande av deponi				
Ingående bokfört värde	52,7	50,9	-	-
Förändring av nuvärdet	-	-	-	-
Uttag	-1,8	-1,0	-	-
Utgående bokfört värde	50,9	49,9	-	-

För återställandet av deponier rekommenderas att en avsättning görs motsvarande uppskattade kostnader för återställandet. Atteverket fick sin ansökan till miljödomstolen om att få fortsätta att deponera till år 2025 på nuvarande deponi beviljad 071206. Enligt den senaste fonderingskalkylen uppgår de kvarvarande kostnaderna för sluttäckning till 49,9 mnkr vid en diskonteringsränta på 3 %. Hittills har uttag på 24,8 mnkr gjorts från avsättningen. Arbetet med sluttäckningen pågår mellan 2008 och 2025.

Avsättning för bidrag till medfinansiering av Citybanan

Ingående bokfört värde	56,4	28,9	-	-
Årets avsättning	-	-	-	-
Uttag	-28,3	-28,7	-	-
Årets avsättning Indexuppräknings	0,9	-0,3	-	-
Utgående bokfört värde	28,9	0,0	-	-

Länstrafiken i Örebro AB:s andel i medfinansieringen är 185,4 mnkr under tidsperioden 2013-2017. Enligt beslut i kommunfullmäktige 2009-11-18 §164. Ks 1164/2009. Örebro kommun har avsatt 50 % av den andel som Länstrafiken i Örebro AB har i medfinansieringen av Citybanan 92,7 mnkr jämte indexjustering enligt uppdragsavtalet. Utbetalningen började 2013 och slutreglerades enligt avtal 2017. Totalt har 92,7 mnkr samt utveckling i index 10,1 mnkr reglerats.

Avsättning för sanerings- och markarbeten Gulsippan (f.d. Vasaskolan)

Ingående bokfört värde	0,1	-	-	-
Uttag markarbete	-0,1	-	-	-
Utgående bokfört värde	0,0	-	-	-

Avsättning för sanerings- och markarbeten Rörströmsälven 10 (Öknaskolan)

Ingående bokfört värde	1,7	0,9	-	-
Årets avsättning	-	-	-	-
Uttag	-0,8	-	-	-
Utgående bokfört värde	0,9	0,9	-	-

Avsättning för förtida upphörande av arrende

Ingående bokfört värde	0,8	-	-	-
Årets avsättning	-	-	-	-
Uttag	-0,8	-	-	-
Utgående bokfört värde	0,0	-	-	-

Avsättning parkeringsfriköp

Ingående bokfört värde	0,8	-	-	-
Årets avsättning	-	1,6	-	-
Uttag	-0,8	-	-	-
Utgående bokfört värde	0,0	1,6	-	-

Summa andra avsättningar	80,7	52,4	504,2	553,2
Summa avsättningar	538,6	548,7	1 002,0	1 090,3

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 24: Långfristiga lån

Långfristiga lån				
Cerifikatslån	3 200,0	3 350,0	-	-
Obligationslån	6 000,0	6 658,0	-	-
Kommuninvest	2 450,0	2 700,0	-	-
Europeiska investeringsbanken	600,0	900,0	-	-
Handelsbanken	-	-	-	-
Övriga låneinstitut	-	-	-	-
Landsting	4,0	4,0	-	-
Långfristig leasingsskuld	3,8	1,0	-	-
Summa	12 257,8	13 613,0	13 162,5	14 436,3

varav 13 608 mnkr avser upplåning till Internbanken (12 250 mnkr 2016).

Kreditlöften, ej nyttjade

Handelsbanken	500,0	500,0	-	-
Kommuninvest	-	-	-	-
DNB	250,0	250,0	-	-
SEB	500,0	500,0	-	-
Swedbank	250,0	250,0	-	-
Summa	1 500,0	1 500,0	-	-

Europeiska investeringsbanken

Låneram (outnyttjad del av 1 500 mnkr)	900,0	600,0	-	-
--	-------	-------	---	---

Checkräkningskrediter

Swedbank (ej utnyttjad)	300,0	300,0	-	-
-------------------------	-------	-------	---	---

Låneskuldens struktur

Kapitalbindningstid, år	2,8	2,9	-	-
Räntebindningstid, år	0,1	0,1	-	-
Räntebindningstid exkl. derivat, år	0,2	0,2	-	-
Andel lån som förfaller inom ett år, %	37,0	39,0	-	-
Ränta i genomsnitt, %	-0,2	-0,2	-	-
Ränta i genomsnitt exkl. derivat, %	-0,1	-0,1	-	-

Fordon

Totala minimileaseavgifter	12,2	11,9	-	-
Nuvärde minimileaseavgifter	6,8	3,7	-	-
Därav förfall inom 1 år	3,0	2,8	-	-
Därav förfall mellan 1–5 år	3,8	0,9	-	-
Därav förfall senare än 5 år	-	-	-	-

I minimileaseavgiften ingår anskaffningspriset exkl. restvärdet samt 12,5 procent moms.

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 25: Övriga långfristiga skulder

Periodiserade anslutningsavgifter	254,0	314,8	254,0	314,8
Periodiserade gatukostnadsersättningar	51,9	51,4	51,9	51,4
Periodiserade investeringsbidrag	55,9	62,1	55,9	62,1
Övriga långfristiga skulder	0,0	-	3,6	4,2
Summa	361,8	428,3	365,4	432,4

Anslutningsavgiften ska främst täcka investeringskostnaden för va-ledningen. I samband med en anslutning finns vissa mindre driftskostnader, som administrationskostnader, men dessa har bedömts vara av mindre omfattning, varför hela anslutningsavgiften periodiseras.

Summa långfristiga skulder 12 619,6 14 041,2 13 527,9 14 868,7

Not 26: Leverantörsskuld 359,0 526,7 707,9 837,7

Not 27: Kortfristig skuld inom koncernkontot

Örebro Rådhus AB	2,2	5,3	-	-
Örebrobostäder AB	4,2	-	-	-
Örebroporten Fastigheter AB	24,6	49,7	-	-
Futurum Fastigheter i Örebro AB	1,8	36,6	-	-
Örebrokompaniet AB	7,6	11,8	-	-
Kumbro utveckling AB	25,9	30,5	-	-
Örebroregionens Science Park AB	5,1	2,2	-	-
Närkefrakt Fastigheter AB	0,1	0,1	-	-
Övriga	0,1	0,1	-	-
Summa	71,7	136,3	-	-

Not 28: Övriga kortfristiga lån

Nästkommande års amorteringar	3,0	2,8	154,7	153,6
Summa	3,0	2,8	154,7	153,6

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 29: Interimsskulder

Den del av de nyintjänade pensionsförmånerna för år 2017 som Örebro kommun har beslutat att betala ut som avgiftsbestämd ålderspension i mars 2018 beräknas till 194,6 mnkr och är bokförd som en kortfristig skuld.

Semesterlöneskuld	230,9	228,9	-	-
Nyintjänade pensionsförmåner, avgiftsbestämd ålderspension	187,9	194,6	-	-
Upplupna löner	17,0	15,6	-	-
Upplupna sociala avgifter	242,4	248,3	-	-
Upplupna räntekostnader	19,0	25,9	-	-
Förutbetalda hyresintäkter	19,9	23,0	-	-
Förutbetalda konsumtionsavgifter VA*	9,0	5,8	-	-
Förutbetalda bygglovsavgifter	0,2	-	-	-
Förutbetalda skatter	29,7	51,9	-	-
Övriga interimsskulder	160,8	215,2	-	-
Summa	916,8	1 009,1	1 175,3	1 210,0

* Förutbetalda konsumtionsavgifter, skuld till abonnenter.

Not 30: Övriga kortfristiga skulder

Momsskuld	5,1	6,3	-	-
Avfallsskatt	1,6	1,4	-	-
Särskilda punktskatter	-	0,3	-	-
Personalens källskatt	81,6	86,0	-	-
Fastighetsskatt	7,1	5,7	-	-
Avr. gem. hushållskassor VFH	0,8	0,9	-	-
Övriga kortfristiga skulder	81,0	43,6	-	-
Summa	177,1	144,3	91,4	185,4
Summa kortfristiga skulder	1 527,6	1 819,1	2 129,3	2386,6

Not 31: Borgensåtaganden

Majoritetsägda bolag	785,8	722,2	-	-
- Örebrobostäder AB	110,0	110,0	-	-
- Örebro Rådhus AB	500,0	500,0	-	-
- Kumbro Utveckling AB	42,8	53,6	-	-
- Kumbro Stadsnät AB	84,0	-	-	-
- Biogasbolaget i Mellansverige AB	49,0	58,6	-	-
Minoritetsägda företag	102,5	102,5	-	-
- Örebro Läns Flygplats AB	102,5	102,5	-	-
Övriga	41,4	40,3	41,4	40,3
- delägda stiftelser	4,0	4,0	4,0	4,0
- förlustansvar, egna hem	0,4	0,2	0,4	0,2
- övriga bostadslån	28,9	28,1	28,9	28,1
- föreningar och andra organisationer	8,1	8,0	8,1	8,0
Summa	929,7	865,0	41,4	40,3

Örebro kommun har som medlem i Kommuninvest ett ansvar gentemot bolagets motparter för bolagetssamtliga åtaganden. Se not 16.

Belopp i miljoner kronor	Kommunen		Kommunkoncernen	
	2016 Bokslut	2017 Bokslut	2016 Bokslut	2017 Bokslut

Not 32: Övriga ansvarsförbindelser

Örebro kommun förvaltar egna medel åt privatpersoner motsvarande 0,5 mnkr. Kommunen förvaltar hushållskassor för boende i gruppboende, finns inom övriga kortfristiga skulder.

Ställda säkerheter				
Fastighetsinteckningar	-	-	730,0	729,9
Företagsinteckningar	-	-	5,8	5,8
Övriga ställda panter	-	-	0,3	0,2
Summa	-	-	736,1	735,9

Övriga tilläggsupplysningar**Villkorat kapitaltillskott, mnkr**

ÖSK (Örebro Sportklubb)	3,7	3,3	-	-
KIF Örebro Damfotbolls-förening (DFF)	2,3	2,3	-	-

Kommunens framtida åtaganden för operationell leasing**Maskiner, fordon och inventarier, mnkr**

Redovisade kostnader innevarande år	12,6	16,0	-	-
Beräknade kostnader kommande 12 mån	10,3	10,8	-	-
Beräknade kostnader kommande 13–60 mån	2,7	-	-	-
Beräknade kostnader kommande 61– mån	-	-	-	-

Hyra fastigheter, mnkr

Avgifter med förfall inom 1 år	651,4	998,7	-	-
Avgifter med förfall inom 1 år men innan 5 år	1 387,8	2 223,1	-	-
Avgifter med förfall senare än 5 år	551,3	1 359,8	-	-

Andel objekt per fastighetsägare, (koncern)

Futurum Fastigheter i Örebro AB	12,2 %	12,5 %	-	-
Örebrobostäder AB	54,7 %	59,6 %	-	-
Örebroporten Fastigheter AB	8,2 %	8,5 %	-	-
Västerporten Fastigheter i Örebro AB	0,6 %	0,6 %	-	-
Externa fastighetsägare	24,3 %	18,8 %	-	-

REVISIONSBERÄTTELSE

Revisionsberättelse för år 2017

Jag, av fullmäktige utsedd revisor, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse och nämnder och genom utsedda lekmannarevisorer och revisor den verksamhet som bedrivits i kommunens företag samt i stiftelsen Activa.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten samt för återredovisning till fullmäktige.

Som revisor har jag ansvar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Stadsrevisionen riktade anmärkning 2015 och 2016 mot Vård- och omsorgsnämnd Öster, vilket även blev fullmäktiges beslut för 2016. Jag kan även i år konstatera att Vård- och omsorgsnämnd Öster trots ökat anslag uppvisar ett negativt resultat per 31 december 2017. Nämnden har under verksamhetsåret i skrivelse till kommunstyrelsen påtalat den ekonomiska obalans som föreligger. Åtgärder har under året vidtagits men inte givit önskad effekt. Jag ser mycket allvarligt på att nämnden under flera år inte lyckats komma till rätta med det ekonomiska underskottet. En fortsatt mycket stark fokusering på ekonomin är en absolut nödvändighet för att en ekonomi i balans skall uppnås. Vikten av att fullmäktiges budget hålls, kan inte nog betonas.

Stadsrevisionen konstaterar att Gymnasienämnden i likhet med 2016 redovisar ett underskott i år uppgående till -24,3 mnkr vilket vi ser allvarligt på. Gymnasienämnden bör omgående vidta åtgärder för att få en ekonomi i balans. Stadsrevisionen konstaterar dock att underskottet är förhållandevis lågt i relation till nämndens omsättning.

Jag bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och beredningar i Örebro kommun i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Jag bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Jag bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig.

Jag bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige uppställt.

Jag tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse och nämnder samt enskilda ledamöterna i dessa organ.

Jag tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2017.

Jag åberopar bifogade rapport.

Örebro kommun 2018-04-12.

Lars Östring

Till revisionsberättelsen hör bilaga
1 bilaga till revisionsberättelse 2017

Revisionsberättelse för år 2017

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse och nämnder och genom utsedda lekmannarevisorer och revisor den verksamhet som bedrivits i kommunens företag samt i stiftelsen Activa.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten samt för återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Stadsrevisionen riktade anmärkning 2015 och 2016 mot Vård- och omsorgsnämnd Öster. Vi kan även i år konstatera att Vård- och omsorgsnämnd Öster trots ökat anslag uppvisar ett negativt resultat per 31 december 2017. Nämnden har under verksamhetsåret i skrivelse till kommunstyrelsen påtalat den ekonomiska obalans som föreligger. Åtgärder har under året vidtagits men inte givit önskad effekt.

Vi ser mycket allvarligt på att nämnden under flera år inte lyckats komma till rätta med det ekonomiska underskottet. En fortsatt mycket stark fokusering på ekonomin är en absolut nödvändighet för att en ekonomi i balans skall uppnås. Vikten av att fullmäktiges budget hålls, kan inte nog betonas.

Vi återoppar bifogade redogörelse och rapporter.

Sven Landh är vald med undantag för gymnasienämnden.

Örebro kommun 2018-04-12.

Britta Bjelle

Jan Rohlén

Lena Jansson

Anders Fredriksson

Bengt Wentzel

Fredrik Persson

Gunvor Lindkvist

Gösta Örtensjö

Kerstin Nilsson

Lars Norling

Nils Gunnarsson

Sven Landh

Yvonne Nordström

Eva Johansson

Till revisionsberättelsen hör bilaga

Revisoremas redogörelse (bilaga 1)

Revisionsberättelse från Region Örebro län (bilaga 2)

Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna i de kommunala bolagen samt revisionsberättelser från de auktoriserade revisorerna i de kommunala aktiebolagen (bilaga 3–27)

Bilaga 1 Indikatorer strategiska områden

Grönt visar att mål/riktvärden uppnåtts

Gult visar en positiv utveckling men att mål/riktvärden inte uppnåtts

Rött visar när mer behöver göras för att utvecklingen ska gå i önskad riktning

Strategiområde 1 – hållbar tillväxt

Örebro kommun ska verka för både tillväxt och minskad klimatpåverkan. Den hållbara tillväxten är central för att klara kommunens utmaningar i dag och i morgon. Örebro ska vara en kommun som anstränger sig för att företag ska kunna etablera sig, växa och utvecklas inom kommunen. Goda kommunikationer är en förutsättning för en fungerande vardag.

Indikatorer för hållbar tillväxt	Totalt/ kvinnor/ män	2014	2015	2016	2017		Ansvarig nämnd
					Utfall	Målvärde	
Mål: Örebro ska ha ett positivt näringslivsklimat där Örebro kommun underlättar att starta, utveckla och etablera företag							
Lönesummeutveckling, index med basår 2008, ett års fördröjning	Totalt	119	124	129	136		
	Kvinnor	123	128	134	140	öka	KS
	Män	116	121	126	133		
Sysselsättningsutveckling nattbefolkning, index med basår 2008, ett års fördröjning*	Totalt	99,7	99,8	101,1	102,2		
	Kvinnor	100,8	100,8	102,6	103,8	öka	KS
	Män	98,6	98,8	99,7	100,8		
Planlagd mark för verksamhet, tillkommande antal hektar	Totalt	25	25	60	60	20	PN SAM

* **Kommentar:** 2008 är basår och sysselsättningsgraden uppgick till då till 76 (och har index 100).

Mål: Invånarna i Örebro ska ha goda förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden och fler ska ha ett arbete							
Andel elever som når behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram, kommunal och fristående regi, procent	Totalt	85	83	86	84		
	Flickor	88	83	88	86	öka	PN BoU
	Pojkar	82	83	85	83		
Andel som gått vidare till arbete och/eller studier efter avslutad arbetsmarknadsinsats, procent	Totalt	35	36	32	29	35	Vuxam
	Kvinnor	35	35	30	27		
	Män	35	36	35	30		
Andel arbetslösa av arbetskraften 16–64 år, procent	Totalt	8,6	8,2	7,7	7,7	i nivå med rikets snitt (7,5 / 7,1 / 7,9)	Vuxam
	Kvinnor	7,4	7	6,6	6,9		
	Män	9,6	9,4	8,7	8,7		

Mål: Örebro kommun ska vara en ekologiskt hållbar kommun							
Örebro kommuns ackumulerade minskning i klimatbelastning* ¹ utifrån år 2000, procent							
- Kommunkoncern		34	41	48	61	öka	KS
- Geografiskt område, ett års fördröjning		21	25	27	28	öka	
Andel centralt genomförda upphandlingar inom förvaltningarna med miljöhänsyn, procent		89	90	90	89* ²	bibehåll	KS
Antal hektar som har fått ett långsiktigt skydd eller har restaurerats för att få höga naturvärden		172	245	288	316	öka	PN SAM
Andel rätt sorterat restavfall, procent		33	38	37	40	minst 60	PN SAM

*¹ **Kommentar:** Målvärdet för kommunkoncernen är år 2020: 80 och 2030: 100. Målvärdet för geografiskt område är 40 år 2020 och 70 år 2030.

*² **Kommentar:** Utfallet visar andelen upphandlingar där miljökrav har ställts. En bedömning om huruvida miljökrav är aktuellt har genomförts vid samtliga upphandlingar. Minskning under 2017 beror på upphandlingarnas karaktär.

Mål: Det ska vara enkelt för medborgare och företag att få kontakt med kommunen, och utbudet av e-tjänster ska öka							
Nöjd Kund-index (SKL Insikten), företagarnas nöjdhet med kommunens service- och myndighetsutövning (brandfyllsyn, bygglov, markupplåtelse, miljö- och hälsoskydd och serveringsfällstånd). 2017 avser delårsresultat för perioden januari–maj 2017	Totalt	73	76	77	78		
	Kvinnor	-	82	83	83		KS
	Män	-	74	75	76	längst 70	PN SoV PN SAM
Intervall inom de bedömda myndighetsområdena		68–81	63–81	69–87	70–85		
Lösningsgrad i första kontakten, Servicecenter, procent		49	54	65	55*	70	KS
Antal erbjudna e-tjänster, nytt mått så mätthistorik saknas		-	-	113	150	öka	KS

* **Kommentar:** Resultat 2017 visar på sjunkande lösningsgrad, eftersom medborgarna i större utsträckning löser enkla ärenden via e-tjänster.

Indikatorer för hållbar tillväxt	Totalt/ kvinnor/ män	2014	2015	2016	2017		Ansvarig nämnd
					Utfall	Målvärde	
Mål: Medborgarna i Örebro kommun ska ha tillgång till bra kommunikationer							
Pendling, index med basår 2008, ett års fördröjning	Totalt	105	106	109	112	108	KS
	Kvinnor	105	108	109	110		
	Män	105	105	109	112		
Antal resor i kollektivtrafik (stadstrafik), miljoner resor, nytt mått så mätthistorik saknas		-	-	7,4	7,8	öka	PN SAM
Tillgång till 100 mbit/s bredband inom tätort och småort, procent, ett års fördröjning		-	-	-	89	90	KS
Tillgång till 100 mbit/s bredband utanför tätort och småort, procent, ett års fördröjning		-	-	-	23	öka	KS LN
Kommentar: Enligt bredbandsstrategin är målet att 90 procent av alla hushåll och företag senast under 2020 ska erbjudas en överföringshastighet på minst 100 mbits/s. Ny definition gör att tidigare värden inte kan beräknas.							
Mål: Örebro kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare							
Andel enheter med HME*-värde på minst 78, procent *Hållbart medarbetarengagemang		57	64	64	55	öka	Alla inkl. bolagen
Anställningstrygghetsindex, bestående av	Totalt	71	72	71,9	72,1	öka	Alla inkl. bolagen
- Andel timavlönade årsarbetare (åa)	Kvinnor	71	71,6	72,1	72,3		
- Antal personer per timavlönad åa	Män	74	73,3	71,5	71,4		
- Andel med heltidsanställning - Andel med tillsvidareanställning							
Andel chefer med 10–30 medarbetare, procent, nytt mått så mätthistorik saknas	Totalt	-	-	49	47	öka	Alla inkl. bolagen
	Kvinnor	-	-	49	47		
	Män	-	-	50	45		
Mål: Örebro kommun ska nyttja sina lokaler på ett effektivt sätt							
Andel omställningsyta i kommunens lokaler, procent		1,2	1	1	1	1–3	KS
Mål: Örebro kommuns ekonomi ska vara långsiktig och hållbar							
Nämndernas ramavvikelse, mnkr		8	40	138	22	0	Alla
Genomsnittlig beviljad tid per servicemottagare, omvårdnad hemvården, timmar per månad (3 mån utfall 2014)		45,6	48,4	50,5	47,1	-	PN SoV
Andel uppfyllda avkastningskrav av kommunens bolag, antal bolag, procent		76	68	73	77	100	Bolagen

Strategiområde 2 – människors egenmakt

En människa som själv får vara aktiv i att forma sitt eget liv mår bra. En människa som har drivkraft att utveckla sig själv och sin omgivning ska få möjlighet till det. Örebro kommun ska bli bättre på att släppa lös den kraft som finns hos medborgare som kan och vill bidra till kommunens utveckling. I Örebro får alla möjligheter.

Indikatorer för människors egenmakt	Totalt/ kvinnor/ män	2014	2015	2016	2017		Ansvarig nämnd
					Utfall	Målvärde	
Mål: Medborgarnas möjlighet till inflytande och påverkan inför politiska beslut ska vara god							
Hur väl möjliggör kommunen för medborgarna att delta i kommunens utveckling? i procent	Totalt	63	63	59	62		
Hur väl upplever medborgare att de har insyn och inflytande över kommunens verksamhet? i procent	Totalt	-	46	40	44	öka	KS
	Kvinnor	-	45	38	43		
	Män	-	47	42	44		
Mål: Medborgarna ska ha möjlighet att välja utförare inom hemvården							
Andel med nytt beslut som gör aktivt val av utförare inom hemvården, procent, nytt mått så mätthistorik saknas		-	-	-	under utveckling	-	PN Sov
Mål: Människors livsvillkor ska vara jämlika							
Andel vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, ett års fördröjning, procent		40	39	40	39	minska	Vuxam
Antal genomförda satsningar inom sociala investeringar som permanentas i ordinarie verksamhet och fortsättningsvis finansieras inom ordinarie verksamhets budget (totala antalet avslutade satsningar per aktuellt år)		0 (0)	0 (0)	0 (0)	3 (3)	1 (1)	KS
Segregationsindex – bostadsperspektivet		41,9	42,2	42,2	41,7	minska	KS
Mål: Alla ska ha tillgång till en meningsfull fritid							
Nöjd Region-index: Fritidsmöjligheter	Totalt	-	74	71	74	80	PN SAM
	Kvinnor	-	75	71	75		
	Män	-	73	72	73		
Mål: I Örebro kommun ska alla människors lika värde och mänskliga rättigheter respekteras							
Antal genderbudgetanalyser från föregående år som lett till beslut om förändringar i verksamhet eller arbetsätt (totala antalet utförda genderbudgetanalyser), nytt mått så mätthistorik saknas		-	-	- (8)	7(10)	-	Alla inkl bolagen
Andel genomförda upphandlingar med sociala hänsyn, procent		16	9,3	10	14	öka	KS bolagen

Strategiområde 3 – barns och ungas behov

Alla barn förtjänar en god barndom och en trygg och utvecklande skolgång. Genom tidiga insatser och arbete för att förebygga såväl fysisk som social och psykisk ohälsa, kan fler barn och unga få en bra uppväxt och ett mer hälsosamt liv.

En faktor som har stor negativ effekt på barns och ungas uppväxt är barnfattigdom. Genom samordnade insatser från olika samhällsaktörer ska alla barns möjligheter till goda uppväxtvillkor stärkas.

Indikatorer för barns och ungas behov	Totalt/ flickor/ pojkar	2014	2015	2016	2017		Ansvarig nämnd
					Utfall	Målvärde	
Mål: Alla elever i grund- och gymnasieskolan ska ges förutsättningar att klara kunskapsmålen							
Ranking SKL:s Öppna jämförelser Grundskolan, kommunal och fristående regi		163	156	149	108	Bättre ranking	
Andel trygga elever i grundskola, kommunal och fristående regi, procent	Totalt	94	94	93	90	I nivå med större städer	PN BoU
	Flickor	94	93	92	90		
	Pojkar	95	94	93	91		
Andel elever som fullföljer gymnasieutbildning inom fyra år, procent	Totalt	77	80	81	79		
Andel trygga elever i gymnasieskolan kommunal och fristående regi, procent	Totalt	91	90	92	89		
	Flickor	91	90	92	88		
	Pojkar	92	90	91	91		
Mål: Förskolan ska vara en omsorgsfull och trygg plats för barnen, med god pedagogisk verksamhet							
Antal barn per årsarbetare i förskolan, kommunal regi		5,4	5,2	5,2	5,3	minska	PN BoU
Andel vårdnadshavare som är nöjda med förskolans verksamhet, kommunal och fristående regi, procent	Totalt	89	90	91	93	behålla	PN BoU
	Flickor	90	91	92	93		
	Pojkar	88	89	90	93		
Mål: Barn ska kompenseras för ojämlika uppväxtvillkor							
Barnfattigdomsindex, två års fördröjning		14,9	14,6	13,8	13,1	minska	KS
Mål: Barn och ungdomar ska kunna ha en meningsfull fritid							
Antal medlemmar i åldern 7–20 år som deltar i organiserad fritidsverksamhet inom idrotts- eller idéburna föreningar*	Totalt	27 616	27 420	27 401	29 012	öka	PN SAM
	Flickor	11 603	11 607	11 460	12 851		
	Pojkar	16 013	15 813	15 941	16 161		
Andel barn som är nöjda med vad som finns att göra på fritiden efter skolans slut, nytt mått så mätthistorik saknas, procent	Totalt	-	-	-	80	80	PN SAM
	Flickor	-	-	-	80		
	Pojkar	-	-	-	80		
* Kommentar: Det som mäts är antalet medlemmar och inte antalet individer. Detta innebär att en individ kan vara medlem i flera föreningar och då synas flera gånger i statistiken. Bland idéburna föreningar räknas till exempel scouterna, Afrikas horn och Unga Örnar.							

Strategiområde 4 – trygg välfärd

Välfärdsinsatser i en kommun skapar kvaliteten för enskilda människor. Det skapas också kvalitet för samhället som helhet – då stärks hela Örebro. Örebro ska vara en kommun där människor vill bo, arbeta och bli gamla. Då krävs en trygg välfärd så att människornas upplevda trygghet ökar.

Indikatorer för trygg välfärd	Totalt/ kvinnor/ män	2014	2015	2016	2017		Ansvarig nämnd
					Utfall	Målvärde	
Mål: Örebro kommun ska erbjuda en trygg och god omsorg med hög grad av delaktighet, med god kvalitet, för alla äldre och människor med funktionsnedsättning							
Servicemottagarnas upplevelse av trygg och god omsorg, helhetsbedömning nöjdhet, procent:							
- Vård- och omsorgsboende	Totalt	82	83	79	83	lögst 80	PN SoV
	Kvinnor	82	82	79	81		
	Män	80	85	79	89		
- Hemvård	Totalt	91	90	90	89		
	Kvinnor	92	91	89	89		
	Män	88	89	91	90		
- Upplevelse av trygg och god omsorg i stöd till funktionshindrade	Totalt	86	80	>80	>80		
	Kvinnor	83	84	>80	>80		
	Män	93	80	>80	>80		
Personalkontinuitet hemvård, antal personal som en servicemottagare möter under en 14-dagarsperiod, år 2014–2016 redovisas enbart egenregi	Totalt	18	18,1	17,9	15,2*	minska	
* Kommentar: Vid jämförelse av resultaten för 2017 och 2016 för verksamhet i egen regi har värdet ökat till 18,1.							
Mål: Familjer och enskilda ska få stöd som motsvarar deras behov av individ- och familjeomsorg							
Index för hur väl socialnämnden tillhandahåller det stöd som familjer och enskilda har behov av, nytt mått så mätthistorik saknas		-	-	-	under utveckling	-	PN SoV
Mål: I Örebro kommun ska det finnas tillgång till bostäder							
Nyproducerade lägenheter i relation till befolkningsökningen		0,51	0,54	0,85	0,57	0,5	
Antal nyproducerade lägenheter		1 020	851	1 898	2 081	900	PN SAM
Antal tillkommande lägenheter som kan byggas utifrån lagakraftvunna detaljplaner		775	635-640	700	2 444	öka	
Antal tillkommande lägenheter för bostadssociala ändamål		61	94	172	248	390*	KS
* Kommentar: Det satta målvärdet visade sig vara för högt, tillkommande lägenheter motsvarar det faktiska behovet under året.							
Mål: Örebro kommun ska vara en trygg och säker kommun att bo, leva och verka i							
ÖBO:s kundundersökning om trygghet (trygghetsindex)	Totalt	-	-	-	-	öka	
Anmälda våldsbrott i offentlig miljö	Totalt	-	470	576	532	minska	KS
	Kvinnor	-	147	168	148		
	Män	-	323	408	384		

Bilaga 2 Fem år i sammandrag

Resurser	2013	2014	2015	2016	2017
Befolkning					
Totalt antal invånare	140 599	142 618	144 200	146 631	150 291
- kvinnor	71 467	72 400	73 162	74 171	75 864
- män	69 132	70 218	71 038	72 460	74 427
Utrikes födda, andel i %	15,6	16,0	16,3	16,9	17,6
Barn 0–18 år	31 118	31 687	32 076	32 680	33 681
Skattesats					
Skattesats, kr	20,88	20,88	20,88	21,35	21,35
Skattesats inkl. landstingskatt, exkl. begravningsavgift	31,90	32,40	32,40	32,90	32,90
Resultat					
Skatteintäkter och statsbidrag, mnkr	6 729	6 913	7 210	7 788	8 174
Skatteintäkter och statsbidrag, förändring, i %	5,2	2,7	4,3	8,0	4,9
Verksamhetens nettokostnader, mnkr (exkl. avskrivningar)	-6 332	-6 694	-6 691	-7 063	-7 583
Av- och nedskrivningar, mnkr	-161	-191	-214	-233	-275
Verksamhetens nettokostnad inkl. avskrivningar jämfört med skatteintäkter och statsbidrag, i %	96,5	99,6	95,8	93,7	96,1
Verksamhetens nettokostnad inkl. avskrivningar exkl. jämförelsestörande poster och kostnader för insatser som finansierats med eget kapital jämfört med skatteintäkter och statsbidrag, i %	98	99	101	96	97
Verksamhetens nettokostnader inkl. avskrivningar förändring, i %	8,2	6,0	0,3	5,7	7,7
Finansnetto, mnkr	84	179	211	97	236
Resultat före extraordinära poster, mnkr	320	207	516	589	552
- varav jämförelsestörande poster, mnkr	113	148	417	247	181
Resultat före extraordinära poster, exkl. jämförelsestörande poster, mnkr	206	60	99	342	371
Resultat före extraordinära poster jämfört med skatteintäkter, i %	4,7	3,0	7,2	7,6	6,8
Balans					
Bruttoinvesteringar, mnkr	730	514	638	551	687
Nettoinvesteringar, mnkr	721	504	598	500	673
- varav skattefinansierade, mnkr	597	345	410	261	386
- varav taxefinansierade, mnkr	124	140	126	163	179
- varav exploateringsverksamhet, mnkr	-	19	62	76	108
Nettoinvesteringar jämfört med skatteintäkter, i %	10,7	7,3	8,3	6,4	8,2
Självfinansieringsgrad av investeringar, i % totalt	67	79	122	164	123
Självfinansieringsgrad av skattefinansierade investeringar, i %	78	101	146	223	162
Tillgångar, mnkr	14 615	18 149	21 674	22 428	24 703
Skulder och avsättningar, mnkr	8 868	12 195	14 486	14 686	16 409
Eget kapital, mnkr	5 747	5 955	7 188	7 743	8 294
Förändring av eget kapital, mnkr	320	207	516	589	552
Soliditet, i %*	39	33	33	35	34
Soliditet inklusive ansvarsförbindelse, i %	15	14	18	21	21
Soliditet, exklusive intermbank, i %	73	73	76	77	76
Soliditet inklusive ansvarsförbindelse, exklusive intermbank, i %	29	32	42	46	48
Kommunens likvida medel, mnkr	331	380	658	331	608
Kortfristiga lån från koncernbolag, mnkr	345	222	376	72	136
Långfristig låneskuld, mnkr	6 418	9 787	11 835	12 258	13 613
Pensionsskuld, avsättning, mnkr	361	383	411	458	496
Pensionsskuld, ansvarsförbindelse, mnkr	3 499	3 344	3 230	3 070	3 009

* Kommunen samordnar kreditansaffningen till kommunkoncernen. Kommunen lånar i sin tur ut krediter till koncernbolagen. Detta påverkar soliditetsmättet då enbart upplåningen till kommunens bolag ingår i mättet och inte utlåningen till koncernbolagen.

Bilaga 3 Driftsredovisning per nämnd

Belopp i miljoner kronor	Bokslut 2017				Budget 2017	Budget- avvikelse	Justerad budget- avvikelse
	Bokslut 2016 netto	Kostnader	Intäkter	Netto			
Barn och utbildning	-3 085,0	-4 147,0	811,0	-3 336,0	-3 322,8	-13,2	-38,6
Förskolenämnden	-776,0	-852,5	45,6	-806,9	-815,2	8,3	2,9
Grundskolenämnden	-1 045,6	-1 289,5	164,9	-1 124,6	-1 127,7	3,1	-9,0
Gymnasienämnden	-522,7	-629,7	116,3	-513,5	-489,2	-24,3	-24,3
Programnämnd barn och utbildning	-740,7	-1 375,3	484,3	-891,0	-890,7	-0,3	-8,2
Social välfärd	-2 821,8	-4 920,4	1 962,7	-2 957,7	-2 967,5	9,8	-7,1
Nämnden för funktionshindrade	-255,2	-801,3	543,8	-257,5	-270,8	13,3	7,5
Socialnämnd väster	-288,7	-341,5	30,3	-311,2	-316,6	5,4	5,4
Socialnämnd öster	-155,6	-301,7	153,6	-148,1	-151,1	3,0	3,0
Vård- och omsorgsnämnd väster	-161,0	-618,9	460,9	-158,0	-163,4	5,4	0,1
Vård- och omsorgsnämnd öster	-183,3	-751,0	545,2	-205,7	-186,5	-19,2	-21,5
Överförmyndarnämnden	-10,7	-28,2	17,1	-11,1	-12,0	0,9	0,9
Programnämnd social välfärd	-1 767,4	-2 077,8	211,8	-1 866,0	-1 867,1	1,0	-2,4
Samhällsbyggnad	-577,7	-1 214,7	599,3	-615,4	-612,4	-3,0	-3,4
Byggnadsnämnden	-1,8	-49,3	42,8	-6,5	-6,4	-0,1	-0,1
Fritidsnämnden	-139,0	-185,5	38,0	-147,6	-146,0	-1,6	-1,6
Kulturnämnden	-180,8	-227,8	36,0	-191,8	-189,9	-1,9	-1,9
Miljönämnden	-12,6	-28,8	14,6	-14,3	-15,6	1,3	1,3
Tekniska nämnden exkl. va och avfall	-144,3	-350,5	196,2	-154,2	-149,3	-5,0	-5,0
- fordonsgas	-0,5	-6,1	5,9	-0,2	-	-0,2	-0,2
Programnämnd samhällsbyggnad	-32,0	-157,4	123,7	-33,7	-47,6	13,9	13,5
- kollektivtrafik	-66,5	-88,7	26,3	-62,4	-46,1	-16,4	-16,4
- mark	-0,1	-120,4	115,8	-4,7	-11,6	6,9	6,9
Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden	-464,9	-625,1	130,6	-494,5	-505,0	10,6	9,3
Kommunstyrelsen	-457,9	-719,5	246,9	-472,6	-496,0	23,4	20,9
Kommunledningen	-39,5	-37,9	1,3	-36,6	-40,9	4,3	4,3
Kommunstyrelseförvaltningen	-418,3	-681,6	245,6	-436,0	-455,1	19,1	16,6
Lokalförslingsavdelningen, rörelsefastigheter	3,4	-1 011,0	1 005,8	-5,2	1,7	-6,9	-6,9
Landsbyggsnämnden	-4,9	-4,6	-	-4,6	-5,3	0,7	0,7
Stadsrevisionen	-3,2	-3,4	-	-3,4	-3,3	-0,1	-0,1
Valnämnden	0,1	-0,3	0,3	0,0	-0,2	0,2	0,2
Summa nämnder	-7 412,0	-12 646,0	4 756,7	-7 889,3	-7 910,7	21,5	-25,1
Tekniska nämnden, taxefinansierade verksamheter	2,0	-334,7	330,1	-4,7	0,0	-4,7	-4,7
Va	0,0	-191,3	191,3	0,0	-	0,0	0,0
Avfall	2,0	-143,4	138,8	-4,7	-	-4,7	-4,7
Kommunstyrelsen – kommgemensamt	-189,0	-206,9	17,7	-189,2	-231,8	42,5	28,9
Till kommunstyrelsens förfogande	0,0	-	-	-	-50,7	50,7	50,7
Kommungemensamma verksamheter	-113,7	-130,0	17,7	-112,4	-104,7	-7,7	-21,3
Nerikes brandkår	-75,3	-76,9	-	-76,9	-76,4	-0,5	-0,5
Kommungemensamma statsbidrag	119,5	-116,0	270,6	154,5	116,7	37,8	37,8
- flyktingstatsbidrag m.m.	66,0	-116,0	222,2	106,1	60,0	46,1	46,1
- maxtaxa barnomsorg	53,5	-	48,4	48,4	56,7	-8,3	-8,3
Finansiering	416,2	106,2	239,7	345,8	238,0	107,9	107,9
Personalförsäkring	196,5	205,4	-	205,4	188,7	16,7	16,7
Pensionskostnader	-346,3	-362,7	-	-362,7	-365,0	2,4	2,4
Semesterlöneskuld förändring	-17,8	-9,4	-	-9,4	-10,0	0,6	0,6
Kapitalkostnader	297,6	308,6	-	308,6	314,5	-5,9	-5,9
Försäljning av tomträtter	64,9	-	67,3	67,3	20,0	47,3	47,3
Försäljning av exploateringsfastigheter	194,8	-35,8	165,7	129,9	90,0	39,9	39,9
Avskrivning lån	-0,3	-0,3	-	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1
Avgifter, ersättningar och intern ränta	26,7	0,3	6,7	6,9	-	6,9	6,9
Driftbudget totalt	-7 063,3	-13 197,5	5 614,7	-7 582,8	-7 787,9	205,0	144,9
Avgår interna poster		3 113,9	-3 113,9				
Verksamhetens kostnader/intäkter	-7 063,3	-10 083,6	2 500,7	-7 582,8	-7 787,9	205,0	144,9

...varav finansiering via eget kapital

Markering för överfört resultat inom intraprenader, belopp i miljoner kronor	2016		2017			Totalt	
	lanspråk-tagna medel	Ack. provat resultat	lanspråk-tagna medel	Budget-avvikelse	Nya underskott	Nya överskott	Ackumulerat resultat
Intraprenadernas ackumulerade resultat via eget kapital, budgeterat	-2,8	41,4	-10,4	31,0	-1,2	8,5	38,2
Barn och utbildning	-2,6	22,3	-4,8	17,5	-1,2	6,2	22,5
Social välfärd	-0,2	14,9	-1,4	13,5	-	2,3	15,8
Vuxenutbildning och arbetsmarknad	0,0	4,2	-4,1	0,0	-	-	0,0
Eget kapital Avfall	-	105,0	-4,7	-4,7	-	-	100,3

Markering belopp i miljoner kronor	2016		2017			Totalt			
	Netto	Budget	Kost-nader	Åter-förda medel	Budgetav-vikelse	Beslut	Ack. kostnader	Ack. Återförda medel	Kvar-varande medel
Finansiering via eget kapital via budgetanslag	-17,4	42,0	-12,8	-	29,2	121,3	-92,1	0,0	29,2
AFA medel (åter från 2005 och 2006)	-4,7	14,0	-4,1	-	9,9	73,4	-63,5	-	9,9
AFA 2015 (åter från 2004)	-12,6	28,0	-8,7	-	19,3	47,9	-28,6	-	19,3
Finansiering via eget kapital ej i budgetanslag	-7,9	0,0	-15,3	2,5	0,0	500,0	-29,0	2,6	473,6
Sociala investeringar	-7,9	-	-13,3	2,5	-	86,9	-27,0	2,6	62,6
Digitaliseringssatsning	-	-	-2,0	-	-	200,0	-2,0	-	198,0
Sociala investeringar ny nivå*						13,1	-	-	13,1
Konjunktur- och strukturbuffert						200,0	-	-	200,0
						Markering	Avskrivning	Justering	Kvar
Kapitalkostnader exploateringsfastigheter						782,8	-7,8	-137,4	637,6
Kapitalkostnader exploateringsfastigheter						80,9	-	-9,4	71,5
Kapitalkostnader exploateringsfastigheter 2014 och tidigare						518,0	-7,8	-128,0	382,2
Kapitalkostnader exploateringsfastigheter 2016*						75,8	-	-	75,8
Kapitalkostnader exploateringsfastigheter 2017*						108,1	-	-	108,1
Finansiering via eget kapital totalt	-28,1	83,3	-38,5	2,5	60,2	1 404,1	-128,9	-134,8	1 279,0

* Förslag till nya markeringar i samband med bokslut 2017.

Bilaga 4 Driftsredovisning per verksamhetsområde

Verksamhetsblock belopp i miljoner kronor	Intäkt totalt	Kostnad				Netto- kostnader	Netto kr/invånare		
		totalt	personal	lokal/ kapital	övrigt		2015	2016	2017
Politisk verksamhet	19	105	79	0	26	87	527	522	577
Infrastruktur och skydd	490	871	207	107	557	382	2 295	2 286	2 541
- Fysisk och teknisk planering	232	309	77	27	205	77	354	370	512
- Gator, vägar och parkering	180	302	67	63	173	122	716	687	811
- Parker	52	110	31	16	63	58	368	373	384
- Miljöoch hälsoskydd	18	42	24	1	16	24	141	139	159
- Räddningstjänst	0	77	0	0	77	77	500	516	512
- Övrigt	7	32	8	0	23	24	216	203	162
Fritid och kultur	77	489	141	143	205	411	2 808	2 711	2 738
- Bibliotek	6	53	28	12	13	47	348	316	315
- Kulturskola	7	46	34	5	7	38	256	244	256
- Idrotts- och fritidsanläggningar	33	175	26	96	53	142	989	937	945
- Övrig fritid och kultur	31	215	53	30	132	184	1 215	1 214	1 221
Pedagogisk verksamhet	967	4 577	2 494	604	1 479	3 610	22 069	22 595	24 021
- Förskola m m; 1–5år	174	1 218	760	131	327	1 044	6 455	6 588	6 946
- F-klass, grundskola, fritids	351	2 142	1 117	303	722	1 791	10 703	11 183	11 921
- Grundskola	6	64	46	3	15	58	358	355	385
- Gymnasieskola	371	910	432	135	343	540	3 458	3 333	3 592
- Gymnasiesärskola	29	64	38	7	19	35	292	287	233
- Vuxenutbildning	30	125	63	17	45	94	485	485	627
- Uppdragsutbildning	3	10	2	5	3	7	-1	0	47
- Svenska för invandrare	3	44	36	2	6	41	319	364	270
Vård och omsorg	565	3 969	2 220	217	1 532	3 404	21 941	21 968	22 653
- Äldre och funktionshindrade	506	3 174	1 929	192	1 054	2 668	17 062	17 087	17 755
- Äldreomsorg	337	1 898	1 144	131	623	1 560	10 564	10 270	10 384
- Insats till personer med funktionsnedsättning	27	196	106	13	77	168	665	486	1 121
- Insatser inom LSS/LASS	140	1 027	680	47	301	887	5 570	6 024	5 906
- Färdtjänst	2	54	0	0	54	52	263	307	345
- Socialtjänst	59	795	291	25	478	736	4 879	4 881	4 898
- Vård, råd och behandling	50	552	245	21	285	502	3 218	3 325	3 340
- Ekonomiskt bistånd	9	243	46	4	193	234	1 661	1 556	1 558
Arbetsmarknad, flyktingar	458	493	239	20	235	36	578	716	238
- Arbetsmarknadsåtgärder	93	220	161	10	50	127	864	844	845
- Flyktmottagning inkl. bistånd	365	273	79	10	185	-91	-285	-128	-607
Affärsverksamhet	512	516	116	88	312	4	138	152	29
- Kollektivtrafik	24	38	0	2	36	13	161	163	87
- Vatten och avlopp	288	290	65	63	162	2	84	68	12
- Avfall	140	144	37	7	101	5	-25	15	30
- Fordonsgas	6	6	0	2	4	0	7	5	1
- Övrigt	53	38	15	15	9	-15	-89	-100	-101
Nämndernas kostnader	3 087	11 021	5 497	1 179	4 345	7 934	50 355	50 950	52 797
Gemensamt fördelat, internt m.m.	2 920	2 844	430	1 131	1 283	-76	-2 472	-1 012	-505
Summa kostnader och intäkter	6 008	13 865	5 927	2 310	5 628	7 858	47 883	49 938	52 292

Bilaga 5 Verksamhetens nettokostnader

Verksamhet, nettokostnad i miljoner kronor	2013	2014	2015	2016	2017
Programnämnd barn och utbildning	-2 736,6	-2 865,1	-2 953,0	-3 084,9	-3 336,0
Förskola	-851,0	-907,4	-927,5	-967,9	-1 029,3
Grundskola	-1 329,2	-1 406,6	-1 463,1	-1 560,0	-1 701,3
Gymnasieskola	-427,1	-436,1	-444,5	-443,3	-498,7
Särskola	-100,6	-94,5	-87,1	-88,0	-86,7
Övrig verksamhet	-28,7	-20,5	-30,8	-25,7	-20,0
Programnämnd social välfärd	-2 431,2	-2 554,5	-2 757,4	-2 821,8	-2 957,7
Socialtjänst	-405,5	-421,2	-452,9	-468,0	-482,7
Äldreomsorg	-1 235,8	-1 303,8	-1 433,6	-1 424,0	-1 464,1
Stöd till funktionshindrade	-762,9	-797,0	-851,2	-909,3	-993,7
Övrigt gemensamt	-17,8	-22,3	-9,3	-9,8	-6,5
Överförmyndarverksamhet	-9,2	-10,2	-10,4	-10,7	-10,7
Programnämnd samhällsbyggnad	-539,6	-577,6	-579,7	-575,7	-620,1
<i>Skattefinansierad verksamhet</i>	-532,5	-577,6	-588,0	-577,7	-615,4
Gator, vägar och parker	-134,9	-151,8	-143,7	-144,1	-157,8
Fritidsverksamhet	-186,8	-189,8	-202,0	-201,9	-201,0
Kulturverksamhet	-122,9	-121,9	-126,0	-116,6	-128,8
Kollektivtrafik	-59,9	-61,2	-58,5	-66,5	-62,4
Samhällsbyggnad	-21,7	-44,3	-41,1	-45,6	-52,2
Miljöverksamhet	-11,7	-14,9	-18,3	-18,5	-20,0
Kommungemensam verksamhet, övrigt	-0,5	-2,2	-6,0	6,4	-3,4
Övrig verksamhet	-7,8	-6,3	-6,6	-6,7	-6,7
Mark och exploatering	14,2	15,3	14,9	16,3	17,1
Fordonsgas	-0,5	-0,5	-0,7	-0,5	-0,2
<i>Taxefinansierad verksamhet</i>	-7,1	0,0	8,3	2,0	-4,7
Avfallsverksamhet	3,4	0,0	8,3	2,0	-4,7
VA-verksamhet	-10,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden	-455,0	-464,5	-460,4	-464,9	-494,5
Arbetsmarknadsåtgärder	-110,5	-121,9	-113,0	-118,4	-114,5
Flyktingmottagande	-6,4	-0,8	-0,4	-0,1	-8,3
Ekonomiskt bistånd	-235,8	-234,4	-233,0	-223,2	-232,5
Vuxenutbildning	-101,4	-106,7	-113,0	-121,8	-137,5
Övrig verksamhet	-0,9	-0,7	-1,0	-1,4	-1,7
Landsbygdsnämnden	-	-	-4,4	-4,9	-4,6
Stadsrevisionen	-2,9	-2,8	-3,4	-3,2	-3,4
Valnämnden	-0,2	-4,4	0,0	0,1	0,0
Kommunstyrelsen	-486,1	-501,5	-502,6	-523,9	-512,6
Kommunledning	-35,5	-37,0	-38,9	-39,5	-36,6
Kommunstyrelseförvaltningen	-333	-362,8	-413,2	-418,3	-436,0
Fastighetsverksamhet	-33,5	-33,7	8,0	3,4	-5,2
Kommungemensamma verksamheter	-102	-103,0	-94,1	-113,7	-112,4
Kommungemensamma statsbidrag	88,2	105,9	107,7	119,5	154,5
Nerikes Brandkår	-70,3	-70,9	-72,1	-75,3	-76,9
Finansiering	320,1	276,4	569,6	415,9	345,8
Avskrivningar	-161,4	-190,5	-213,5	-232,9	-274,9
Summa verksamhetens nettokostnad	-6 492,9	-6 884,5	-6 904,8	-7 296,2	-7 857,7

Bilaga 6 Investeringar i kommunkoncernen 2017

Belopp i miljoner kronor	Budget	Inkomster	Utgifter	Netto	Avvikelse
Summa skattefinansierad verksamhet	-830,9	8,6	-386,1	-377,5	453,5
Ny- och ombyggnad av verksamhetslokaler	-56,3	0,1	-28,7	-28,6	27,6
Social välfärd	-6,8	0,0	0,0	0,0	6,8
Samhällsbyggnad	-24,4	0,1	-12,2	-12,2	12,3
- Fritidsanläggningar	-6,7	0,0	0,0	0,0	6,7
- Småbåtshamnen	-3,3	-	-3,2	-3,2	0,2
- Konstgräs	-14,4	0,1	-9,1	-9,0	5,4
Lokalförsörjningsenheten/MEX	-25,0	0,0	-16,5	-16,5	8,6
- Fastighetstekniska åtgärder, lokalförsörjning	-7,0	-	-1,8	-1,8	5,2
- Fastighetstekniska åtgärder, mark och exploatering	-18,0	-	-14,6	-14,6	3,4
Trafik- och miljöinvesteringar	-481,1	8,3	-184,9	-176,6	304,5
City	-32,0	-	-7,1	-7,1	25,0
Stadsmiljö	-27,2	-	-1,6	-1,6	25,6
Torgyta Örebro universitet	-2,6	-	-2,6	-2,6	0,0
Torgyta/infrastruktur vid Konserthuset	-25,0	-	-	0,0	25,0
Åstaden	-4,8	-	-1,4	-1,4	3,4
Järnvägar	-12,0	-	-	0,0	12,0
Kollektivtrafik	-6,1	1,7	-2,7	-1,0	5,1
Trafik	-136,3	3,4	-63,6	-60,2	76,2
Natur/miljö	-22,5	0,1	-14,3	-14,2	8,3
Naturum	-5,1	-	-0,1	-0,1	5,0
Kulturmiljö	-1,5	-	-0,4	-0,4	1,1
Vatten	-3,0	0,0	-1,5	-1,5	1,5
Park och gata inkl. LED-belysning	-161,0	3,1	-88,0	-85,0	76,1
Bredbandsutbyggnad	-39,4	-	0,0	0,0	39,4
Tillgänglighetsåtgärder – tekniska	-0,5	-	-0,2	-0,2	0,3
Tillgänglighetsåtgärder – handikapprådet	-2,0	-	-1,4	-1,4	0,6
Inventarier	-246,2	0,0	-138,8	-138,8	107,3
Barn och utbildning	-92,2	-	-67,8	-67,8	24,4
Social välfärd	-45,0	-	-17,8	-17,8	27,2
Samhällsbyggnad	-77,7	0,0	-37,8	-37,8	39,9
- Fordon	-35,6	-	-28,5	-28,5	7,1
- IT-investeringar	-5,2	-	-	0,0	5,2
- Konstnärlig utsmyckning	-23,8	-	-5,0	-5,0	18,8
- Övriga inventarier	-13,2	-	-4,3	-4,3	8,9
Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden	-8,9	-	-9,8	-9,8	-1,0
Kommunstyrelsen	-5,2	-	-0,9	-0,9	4,2
IT-drift och teknik	-17,3	-	-4,8	-4,8	12,5
Förvärv av anläggningsstillgång	-47,3	0,2	-33,6	-33,4	13,9
- Förvärv av fastighet/mark	-37,8	-	-30,4	-30,4	7,4
- Markreserv	-8,1	0,2	-3,2	-2,9	5,2
- Truckstop	-1,5	-	-0,1	-0,1	1,4
Summa taxefinansierade verksamheter	-304,2	5,6	-192,9	-187,4	116,9
VA	-281,5	5,6	-180,9	-175,4	106,1
Avfall	-9,0	-	-4,2	-4,2	4,8
Inventarier, fordon VA/Avfall	-13,8	-	-7,8	-7,8	6,0
Totalt investeringar	-1 135,2	14,1	-579,0	-564,8	570,4
Summa exploateringsfastigheter	0,0	-	-108,1	-108,1	-108,1
Kommunens investeringar	-1 135,2	14,1	-687,0	-672,9	462,3

Belopp i miljoner kronor	Budget	Netto	Avvikelse
Futurum Fastigheter i Örebro AB	-1 035,0	-700,9	334,1
ÖBO Omsorgsfastigheter AB	-120,0	-64,8	55,2
Örebroporten Fastigheter AB	-48,0	-57,0	-9,0
Bolagens investeringar för skattefinansierad verksamhet	-1 203,0	-822,7	380,3
Kommunens investeringsprogram	-2 338,2	-1 495,6	-842,6
Örebrobostäder AB	-868,0	-842,5	25,5
ÖBO Omsorgsfastigheter AB	-29,0	0,0	29,0
ÖBO Husaren AB	-18,0	-32,1	-14,1
Västerporten Fastigheter i Örebro AB	-143,0	-28,8	114,2
Örebroporten Fastigheter AB	-193,0	-248,0	-55,0
Futurum Fastigheter i Örebro AB	-6,0	-127,0	-121,0
Kumbro Vind AB*	-82,4	0,0	82,4
Kumbro Stadsnät AB*	-26,4	-32,0	-5,6
Länsmusiken i Örebro AB*	0,0	-2,0	-2,0
Bolagens investeringar utanför investeringsprogrammet	-1 365,8	-1 312,4	53,4
Kommunkoncernens investeringar	-3 704,0	-2 808,0	895,9

* Avser kommunens ägarandel av investeringen.

Bilaga 7 Större investeringsobjekt som avslutats 2017

Belopp i miljoner kronor	Åtgärd	Totalt anslag	Total kostnad	Avvikelse
Trädgårdsgatan/Alnhängsgatan	Trafikled till stadsgata	42,1	42,1	0,1
Snavlunda, Karlsund	Gång-, cykel- och ridväg	0,5	0,5	0,0
Torget Universitetet	Byggnation	2,6	2,6	0,0
Lillåns IP konstgräs	Byggnation	6,1	6,9	-0,8
Småbåtshamnen bensinmack	Byggnation	3,3	3,4	-0,1
Småbåtshamnen	Markarbeten	4,1	4,1	0,0
Ånnaboda garage	Byggnation	2,2	1,6	0,5
Tillgänglighetsanpassningar i Wadköping	Tillgänglighetsåtgärder	1,4	1,4	0,0

Bilaga 8 Särredovisning av VA- och avfallsverksamheterna

Tekniska nämnden ansvarar för kommunens vatten- och avloppsverk samt avfallsverk. Dessa verksamheter regleras av va-lagen respektive miljöbalkens avfallsförordning.

Huvudprincipen är att dessa två verksamheter helt ska finansieras med avgifter för utförda tjänster till sina abonnenter, dvs. medborgare och företag i kommunen. Avgifterna för VA- och avfallsverksamheterna ska baseras på självkostnadsprincipen. Verksamheterna ska därför normalt redovisa ett nollresultat.

VA- och avfallsverksamheterna ska normalt ha ett eget kapital som motsvarar 10 procent av verksamhetens intäkter. Denna

finansiella reserv behövs för att kunna hantera oförutsedda händelser under året med stora ekonomiska effekter för verksamheterna.

Om det egna kapitalet vid bokslutet är markant högre eller lägre än denna normalnivå, ska det egna kapitalet återställas till normalnivå genom en planerad anpassning av framtida taxenivåer. Denna återställning av eget kapital ska ske så snart som möjligt och längst inom en treårsperiod. VA-verksamheten redovisar det s.k. överuttaget som en förutbetalad intäkt, skuld till abonnenten istället för eget kapital.

VA-verksamhet, belopp i miljoner kronor			
Resultaträkning	Not	2016	2017
Verksamhetens intäkter	1	186,5	191,2
Verksamhetens kostnader	2	-139,3	-143,1
Avskrivningar	3	-26,4	-29,1
Verksamhetens nettokostnader		20,8	19,1
Finansiella intäkter	4	0,1	0,0
Finansiella kostnader	5	-20,9	-19,1
Årets resultat		0,0	0,0

Avfallsverksamhet, belopp i miljoner kronor			
Resultaträkning	Not	2016	2017
Verksamhetens intäkter		15	134,0
Verksamhetens kostnader	16	-128,4	-138,9
Avskrivningar		-3,6	-4,5
Verksamhetens nettokostnader		2,0	-4,7
Finansiella intäkter	17	0,1	0,1
Finansiella kostnader	18	0,0	0,0
Årets resultat		2,0	-4,7

Balansräkning			
	Not	2016	2017
Tillgångar			
Anläggningsstillgångar	6–8	926,4	1 074,4
Omsättningsstillgångar	9	30,4	-65,6
Summa tillgångar		956,8	1 008,8
Skulder och eget kapital			
Eget kapital			
Eget kapital (IB)		-	-
Årets resultat		-	-
Summa eget kapital		-	-
Skulder			
Långfristiga skulder	10–12	923,5	969,9
Kortfristiga skulder	13–14	33,3	38,9
Summa skulder		956,8	1 008,8
Summa skulder och eget kapital		956,8	1 008,8

Balansräkning			
	Not	2016	2017
Tillgångar			
Anläggningsstillgångar	19–21	56,2	55,9
Omsättningsstillgångar	22	111,4	109,0
Summa tillgångar		167,6	164,9
Skulder och eget kapital			
Eget kapital			
Eget kapital (IB)		103,0	105,0
Årets resultat		2,0	-4,7
Summa eget kapital		105,0	100,3
Avsättningar	24	50,9	49,9
Skulder			
Långfristiga skulder		-	-
Kortfristiga skulder	25	11,7	14,6
Summa avsättningar och skulder		62,6	64,5
Summa skulder och eget kapital		167,6	164,9

Noter till särredovisning av VA- och avfallsverksamheterna, belopp i miljoner kronor

Not 1 Verksamhetens intäkter	2016	2017
Brukningavgifter externa	142,1	151,5
Brukningavgifter interna	2,2	1,7
Förutbetalda intäkter	7,5	3,2
Anslutningsavgifter ianspråktagna f�r		
- exploateringsinvesteringar	7,6	9,0
- att täcka räntekostnader i exploateringsområden	8,8	8,3
Övriga intäkter externa	9,0	8,7
Övriga intäkter interna	9,3	8,9
Summa intäkter	186,5	191,2

Anslutningsavgiften (anläggningsavgift) ska främst täcka investeringskostnaden för VA-ledningen. I samband med en anslutning finns vissa mindre driftskostnader som administrationskostnader, men dessa har bedömts vara av mindre omfattning, varför hela anslutningsavgiften periodiseras, se not 12.

Not 2 Verksamhetens kostnader	2016	2017
Kostnader externa	-80,2	-99,1
Övriga interna kostnader	-59,1	-44,0
Summa kostnader	-139,3	-143,1

Not 3 Avskrivningar	2016	2017
Vatten- och avloppsledningar	-9,8	-11,4
VA-anläggningar, t.ex. vatten- och reningsverk	-14,5	-15,9
Maskiner och inventarier	-2,1	-1,8
Summa avskrivningar	-26,4	-29,1

Anläggningsstillgångar skrivs av enligt plan över den förväntade nyttjandeperioden. Från och med bokslut 2015 tillämpas komponentavskrivning.

Not 4 Finansiella intäkter	2016	2017
Ränta på kundfordringar	0,1	0,0
Ränta på överlikviditet	0,0	0,0
Summa finansiella intäkter	0,1	0,0

Not 5 Finansiella kostnader	2016	2017
Ränta på influtna anslutningsavgifter	-5,0	-5,9
Ränta kapitalkostnad	-15,8	-13,3
Övriga finansiella kostnader	0,0	0,0
Summa finansiella kostnader	-20,9	-19,1

Not 6 Mark, byggnader och tekniska anläggningar	2016	2017
Ingående värde	744,9	823,5
Nettoinvesteringar*	107,0	555,2
Korrigeringar*	-3,9	-450,5
Avskrivningar	-24,5	-27,4
Utgående bokfört värde	823,5	900,8

* En anläggning har under året aktiverats med felaktigt belopp, som sedan har utrangerats och aktiverats med rätt belopp.

Not 7 Pågående ny-, till- och ombyggnader	2016	2017
Ingående värde	49,8	95,7
Drifftagning	-28,3	-57,4
Strykningar/flyttningar	-1,5	-
Nya pågående, ej avslutade investeringar	75,7	129,9
Utgående bokfört värde	95,7	168,2

Not 8 Maskiner och inventarier	2016	2017
Ingående värde	5,1	7,2
Nettoinvesteringar	0,6	0,0
Korrigeringar	3,6	0,0
Avskrivningar	-2,1	-1,8
Utgående bokfört värde	7,2	5,4

Not 9 Likvidkonto
Beloppet avser VA-verksamhetens kortfristiga interna fordran på balansdagen.

Not 10 Periodiserade investeringsbidrag	2016	2017
Ingående värde	-	0,0
Årets förändring	-	1,7
Summa periodiserade investeringsbidrag	-	1,7

Not 11 Anl�ggningsl�n	2016	2017
Ingående skuld	634,7	669,5
Nytt lån	50,0	-
Amortering	-15,2	-16,1
Utgående skuld	669,5	653,4

Not 12 Periodiserade anslutningsavgifter	2016	2017
Ingående balans	177,2	254,0
Årets avsättning	88,2	72,2
Ränta influtna anslutningsavgifter, värdesäkring lanspr�kstagna anslutningsavgifter f�r	5,0	5,9
- exploateringsinvestering VA-ledning	-7,6	-9,0
- räntekostnader för investeringar i exploateringsområden	-8,8	-8,3
Utgående bokfört värde	254,0	314,8

Fr.o.m. 2002 periodiseras anslutningsavgifterna för exploatering. Anläggningsavgifter togs till och med 2006 succesivt i anspråk med 1/33 per  r. Från och med 2007 tas de i anspråk med 1/50 årligen. En retroaktiv beräkning från 1996 har skett.  terst ende del som periodiserats tillförs årligen ränta med en räntesats motsvarande kommunens inlåningsränta i bank. Influtna anläggningsavgifter ianspråktas även för att täcka räntekostnader för investeringar i exploateringsområden. Utgående skuld 2017-12-31 uppgår till 314,8 mnkr inklusive ränta.

Not 13 Förutbetalda intäkter	2016	2017
Ingående värde	16,5	9,0
Förutbetalda intäkter	-7,5	-3,2
Utgående bokfört värde	9,0	5,8

Fr.o.m. 2012 tillämpas en ny redovisningsprincip som går ut på att om utfallet på inkomsterna från avgiftsuttaget överskrider de nödvändigaste kostnaderna, så har verksamheten i princip en skuld till abonnenterna. Normalt görs inte någon återbetalning, utan istället reglerar man avgiften så att man i praktiken gör ett underuttag de närmaste åren.

Normalnivå på eget kapital/förutbetalda intäkter 10 procent av verksamhetens intäkter	18,6	19,1
---	------	------

Not 14 Övriga kortfristiga skulder	2016	2017
Leverantörsskuld	20,7	29,2
Semesterlöneskuld	4,8	3,5
- Övriga kortfristiga skulder	-1,2	0,5
Summa intäkter	24,3	33,1

Not 15 Verksamhetens intäkter	2016	2017
Brukningsavgifter	89,4	90,6
Övriga intäkter	44,6	48,1
- kommuninterna intäkter	8,0	8,1
Summa intäkter	134,0	138,7

Not 16 Verksamhetens kostnader	2016	2017
Kostnader externa	-93,5	-99,2
Övriga interna kostnader	-34,9	-39,7
Summa kostnader	-128,4	-138,9

Not 17 Finansiella intäkter	2016	2017
Ränta på kundfordringar	0,1	0,1
Ränta på överlikviditet	0,0	0,0
Summa finansiella intäkter	0,1	0,1

Not 18 Finansiella kostnader	2016	2017
Ränta på kapitalkostnad	0,0	0,0
Övriga finansiella kostnader	0,0	0,0
Summa finansiella kostnader	0,0	0,0
Avskrivningar	-8,4	-2,7
Utgående bokfört värde	57,0	52,1

Not 19 Mark, byggnader och tekniska anläggningar	2016	2017
Ingående värde	57,0	52,1
Nettoinvesteringar	1,0	4,4
Korrigeringar, utraneringar	-3,2	-
Avskrivningar	-2,7	-3,6
Utgående bokfört värde	52,1	52,9

Not 20 Pågående ny-, till- och ombyggnader	2016	2017
Ingående värde	0,0	0,3
Drifttagning	0,0	-0,3
Nya pågående, ej avslutade investeringar	0,3	0,1
Utgående bokfört värde	0,3	0,1
Utgående bokfört värde	4,8	5,8

Not 21 Maskiner och inventarier	2016	2017
Ingående värde	4,8	3,8
Nettoinvesteringar	0,0	-
Korrigeringar, flyttning	0,0	0,0
Avskrivningar	-1,0	-0,9
Utgående bokfört värde	3,9	2,9

Not 22 Likvidkonto
Beloppet avser avfallsverksamhetens kortfristiga interna fordran på balansdagen.

Not 23 Eget kapital	2016	2017
Balanserade resultat	103,0	105,0
Årets resultat	2,0	-4,7
Summa eget kapital	105,0	100,3
Normalnivå på eget kapital 10 procent av verksamhetens intäkter	13,4	13,9

Not 24 Avsättningar till deponi	2016	2017
Ingående värde	52,7	50,9
Årets avsättning	0,0	-
Uttag	-1,8	-1,0
Förändring av nuvärdet	0,0	-
Utgående bokfört värde	50,9	49,9

För återställandet av deponier rekommenderas att en avsättning motsvarande uppskattade kostnader för återställandet. Atleverket fick sin ansökan om att få fortsätta att deponera på nuvarande deponi beviljad av miljödomstolen 2007-12-06. Slutlig justering av fonden gjordes i samband med bokslut, då avstämning mellan kalkyl och faktiskt utfall genomfördes. Vid 2015 års avstämning återfördes 5,7 mnkr på grund av förändrad kalkyl.

Not 25 Kortfristiga skulder	2016	2017
Leverantörsskuld	6,1	9,1
Avfallsskatt	1,6	1,4
Semesterlöneskuld	2,2	2,1
Övriga skulder	1,8	1,9
Summa kortfristiga skulder	11,7	14,6

Örebro kommun

019-21 10 00
orebro.se

2018

FOTO: ÖREBRO KOMMUN OCH TOMMY ANDERSSON.
PRODUKTION: ADVANT PRODUKTIONSBYRÅ.